

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

**DERS AĞIRLIĞI, İÇERİĞİ VE OKUTULAN KAYNAKLAR
BAKIMINDAN İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hakan ERARSLAN

**Sivas
Haziran 2019**

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

**DERS AĞIRLIĞI, İÇERİĞİ VE OKUTULAN KAYNAKLAR
BAKIMINDAN İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hakan ERARSLAN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kamil KÖMÜRCÜ**

**Sivas
Haziran 2019**

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Ders Ağırlığı, İçeriği ve Okutulan Kaynaklar Bakımından İlahiyat Fakültelerinde Mantık Dersi
Savunma Tarihi : 11.06.2019
Danışmanı : Doç. Dr. Kamil KÖMÜRCÜ

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Ahmet KAYACIK

Üye : Prof. Dr. Metin BOZKUŞ

Üye : Doç. Dr. Kamil KÖMÜRCÜ

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Hakan ERARSLAN tarafından hazırlanan "Ders Ağırlığı, İçeriği ve Okutulan Kaynaklar Bakımından İlahiyat Fakültelerinde Mantık Dersi" başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

1.9./06/2019

Hakan ERARSLAN

ÖNSÖZ

Mantık ilmi, bilimsel bilgilerin konumlandırılmasında ve bilgilerin öğrenilmesinde önemli bir yere sahiptir. Mantık ilmini bilen bir insanın düşünme faaliyetlerinde ve bunu eyleme geçirme aşamasında hataya düşme olasılığı azalmış olur. Mantık ilmine dayanılarak yapılan işlerde doğru ve yanlış çizgisi çok açık bir şekilde ortadadır. Herhangi bir matematiksel işlemi defalarca yaptıktan sonra sonuç hakkında tereddütü kalmayan bir kişinin aslında mantık kurallarını uygulayan ve sonuçtan emin olan bir kişinin durumuyla karşılaştırılması böyledir. Mantık ilmi, bilgiye ulaşma yolunda çok değerli bir araçtır.

Temel gayesi düşünme faaliyetlerinde insanı hatalardan korumak olan mantık ilmi her zaman insanoğlunun gündeminde olmuş ve insanoğlunun hayatında önemli bir yer tutmuştur. Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kadar ki olan dönemde mantık ilmi birçok eğitim kurumunun müfredatında kendine yer bulmuş ve ders olarak okutulmuştur.

Bu araştırmada belirlemiş olduğumuz yirmi üniversitedeki ilahiyat fakültelerinde okutulan mantık derslerinin ağırlığı, içeriği, hangi dönem okutulduğu ve bu derste okutulan kaynakların neler olduğu incelenmiştir. Çalışmamız klasik mantık ilmi ışığında, ilahiyat fakültelerimizde okutulan mantık dersinin genel bir fotoğrafını çekmeyi, kaynak kitapların bir dökümantasyonunu çıkarmayı ve incelemeyi amaçlamaktadır. Bu özelliği sebebiyle özgün bir çalışma yaptığımız kanaatindeyiz.

Çalışmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mantığın tanımı ve kısa tarihçesi başlığı altında mantığın tanımı yapılmış, kelime ve terim anlamları üzerinde durulmuş ve mantığın kısa tarihçesi dönemler halinde incelenmiştir. Yine bu bölümde Cumhuriyet öncesi dönemde mantık çalışmaları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ilahiyat fakülteleri ile islami ilimler fakültelerinde mantık dersinin ağırlığı ve içeriği incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise mantık dersinde okutulan kaynaklar içerik yönünden incelenmiştir.

Çalışmamda her yönden desteğini gördüğüm ve çalışmamın her aşamasında rehberliğiyle bana yol gösteren ve beni daima motive eden değerli danışman hocam Doç.Dr. Kamil KÖMÜRCÜ' ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Hakan ERARSLAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	x
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiv
GİRİŞ	1
1.Problem Durumu	1
2.Amaç	1
3.Önem	2
4.Yöntem	2
5.Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	2
1. BÖLÜM	5
MANTIĞIN TANIMI VE KISA TARİHÇESİ	5
1.1.Mantiğin Tanımı.....	5
1.1.1.Mantiğin Kelime Anlamı.....	6
1.1.2.Mantiğin Terim Anlamı.....	6
1.2.Mantık İlminin Kısa Tarihçesi	7
1.2.1. Aristo Öncesi Mantık.....	8
1.2.2. Aristo Mantığı (Klasik Mantık).....	9
1.2.3.Sembolik Mantık	10
1.3. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mantık Çalışmaları	11
1.3.1.Selçuklular Döneminde Mantık İlmi ve Öğretimi.....	11
1.3.1.1.Selçuklu Medreselerinde Okutulan Mantık Kitapları	12

1.3.2. Osmanlılar Döneminde Mantık İlmi ve Öğretimi.....	12
1.3.2.1.Osmanlı Medreselerinde Okutulan Mantık Kitapları.....	13
2. BÖLÜM.....	15
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ VE İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİNİN AĞIRLIĞI VE İÇERİĞİ	15
2.1.Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Mantık Dersi	16
2.1.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	16
2.1.2.Dersin Amacı ve İçeriği	16
2.1.3. Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	17
2.1.4. Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	17
2.1.5. Değerlendirme	17
2.2. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nde Mantık Dersi.....	18
2.2.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	18
2.2.2.Dersin Amacı ve İçeriği	18
2.2.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	18
2.2.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	18
2.2.5. Değerlendirme	19
2.3. Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Mantık Dersi	19
2.3.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	19
2.3.2.Dersin Amacı ve İçeriği	19
2.3.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	20
2.3.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	20
2.3.5. Değerlendirme	20
2.4. Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Mantık Dersi	21
2.4.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	21

2.4.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	21
2.4.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri	21
2.4.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	21
2.4.5. Değerlendirme	21
2.5. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	22
2.5.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	22
2.5.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	22
2.5.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri	22
2.5.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	23
2.5.5. Değerlendirme	23
2.6. Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	23
2.6.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	23
2.6.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	23
2.6.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri	24
2.6.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	24
2.6.5. Değerlendirme	24
2.7. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	25
2.7.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	25
2.7.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	25
2.7.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri	25
2.7.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	25
2.7.5. Değerlendirme	25
2.8. Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi	26
2.8.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	26
2.8.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	26

2.8.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	26
2.8.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı	26
2.8.5. Değerlendirme	27
2.9.Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	27
2.9.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	27
2.9.2.Dersin Amacı ve İçeriği	27
2.9.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	28
2.9.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı	28
2.9.5. Değerlendirme	28
2.10. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi	29
2.10.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	29
2.10.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	29
2.10.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	29
2.10.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı	29
2.10.5. Değerlendirme	30
2.11. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi	30
2.11.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	30
2.11.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	30
2.11.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	31
2.11.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı	31
2.11.5. Değerlendirme	31
2.12. Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi	32
2.12.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	32
2.12.2.Dersin Amacı ve İçeriği	32
2.12.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	32

2.12.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımlı	32
2.12.5. Değerlendirme	32
2.13. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	33
2.13.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	33
2.13.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	33
2.13.3.Dersin Değerlendirme ltleri	33
2.13.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımlı	33
2.13.5. Değerlendirme	34
2.14. Karamanoğlu MehmetBey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	34
2.14.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	34
2.14.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	34
2.14.3.Dersin Değerlendirme ltleri	35
2.14.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımlı	35
2.14.5. Değerlendirme	35
2.15. Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	35
2.15.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	35
2.15.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	36
2.15.3.Dersin Değerlendirme ltleri	36
2.15.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımlı	36
2.15.5. Değerlendirme	36
2.16. Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	37
2.16.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	37
2.16.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	37
2.16.3.Dersin Değerlendirme ltleri	37

2.16.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	37
2.16.5. Değerlendirme	37
2.17. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi	38
2.17.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	38
2.17.2.Dersin Amacı ve İçeriği	38
2.17.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	38
2.17.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	39
2.17.5. Değerlendirme	39
2.18. Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	40
2.18.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	40
2.18.2.Dersin Amacı ve İçeriği.....	40
2.18.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	40
2.18.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	40
2.18.5. Değerlendirme	40
2.19. Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi	41
2.19.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	41
2.19.2.Dersin Amacı ve İçeriği	41
2.19.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri.....	41
2.19.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	41
2.19.5. Değerlendirme	42
2.20. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi.....	42
2.20.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu.....	42
2.20.2.Dersin Amacı ve İçeriği	42
2.20.3.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı	43

2.20.4. Değerlendirme	43
3.BÖLÜM.....	45
İLAHİYAT VE İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİNDE OKUTULAN KAYNAKLAR.....	45
3.1. Mantık Tarihi, Hilmi Ziya Ülken, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1942	45
3.2. Temel Mantık, Şafak Ural, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993	46
3.3. Mantık Tarihçesi Problemleri, Necip Taylan, Marifet Yayınları, İstanbul 1996	47
3.4. Mi'yar-ı Sedat (Klasik Mantık), Ahmet Cevdet Paşa, Açıklamalarla Sadeleştiren Hasan Tahsin Feyizli, Fecr Yayınları, Ankara 1998.....	49
3.5. Ana Hatlarıyla Klasik Mantık, İbrahim Emiroğlu, Asa Kitabevi, İstanbul 1999	50
3.6. Mantık, Klasik/Sembolik Mantık, Mantık Felsefesi, Doğan Özlem, İnkılap Kitabevi Yayın, İstanbul 1999.....	51
3.7. Mantık Felsefesi, İsmail Köz, Elis Yayınları, Ankara 2003	53
3.8. Klasik Mantık, A.Kadir Çüçen, Asa Kitabevi, Bursa 2004	54
3.9. Mantık Yanlışıları, İbrahim Emiroğlu, Elis Yayınları, Ankara 2004.....	56
3.10. Klasik Mantık, Necati Öner, Vadi Yayınları, Ankara 2009.....	57
3.11. Klasik Mantık, Ruhattin Yazzoğlu, Tuncay İmamoğlu, Rağbet Yayınları, İstanbul 2010	58
3.12. Anahatlarıyla Mantık, Necip Taylan, Ensar Neşriyat, İstanbul 2011	59
3.13. Gazali'nin Mantık Anlayışı, İbrahim Çapak, Elis Yayınları, Ankara 2011 .	60
3.14. Örnek Çeviri Metinlerle Mantık İlimine Giriş, Ali Durusoy, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfi Yayınları, İstanbul 2011	61
3.15. Ana Hatlarıyla Mantık, İbrahim Çapak, Ensar Neşriyat, İstanbul 2013	62

3.16. İslam Mantık Tarihi, Tony Street, Derleyen ve Çeviren Harun Kuşlu, Klasik Yayınları, İstanbul 2013	63
3.17. Klasik Mantık, Kamil Kömürcü, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2016	64
3.18. Mantık, Nurettin Topçu, Dergah Yayınları, İstanbul 2016	66
3.19. Mantık El Kitabı, İsmail Köz, Ali Çetin, Grafiker Yayınları, Ankara 2016	68
3.20. Klasik Mantık, Kutsi Kahveci, Berikan Yayınevi, Ankara 2017	71
SONUÇ.....	73
KAYNAKLAR.....	77
EKLER.....	81
Ek1. Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı.....	81
Ek 2. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı	83
Ek 3. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Ders Programı.....	87
Ek 4. Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı.....	90
ÖZ GEÇMİŞ.....	95

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
S	: Sayı
C	: Cilt
s	: sayfa
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ö	: Ölüm tarihi
M.Ö.	: Milattan Önce

ÖZET

İlahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersini ağırlık, içerik ve kaynakları bakımından inceleyen bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmamızda faydalandığımız gerekli verileri elde etmek için Avrupa’da eğitim kalitesini ve öğrenci düzeyini arttırmak amacıyla yürürlüğe girmiş bir sistem olan Bologna Bilgi Sisteminden yararlanılmıştır. Bu sistemde bilgileri tam olan yirmi üniversitenin ders içerikleri incelenmiş ve araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamızın giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, yöntemi ve konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar belirtilmiştir.

Birinci bölümde mantığın tanımı ve kısa tarihçesi başlığı altında mantığın tanımı, kelime ve terim anlamları üzerinde durulmuştur. Yine bu bölümde mantık ilminin kısa tarihçesi dönemler halinde incelenmiştir. Burada, mantık ilmi Aristo öncesi dönem, Aristo mantığı ve Sembolik mantık başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca bu başlık altında Aristo sonrası dönemdeki Batı Dünyası mantıkçılarının çalışmalarına kısaca değinilmiştir. Cumhuriyet dönemi öncesinde yer alan kronolojik sıraya göre Selçuklu Devleti Dönemi ve Osmanlı Devleti Dönemlerindeki eğitim kurumları olan medreselerde verilen mantık eğitimi ele alınmış ve ayrıca bu dönemlerde mantık eğitiminde kullanılan kaynaklar belirtilmiştir.

İkinci bölüm de ilahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersleri ve bu derslerin ağırlığı, içeriği ve hangi dönemlerde okutulduğu araştırılmıştır. Ülke genelindeki üniversitelerimizden Bologna Bilgi Sistemine dahil olan ve bilgileri tam olanlarının verilerinden yararlanarak ders programı, ders amacı, dersin değerlendirme ölçütleri, dersin AKTS içerikleri ve iş yükü dağılımlarına ulaşılmış ve bu veriler yorumlanmıştır. Burada mantık ilmi ve öğretimi açısından genel bir tablonun oluşturulması amaçlanmıştır. Belirlenen üniversitelerin ilahiyat fakültelerindeki mantık dersi verileri incelenmek suretiyle bu amaç gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise İlahiyat Fakültelerinde mantık dersinde en çok okutulan yirmi eser tek tek incelenmiş, kısaca içerikleri ve konu başlıkları çıkarılmıştır.

Araştırma sonunda İlahiyat Fakültelerinde okutulan mantık dersiyle ilgili değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılmış ve bu konuda bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Mantık, Eğitim, Ders, Kaynak

ABSTRACT

This study examining the logic course taught in theology faculties in terms of weight, content and resources consists of three chapters. In order to obtain the necessary data to be used in the study, Bologna Information System, which is a system that has been implemented in order to increase the education quality and student level in Europe, was used. In this system, the course contents of twenty universities with full information have been examined and the research has been carried out.

In the introduction part of the study, the problem status, the purpose of the study, the importance, the method and the previous studies about the subject were mentioned.

In the first part, the definition of logic, word and term meanings were discussed under the title of definition and brief history of logic. In this section, the short history of the science of logic was examined in terms of periods. Here, the science of logic was examined under the titles of pre-Aristotle period, Aristotle logic and Symbolic logic. In addition, under this title, the studies of the Western World logicians after Aristotle were briefly mentioned. In the chronological order before the Republican period, the logic education given in the madrasas, which were educational institutions in the Seljuk State Period and the Ottoman Empire Period, was discussed and the sources used in logic education in these periods were also mentioned.

In the second part, the logic courses taught in theology faculties and the weight, content and periods of these courses were studied. Taking advantage of the universities which are included in the Bologna Information System of our universities all over the country, the course program, course aim, course evaluation criteria, ECTS contents of the course and workload distributions have been reached and these data have been interpreted. Here, it was aimed to create a general picture in terms of logic science and teaching. This aim was tried to be realized by examining the logic course data in theology faculties of twenty selected universities.

In the third chapter, the twenty most widely studied works in the logic course in the Faculties of Theology were examined one by one and their contents and titles were briefly summarized.

At the end of the study, the logic course taught in the Faculties of Theology were assessed and compared and some suggestions were presented on this subject.

Key Words: Logic, Education, Lesson, Source

GİRİŞ

1.Problem Durumu

Eğitim, bilim ve teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlediği günümüzde yaşanan, sosyal, toplumsal birçok gelişmeyi yönetme ve bu gelişmelerin getirdiği problemleri en aza indirgemeyi amaçlamaktadır. Bilgiye ulaşırken yaşanan bilgi karışıklığı ve bilgi yanlışları maalesef bazen olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Kurallarına uyulduğu takdirde zihni yanlışla düşmekten koruyan bir ilim olarak burada mantığa büyük görevler düşmektedir. Bilgileri edinme ve düzenleme özelliğiyle mantık eğitim-öğretim sürecinin kilit taşıdır.

Bu çalışmamızda İlahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersinde ağırlık, içerik ve müfredat olarak bir birliktelik var mıdır, hangi üniversitede hangi ağırlıkta okutulmaktadır ve mantık dersine, ilimlerin başı olması hasebiyle gereken önem verilmekte midir sorularına cevap aranacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz bu soruların cevaplarına ulaşabilmek için aşağıda belirttiğimiz alt problemlere cevap aranacaktır:

- 1.Mantık dersi ilahiyat fakültelerinde hangi yıl ve dönemde okutulmaktadır?
- 2.Mantık dersinin ağırlığı ve içeriği tüm üniversitelerde aynı mıdır?
- 3.Mantık dersinde okutulan kaynaklar hangileridir ve bu kaynaklarda birliktelik var mıdır?
- 4.Mantık derslerinde ağırlıklı olarak klasik mantık mı okutulmaktadır ve klasik mantığın yanında modern mantık da verilmekte midir?

2.Amaç

Mantık, öğrencilerin bilgiye ulaşmasında ve ulaştıkları bu bilgileri düzenlemesinde yardımcı olan bir ilimdir. Çalışmamızda ilahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersinin ağırlığı, içeriği, müfredat içindeki durumu ve okutulan kaynakları araştırılmış ve mantık dersinin önemi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın temel amacı, üniversitelerin ilahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersini ağırlık, içerik ve okutulan kaynaklar bakımından incelemektir. Bu

amacı gerçekleştirmek için seçilen yirmi üniversitenin Bologna Bilgi Sistemi üzerinden müfredatlarına ulaşılmış ve mantık dersinde kullanılan yirmi eser incelenip kısaca özetlenmiştir.

3.Önem

İlahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersinin ağırlığı, içeriği ve derste kullanılan kaynakları kapsamlı olarak daha önce araştırılmamıştır. Araştırmamız bu yönüyle orjinaldir.

Çalışmamızda İlahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersi belirli unsurlar bakımından incelenmiş ve mantık derslerinde bir bütünlük olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde, yani Selçuklu ve Osmanlı Medreselerinde mantık ilminin, ilme başlangıç dersi olarak okutulması göz önünde bulundurularak, bu dönemle bir karşılaştırmanın yapılması da dikkate değerdir.

4.Yöntem

Çalışmamızda konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve ilgili eserlerin tespiti yapılmıştır. Konuyla ilgili makale ve dergiler tespit edilmiştir. Çalışmamızda yer alan üniversitelerin İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde okutulan mantık dersinin içeriğine Bologna Bilgi Sistemi üzerinden ulaşılmış ve bu bilgiler yorumlanmıştır.

5.Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Araştırmamızın konusuyla ilgili daha önce doğrudan bir çalışma bulunmamaktadır. İlahiyat fakültelerinde okutulan mantık dersi ağırlık, içerik ve kaynakları bakımından incelenmemiştir. Fakat çalışmamızın bir bölümü olan mantık derslerinde okutulan kaynaklar bölümü 2014 yılında yapılan Ekrem Ziya DUMAN' a ait "Ortaöğretimde Cumhuriyet Dönemi Mantık Ders Kitaplarının İncelenmesi" başlıklı doktora tezinde çalışılmıştır. Bu tezde Cumhuriyet Dönemi mantık ders kitapları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Ayrıca çalışmamızın bu bölümü 2009 yılında yapılan Remziye SELÇUK' a ait "Türkiye'de Mantık Çalışmaları Ve Mantık Bilimine Katkıları" başlıklı yüksek

lisans tezinde çalışılmıştır. Bu tezde mantık alanında yazılan kitaplar, makaleler ve tezler incelenmiş ve bunların mantık bilimine katkıları araştırılmıştır.

1. BÖLÜM

MANTIĞIN TANIMI VE KISA TARİHÇESİ

1.1.Mantığın Tanımı

Düşünce dünyamızın ve felsefenin mihenk taşı olan mantık çok öteden beri insanoğlunun gündeminde yer almış bir ilimdir. Mantık denince aklımıza hem düşünme kurallarını içeren bir kavram hem de bunu konu edinen bir ilim gelmektedir.

Mantık, düzgün düşünmenin kurallarını açıklayan ve bunu ortaya koyan bir ilimdir.¹ Mantık, düşünürken düşüncelerimizde çelişki yaşamamak için belirli kuralları açıklayan bir ilimdir. Mantığın insanlığın varoluşundan bu yana varlığını sürdürdüğünü söylememiz gerekir. Fakat mantık bir sistem olarak veya başka bir deyişle mantık sistemli olarak ilk defa karşımıza Yunan filozof Aristo ile çıkmaktadır.

Mantık insana doğru düşünmenin kurallarını öğretir. Mantık kurallarına göre düşünür ve düşüncemizde mantık kurallarını uygularsak hataya düşme riskimiz azalmış olur. İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği düşünme yeteneğidir. Buna düşünme gücü de diyebiliriz. Mantık tam da burada bizlere düşünürken rehberlik etme görevini üstlenir. Mantık ilmi, en genel şekliyle, insana doğru düşünmenin yöntem ve tekniklerini öğreten bir araç olarak kabul edilir. Yani mantık doğru düşünmenin kurallarını koyan normatif bir bilimdir.

Mantık aynı zamanda düşünme yasalarını da kapsamaktadır. İçerisinde doğal olarak bu düşünce yasalarının kurallarını ve şeklini de taşır. Günlük hayatımızda konuşurken dille ifade etmiş olduğumuz düşüncelerin biçim olarak uygunluğunun ve şartlarının bilgisidir.² Tanımlamalarda da görüldüğü üzere, mantık düşünme kurallarını ortaya koyan ve doğru düşünmeye aracı olan bir disiplindir.

¹ Nurettin Topçu, *Mantık*, İstanbul 2016, s.9

² Necip Taylan, *Anahatlarıyla Mantık*, İstanbul 2011, s.13

1.1.1.Mantığın Kelime Anlamı

Mantık kelimesi günlük hayatımızda sıkça kullandığımız bir kelimedir. Karşılıklı konuşmalarımızda mantıklı ol, mantıklı düşün gibi ifadelere yer veririz. Mantık teriminin kelime anlamı değişik kaynaklarda ifade edilmiştir.

Mantık kelimesi, Arapça kökenli bir kelime olup, kökü ‘*nutk*’tur. Arap dilinde bu kökün konuşmak, söylemek gibi anlamları vardır. Mantık kelimesi Yunan dilindeki Logike kelimesinin Arapça ’ya olan tercümesidir. Logikos, logos’a yani *söze, akla veya akıl yürütmeye ait demektir.*³

Mantık, Arapça bir kelime olmakla birlikte söyleme, konuşma anlamlarını taşıyan *nutk*’tan türetilmiştir. ’Nutuk’ sözcüğü ise eski Yunancada hem “akıl” hem de “konuşma (söz)” anlamına gelen logos kelimesine karşılık gelmektedir. Buna göre mantık, “düşünme ve konuşma bilgisi” anlamında Arapçaya ve Arapçadan da Türkçeye geçmiştir.⁴

Meşhur İslam düşünürlerinden Farabi (870-950)’ ye göre mantık kelimesi ‘*nutk*’ tan türemiştir. İslam mantıkçılarına bakacak olursak mantık kelimesinin üç değişik anlama geldiğini görebiliriz. Bu anlamlar şunlardır:

- 1.İnsanların olayları anlama kabiliyeti.
- 2.Bu anlama gücü sonucu insanda oluşan kanaat.
- 3.Oluşan bu kanaatin dile gtrilmesi yani söylenmesi.⁵

Görüldüğü gibi mantık kelimesi Arapça ‘*nutk*’ tan türetilmiştir. Bu kelimenin Batı dillerindeki karşılığı ise Grekçe ‘logos’ kelimesidir. Mantık kelimesinin akıl, düşünme, söyleme, konuşma gibi kavramları karşıladığı anlaşılıyor.

1.1.2.Mantığın Terim Anlamı

Mantık kelimesi hem bir bilimin adı olarak hem de bir düşünme tarzını ifade etmek için kullanılır. Günlük hayatımızda karşılaştığımız bazı durumlarda mantıklı veya mantıksız diye ifade ettiğimiz durum mantığın bilim anlamında karşılığı

³ Kamil Kömürcü, *Esiruddin el-Ebheri'nin Mantık Anlayışı*, Ankara 2010, s.17

⁴ İbrahim Emiroğlu, *Ana Hatlarıyla Klasik Mantık*, İstanbul 1999, s.13

⁵ Kutsi Kahveci, *Klasik Mantık*, Ankara 2017, s.2

değildir. Buradaki ifade düşünme tarzını ifade etmekten ibarettir. Mantık bilimi, mantıklı düşünmenin düzenli olarak saptamasından ibarettir.⁶

Yaşadığımız dönemde yazılan kitaplarda çoğunlukla , ‘önergelerin tutarlılığı ile çıkarımların geçerliliğini belirleyen kuralları konu edinen bilim’, doğru düşünme kurallarının bilgisi’, ‘doğru düşünmenin bilimi’ şeklinde tarif edilen mantığı, erken dönem İslam mantıkçıları bir sanat olarak tanımlama taraftarı olmuşlardır.⁷

İslam mantıkçıları, mantığın tanımını, ilkelerine uyulduğunda zihni hataya düşmekten koruyan bir disiplin ve sanat olarak yapmışlardır.⁸

Konuşurken veya bir şeyi ifade ederken dilbilgisi kurallarına nasıl ihtiyacımız var ise düşünürken de mantık kurallarına uymamız bizi hataya düşmekten alıkoyar. Aslında mantık bize düşünürken bir çerçeve çizer ve bu çerçevenin dışına çıktığımızda hataya düşeceğimizi söyler. Zincirleme bir şekilde düşünme kurallarını ortaya koyar.

Mantık terim olarak uygulamada iki anlam taşımaktadır. İlk anlamıyla mantık kelimesine bakacak olursak, ‘düzgün düşünme’, ‘mantıksal düşünme’ adları verilen bir düşünme türünün ve tarzının adıdır. ‘Senin söylediklerinde hiç mantık yok!’, ‘Mantıklı olur musun biraz!’, gibi ifadelerde, ‘mantık’ terimini bu ilk anlamda kullanırız. İkinci anlamıyla bakacak olursak ‘mantık’; ‘düzgün düşünme’, ‘mantıksal düşünme’ denilen bu düşünme tür ve tarzını konu edinen felsefe disiplininin adıdır.⁹

1.2.Mantık İlminin Kısa Tarihçesi

Mantıklı düşünme kavramı insanlık tarihiyle yaşıt olsa da mantığı ilk defa sistemli hale getiren yani mantığın kurucusu olan kişi Aristo’dur. Aristo mantığı sistemli hale getirmiştir. Aristo’dan önce Elea Okulu ve Sofistler mantık biliminin kurulması için hazırlık çalışmalarında bulunmuşlardır. Bunların tartışmalarında dikkatin mantıklı düşünme üzerine çekildiğini görüyoruz. Fakat mantığı bir disiplin olarak kurma şerefi Aristo’ya aittir.¹⁰

⁶ Necati Öner, *Klasik Mantık*, Ankara 2009, s.18

⁷ Kamil Kömürcü, *Klasik Mantık*, Sivas 2016, s.11

⁸ Ruhattin Yazoğlu, Tuncay İmamoğlu, *Klasik Mantık*, İstanbul 2010, s.14

⁹ Doğan Özlem, *Mantık*, İstanbul 1999, s.27

¹⁰ Öner, age., s.20

Mantığın tarihsel süreç içerisindeki aşamalarını Aristo'yu temel alarak şu şekilde incelemek mümkündür.

- 1.Aristo Öncesi Mantık
- 2.Aristo Mantığı (Klasik Mantık)
- 3.Sembolik Mantık

1.2.1. Aristo Öncesi Mantık

Mantık bilimi Aristo ile sistemli bir hale dönüşse de Aristo'dan önce mantıkla uğraşan ve mantığın kurulmasında hazırlık çalışmaları yapan medeniyetler olmuştur. Özellikle Hint ve Çin medeniyetlerinde bu çalışmalara rastlamak mümkündür.

“Hint ve Çin felsefelerinde kavram belirleme teknikleri ve eski Mezopotamya’da ve Mısır’da ölçme, sayma, sınıflandırma usulleri ve bazı aritmetik işlemler oldukça gelişmiş olmasına rağmen, buradan bir matematik ve mantık sistemine geçiş gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle, mantık tarihi, genellikle, logos kavramının ortaya çıktığı Önasya’dan, Anadolu’dan ve özellikle Anadolu’nun Ege kıyılarından, İyonya’dan başlatılır.”¹¹

Elea okulu düşünürleri ve Sofistler’in yapmış oldukları çalışmalar, mantık biliminin kurulması için hazırlık safhası olmuştur. Bunların tartışmalarında dikkatlerin mantıklı düşünme üzerine çekildiğini görmekteyiz. Örneğin, Elea Okulu filozofları Parmenides (M.Ö. 540-450) ve öğrencisi Zenon’a (M.Ö. 490-430) göre hareket ve değişme görünüşten ibarettir.¹²

Elealılar, varlığın hiç değişmeyen ve hep aynı duran neliğini ispat etmek amacıyla çeşitli düşünceler geliştirmişlerdir. Örnek verecek olursak Zenon’un, hocası Parmenides’in tezlerini ünlü paradokslarıyla desteklemesi gibi. Aşil(Achilleus) ile kaplumbağanın yarışı ve atılan okun durduğu hakkındaki paradokslar gibi. Zenon, bu paradoksları geliştirirken, farkında olmadan, doğru kabul edilen bir önermenin olumsuzunun saçma bir sonuca yol açacağını gösterdiği gibi, mantıkta dolaylı

¹¹ Özlem, age., s.364

¹² Emiroğlu, age., s.43

kanıtlama adını verdiğimiz bir kanıtlama türünü de geliştirmiş oluyordu. Dolayısıyla Parmenides ve Zenon'a mantığın ilk habercileri gözüyle bakmak mümkündür.¹³

1.2.2. Aristo Mantığı (Klasik Mantık)

Aristo'dan önceki dönemlerde insanlar gerek düşünme, gerek tartışma ve gerekse de bir şeyleri kanıtlama, ortaya koyma davranışları ile aslında mantık ilminin temellerini atmışlardır. Kendisinden önceki birikimleri derleyip toplayan ve sistemli bir hale getirip mantığı kuran kişi olarak karşımıza çıkan kişi Aristo'dur.

Aristo'dan önce mantığın bir sistem olarak kurulmasını sağlayacak hazırlık çalışmaları yapılmış, bu alanda genel bir birikim oluşmuştu. Aristo, kendisinden önceki Elealılar ve Sofistlerin tartışmalarında Sokratesçilerin diyalektiklerini birleştirerek, akıl yürütmeyi sistemli bir hale getirdi. Yani mantığı bir disiplin olarak kurma şerefine ulaştı.¹⁴

Aristo'nun mantık alanındaki eserlerine, kendisinden sonra *Organon* adı verilmiştir. Aristo bu ismi kullanmamış olsa da, mantığı düşünme ve bilgiye ulaşma yollarının bir aleti olarak görmüştür. *Organon* altı kitaptan oluşur. Bu kitaplar şunlardır:

- 1.Kategoriler
- 2.Önermeler
- 3.Birinci Analitikler (Kıyas)
- 4.İkinci Analitikler
- 5.Topikler
- 6.Sofistik Deliller.

Mantıkçılar sonradan, *Organon*'a yine Aristo'nun eserleri olan *Retorik* ve *Poetika* adını taşıyan eserleri ile Porphyrios'un *İsagoji* adlı eserini de eklemişler ve böylece klasik mantık külliyyatı 9 kitap haline getirilmiş ve asırlar boyu bu şekilde okutulmuştur.¹⁵

¹³ Özlem, age., s.367

¹⁴ Emiroğlu, age., s.46

¹⁵ Age., s.47

Aristonun “*Organon*” u günümüze kadar gelmiş olan Suri mantığa dair kapsamlı eserdir. Bu yüzden onu bu ilmin abidesi saymak mümkündür. Bu eser yazıldığı zaman sofistler ve hatiplerin münakaşa san’atından başka bir şey yoktu. Zenon ve Eflatun diyalektiği ilerletmişlerdi. Fakat henüz ilmin esas şartları olan düşünce ve ispat şekillerini sistem halinde toplamağa kalkmamıştı. İşte bu önemli işi Aristo’nun dehası başarmıştır.¹⁶

Aristo, *Organon* adlı eserinde mantığı delil ve ispat ilmi olarak tanımladı. Aristo’nun kurduğu mantık genel mantıktı. Aristo mantığının metodu ise kıyastan ibaretti.¹⁷ Kıyas Aristo mantığının merkezinde bulunuyordu.

Aristo’nun mantığı metafizikle yakından ilişkiliydi. Aristo’ya göre düşüncenin kanunları aynı zamanda varlığın da kanunlarıydı. Aristo’dan sonra Stoacılar mantık konularıyla ilgilenmişler ve mantığı metafizikten ayırıp onu şekilsel ve dilsel bir bilim haline dönüştürmeye uğraşmışlardır. Aristo’nun mantık anlayışı İslam dünyasında ve Batıda uzun dönemler boyunca hüküm sürmüş, Stoacıların düşünceleri bu anlayış içinde erimiş ve Aristo tek otorite olarak devam etmiştir.¹⁸

1.2.3.Sembolik Mantık

Tüm Avrupa’da başlayan Rönesans hareketiyle birlikte doğa bilimlerine bir yöneliş olmuş ve bu bağlamda hali hazırda var olan Aristo mantığının bilim açısından yetersiz kaldığı görüşü hakim olmuştur. Önceki bölümde belirttiğimiz gibi Aristo mantığının temelini kıyas oluşturuyordu. Kıyas ise bilinen öncüllerden bir çıkarım yapılarak gerçekleştiriliyordu. Dönemin filozoflarından Bacon (1561-1626) ve Descartes (1596-1650) kıyasın yetersizliğini savundular. Bacon bilim ve düşünme için yeni bir yöntem önerdi. Kıyas kullanılarak gerçekleştirilen eski mantığın yerine yeni bir mantık ileri sürdü.¹⁹

Bacon yeni mantığında tümdengelimle karşı tümevarım metodunu esas aldı. Düşüncelerin yön değiştirmesi, bilimlerin genel ve tek tek olarak metotlarının tespit olunmasına yol açtı. İlk defa Petrus Ramus (1515-1572) mantığı bölümlere ayırırken, kavram, hüküm ve akıl yürütmeden sonra mantık konularının arasına dördüncü bir

¹⁶ Hilmi Ziya Ülken, *Mantık Tarihi*, İstanbul 1942, s.32

¹⁷ Topçu, age., s.11

¹⁸ Öner, age., s.21

¹⁹ A. Kadir Çüçen, *Klasik Mantık*, Bursa 2004, s.52

bölüm olarak metot bahsini eklemiştir.²⁰ Mantığa eklenen bu dördüncü bölüm, ilk defa sistematik olarak Port-Royal (1612-1694) mantığında işlenmiştir.²¹

Sonraki yüzyıllarda mantığın gelişmesi farklı bir yönde olmuştur. Sembolik mantık adı verilen bu çalışmalar XIX. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Bu mantığa, lojistik ve modern mantık adları da verilmiştir. Sembolik mantığın ilk habercisi olarak Raymond Lulle (1235-1315) kabul edilir. Esas sembolik mantık çalışmaları ise De Morgan (1806-1876), Boole (1815-1864) ve Stanley Jevons'la (1835-1882) başlamıştır. Bahsettiğimiz bu mantıkçılar, matematikten yola çıkarak mantığı yeniden sistemleştirmeye çalışmışlar fakat başarılı olamamışlardır. XIX. yüzyılın sonlarında sembolik mantık üzerine çalışmalarını yoğunlaştıran en önemli mantıkçı Bertrand Russell'dir (1872-1970).²²

B.Russell ve A.Whitehead (1861-1947) 1911 senesinde yazdıkları *Matematiğin İlkeleri* adını taşıyan çalışmalarıyla günümüzdeki sembolik mantığın kurucuları olmuşlardır. Russell ve Whitehead matematikte benimsenen paradoksların aslında matematiğe ait değilde mantığın paradoksları olduğunu anladıkları için yeni bir mantık oluşturmuşlardır. Bu mantığa da "logistik" adını vermişlerdir.²³

1.3. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mantık Çalışmaları

Burada Cumhuriyet öncesi dönemi kapsayan Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti dönemlerinde medreselerde verilen mantık eğitimi ve bu eğitimde kullanılan mantık kitaplarını inceleyeceğiz. Bu dönemleri araştırmamızın nedenleri arasında o dönem verilen mantık eğitimi ile günümüzde verilen mantık eğitimini karşılaştırıp bir değerlendirme yapmak yer almaktadır.

1.3.1.Selçuklular Döneminde Mantık İlmi ve Öğretimi

Medreseler İslam Dünyası'nda eğitim alanında çok önemli bir yere sahiptir. Selçuklular döneminde Büyük Selçuklu Sultanı Alp Arslan (1064-1072) ve veziri Nizamülmülk zamanında Nizamiye adını taşıyan medreseler inşa edilmiştir. Fıkıh ilmi başta olmak üzere dini ilimler ve Arap dili öğretimine dayanan medrese eğitim

²⁰ Kömürcü, *age.*, s.25

²¹ Öner, *age.*, s.25

²² Kömürcü, *age.*, s.25

²³ Çüçen, *age.*, s.53

sistemi Selçuklulardan sonra Zengiler ve Eyyubiler tarafından da devam ettirilerek Memluklara ve oradan da Osmanlı'ya geçmiştir.²⁴

Selçuklular'da Bağdat Nizamiye medreseleri yüksek öğretim kurumu iken, diğer medreseler müderrislerin seviyesine göre orta ve yüksek öğretim sayılmışlardır. Bağdat Nizamiye Medreselerinde başlıca okutulan dersler ise şunlardır: a) Din ve Hukuk dersleri; Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam, b) Dil ve Edebiyat Dersleri; Arap Edebiyatı, Farsça, Nahiv, Sarf, Şiir, Hitabet, Tarih, Cerh ve Tadil, Edeb, c) Felsefe Dersleri; Felsefe, Mantık, d) Müsbet Bilim Dersleri; Tıp, Cerrahi, Riyaziye, Hesap, Hendese, Nücum, Heyet, Tabiiyat, Müsellesat dersleridir.²⁵

1.3.1.1.Selçuklu Medreselerinde Okutulan Mantık Kitapları

Selçuklu medreselerinde okutulan mantık kitaplarıyla ilgili kesin bilgilere ulaşılamamıştır. Osmanlı medreselerinin Selçuklu medreselerinin devamı olması düşüncesiyle Selçuklu medreselerinde okutulan mantık kitaplarının Osmanlı medreselerinde okutulan mantık kitaplarıyla aynı olduğu kanaatindeyiz.

1.3.2. Osmanlılar Döneminde Mantık İلمي ve Öğretimi

Osmanlılar Döneminde medreseler eğitim alanında büyük sorumlulukları yerine getiriyordu. Bu medreselerde yetişen insanlar devletin çeşitli kademelerinde önemli görevlerde çalışıyorlardı. Eğitim ve kültürün mihenk taşı olan medreseler özel bir öneme sahipti.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde medreseler çoğunlukla sultanlar tarafında özellikle devlete başkentlik yapmış Bursa ve Edirne gibi şehirlerde inşa edilmişti. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle birlikte bu çalışmalar en yüksek dilimine ulaşmıştı.²⁶

İstanbul fethedildikten sonra Fâtiğ Sultan Mehmet burada kendi adını taşıyan medresesini yaptırdı. Bununla birlikte Osmanlı medreseleri olgunluğa ulaştı. Sultan Fatih'ten sonraki padişahlar tarafından yaptırılan medreselerde hep Fâtiğ medresesi

²⁴ Bahattin Keleş, "Selçuklu Medreseleri ile Memluk Medreselerine Genel Bir Bakış", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 96/190: (2011), s.196-197.

²⁵ Remzi Kılıç, Prof. Dr. Remzi Kılıç, *Türk Eğitim ve Öğretim Tarihinde Selçuklu Medreselerinin Yeri*, remzikilic.com, (SGT: 15.05.2019).

²⁶ Mefail Hızlı, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17/1: (2008), s.26.

örnek ve esas alındı. Sultan II. Bayezid ve Kanunî Sultan Süleyman'ın kendi adlarını taşıyan medreseleri ile de, tedrisat sistemi en son şeklini kazandı.²⁷

Osmanlı Medreselerinde okutulan dersler ana hatlarıyla şunlardı: Arapça (sarf, nahiv, belagat, vs.), Tefsir, Hadis, Fıkıh (İslam Hukuku), Kelam ve Akaid, Mantık.²⁸ O dönemde medreselerde okutulan bütün ilimler “akli” ve “nakli” olarak iki gruba ayrılıyordu.²⁹

Osmanlı medreselerinde mantık ilminde yaşanan gelişmeler ışığında, mantığın ilimlerin başı kabul edilmesinden hareketle, mantığın tüm ilimler için bir hazırlık olarak okutulduğunu görürüz. Hatta mantıkla ilgili gramer nasıl bir dilin doğru ve hatasız kullanılmasına yardımcı oluyorsa, mantık da aklın düşünce faaliyetlerinde düzenleyicidir görüşü hüküm sürüyordu.³⁰

Osmanlı Medreselerinde okutulan derslerin ve kitapların daha iyi anlaşılması için öğrencilerin özellikle bazı temel gramer ve mantık derslerini görmüş olması gerekiyordu. Bu derslerde; Arapça gramerin “sarf” kısmında Emsile, Bina, Maksud, ‘İzzi ve Merah; “nahiv” kısmında Avamil, İzhar ve Kafiye; mantık dersinde ise Şerh-i Şemsiyye, Şerh-i Tevali, Şerh-i Metali’, Şerh-i İsagoci; fıkıh usulü dersinde de Telvih kitaplarının tamamının veya bir kısmının okunması gerekiyordu.³¹

1.3.2.1. Osmanlı Medreselerinde Okutulan Mantık Kitapları

Osmanlı Medreselerinde Mantık alanında okutulan ders kitapları şunlardan ibaretti;

İsagoci : Porphyrios'un *İsagoji* adlı çalışmasından yola çıkarak el-Ebheri'nin (ö.1266) bu alanda yazdığı “*er-Risaletü'l-Esiriyye fi'l-Mantık*” isimli kitabının birçok şerh ve haşiyeleri bulunmaktadır. Molla Fenari'nin (ö.1431) *İsagoci* üzerine bir günde kaleme aldığı belirtilen ve kendi adıyla anılan “*Fenari*” şerhinin de birçok şerh ve haşiyesi yapılmış ve Osmanlı Medreselerinde uzunca bir dönem ders kitabı olarak okutulmuştur.

²⁷ Ekrem Buğra Ekinci, Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci, Osmanlı Medreseleri, <http://ekrembugraekinci.com>, (ET: 15.12.2018)

²⁸ Hızlı, agm., s.33.

²⁹ Agm., s.29.

³⁰ Ahmet Kayacık, Osmanlı Medeniyeti, Osmanlı Medreselerinde Mantık Eğitimi Üzerine, <http://www.osmanlimedeniyeti.com>, (ET: 10.01.2019)

³¹ Hızlı, agm., s.31.

Şerhu Metali: Kadı Siraceddin Mahmud el-Urmevi'nin (ö.1283) "*Metali'ul-Envar fi'l-Mantık*" adını taşıyan eserine pek çok şerh ve haşiye yapılmıştır.

Şerhu'ş-Şemsiyye: Kazvini (ö.1293) tarafından mantığa ilişkin Hoca Şemseddin Muhammed için yazılmasından dolayı "*Şemsiyye*" ismiyle anılan kitaba yazılan şerhler arasında Seyyid Şerif Cürcani ve Taftazani şerhleri en çok okunanlar arasında yer alıyordu.³²

Osmanlı Medreselerinde mantık alanında okutulan kitapların muhtevasına bakacak olursak şu bölümleri görebiliriz:

İsagoci: *İsagoci* isimleri anılan bu eserler içerisinde hacim olarak en küçüğüdür. Ana hatlarına bakacak olursak delalet, lafızlar, tanım, önermeler, kıyas ve burhan bölümlerini görürüz.

Şemsiyye ise temel olarak bir giriş, üç makale ve bir sonuç bölümünden oluşmaktadır. Giriş kısmında mantığın mahiyeti ve mantığın konusu anlatılır. Birinci makalede tanım konusu da dahil olmak üzere lafızlar ve lafızla yakın ilgili olan konular ele alınır. İkinci makalede önermeler ve hükümlerinden bahsedilir. Üçüncü makalede ise kıyas incelenir. Sonuç bölümünde ise girişte kıyasın maddeleri sonuçta da ilimlerin unsurları adlı konuya değinilir.

Metali ise muhteva açısından aynı konuları içermekle birlikte konuların ele alınışı daha uzundur. Eserin mantık kısmı kendi içinde iki bölümde incelenir. Tasavvurların elde edilmesi ve tasdiklerin elde edilmesi. Tasdik ve bunların elde edilmesi başlığı altında ise üç konu ele alınmıştır. Birincisi, önermelerin bölümleri ve unsurları. İkinci bölümde kıyas incelenir. Burada farklı olarak modal kıyaslar incelenir. Üçüncü bölümde ise kesin şartlı kıyaslar incelenir. Son olarak ta Burhan ve diğerleri yer almaktadır.³³

³²Agm., s.39.

³³Ahmet Kayacık, Osmanlı Medeniyeti, Osmanlı Medreselerinde Mantık Eğitimi Üzerine, <http://www.osmanlimedeniyeti.com>, (ET: 10.03.2019)

2. BÖLÜM

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ VE İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİNİN AĞIRLIĞI VE İÇERİĞİ

Biz bu bölümde Bologna bilgi sisteminden ulaştığımız İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinin ders müfredatlarını inceledik. Buradan mantık dersinin müfredat içerisindeki ders ağırlığını, içeriğini ve okutulan kaynakları tespit ettik. Araştırmamızda üniversitelerimizi alfabetik sıraya göre aldık ve inceledik.

İncelememizi yaparken bazı konu başlıkları belirledik ve bu konu başlıklarını elde ettiğimiz verilere göre yorumladık. Tüm müfredat içerisinde mantık dersinin ağırlığını gösterebilmek için incelediğimiz üniversitelerin fakültelerinin ders müfredat tablolarından bazı örneklere çalışmanın ekinde yer verdik. Her üniversiteyi ayrı ayrı inceledik ve konu başlıklarında aldığımız şekilde değerlendirme yaptık. Ayrıca mantık dersinde içerik olarak daha çok klasik mantığa mı yoksa modern mantığa mı ağırlık verildiğini inceledik. Ders içeriğinin klasik mantık konularını tamamen kapsayıp kapsamadığını araştırdık. İnceleme sonucunda ulaştığımız ders amaçlarının genel amaç yazma kriterlerine ne kadar uyum sağladığını inceledik. Dersin ve programın öğrenme çıktılarını inceleyerek alan dışında verilen veya farklı bir amacı hedefleyen çıktıları tespit etmeye çalıştık. Dersin değerlendirme ölçütlerini ele alarak ara sınav ve yarıyıl sonu sınavından başka ödev, seminer, sunum verilen fakülteleri belirledik. Dersin AKTS içeriklerini ve iş yükü dağılımını inceledik. Son olarak genel bir değerlendirme yaptık.

İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinde okutulan mantık dersini aşağıda belirttiğimiz konu başlıklarına göre inceledik. Bu konu başlıkları şunlardır;

1. Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu: Bu konu başlığı altında dersin müfredat içerisindeki yerini tespit ettik. Dersin hangi dönemde okutulduğunu araştırdık. Dersin haftalık ders saati süresini ve bu sürenin teorik veya uygulamaya yönelik kısımlarını tespit ettik.

2. Dersin Amacı ve İçeriği: Bu konu başlığı altında dersin önce amacını ve içeriğini araştırdık. İçerikle amaç arasındaki ilişkiyi inceledik ve bunu yorumladık. Dersin amacının genel amaç yazma kriterlerine uyumlu olup olmadığını yorumladık. Peki bir dersin amacı nasıl yazılmalıdır? Bu sorunun cevabını maddeler halinde verebiliriz:

- a. Nelerin öğretileceği ölçülebilir şekilde ifade edilmelidir.
- b. Dersin amacı program çıktılarıyla uyumlu olmalıdır.
- c. Amaçlar genellikle dersin genel içeriğini belirtmek üzere yazılır.³⁴

3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri: Bu konu başlığı altında dersin değerlendirmesinin nasıl yapıldığını inceledik. Değerlendirme de ödev, sunum gibi etkinliklere yer verilmişse bunların etki derecesini tespit ettik.

4.Dersin AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) İçeriği ve İş Yükü Dağılımı: Bu konu başlığı altında dersin Avrupa Kredi Transfer Sistemi dahilinde içeriğini ve toplam iş yükü saatini inceledik. İncelememiz sonucunda toplam iş yükü saatine karşılık gelen AKTS değerini vurguladık.

5.Değerlendirme: Bu konu başlığı altında dersin genel bir değerlendirmesini yaptık. Diğer fakültelerden farklı bir yanı varsa bunları vurguladık.

2.1.Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.1.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.1.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; mantık ve mantık tarihi hakkında genel bir bilgiye sahip olmak, bir bilim olarak mantığın ve özelde klasik/formel mantığın ilkeleri ve kavram, önerme ve akıl yürütme gibi mantıksal konularda bilgi sahibi olmak ve bu alanda değerlendirme yapabilmektir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

³⁴ SlidePlayer, <https://slideplayer.biz.tr>, (ET: 12.02.2019)

Dersin içeriği ise mantık tarihi, mantık ilkeleri, beş tümel, kategoriler, kavramlar mantığı, önermeler mantığı ve akıl yürütmeler konularından oluşmaktadır. Dersin içeriği klasik mantık konularını kapsamaktadır. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görölmektedir.

2.1.3. Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı %50'dir. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 50'dir. Derste ödev ve uygulama verilmemiştir.

2.1.4. Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi haftalık 2 saat üzerinden 14 ders toplamda 28 saatlik iş yüküne sahiptir. 15 saatlik iş yüküne sahip bir tane ara sınav vardır. Yine 15 saatlik yarıyıl sonu sınavı vardır. Toplam iş yükü değeri 58'dir ve bu değer de 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.³⁵

2.1.5. Değerlendirme

Ders 3.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük bulunmaktadır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görölmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda klasik mantık ile diğer ilimler arasındaki ilişkiyi açıklar maddesi ve mantık problemlerini tanıır maddeleri dikkat çekmektedir. Burada karşılaşılan mantık problemlerinin nasıl çözülebileceğine değinilmesi uygulamaya yönelik olması açısından olumludur.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise ilahiyat alanındaki güncel gelişmeleri, projeleri nicel ve nitel verilerle destekleyerek alanındaki ve alan dışındaki gruplara uygun iletişim araçlarıyla aktarır çıktısı dikkat çekmektedir. İlahiyat alanında öğrendiği lisans düzeyindeki bilgileri kavraması, etkin şekilde kullanması, bilgilerini geliştirmesi, derinleştirmesi ve bilgilerini farklı alan bilgileriyle kaynaştırıp yorumlaması, çözümlemesi ve yeni bilgiler çıkarımında bulunması öğrencilerin kendilerini bu alanda geliştirmeleri adına olumludur.

³⁵ Akdeniz Üniversitesi, <https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 15.03.2019)

2.2. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.2.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.2.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; Orta çağ İslami disiplinlerdeki mantıksal düşünüş formlarını öğrenmek ve onlar hakkında eleştirel bir bakış elde etmek. Doğru düşünmeyi öğrenmek ve mantık hatalarından sakınmaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin konuları ise şunlardır; Mantık nedir, mantık tarihi hakkında kısa bir bilgi, mantık konuları, ilkeleri ve mantık sistemleri, Kavram çeşitleri ve ilişkileri, beş tümel ve işlem-kaplam ilişkisi, Tanım ve bölme, Kategoriler tartışması, Önergeler ve sembolleştirme, Önergeler arası ilişkiler ve sembolleştirme, Akıl yürütme türleri ve geçerlilik, Kıyas teorisi-yüklemli kesin kıyaslar ve sembolleştirme, Şartlı kesin kıyaslar/seçmeli kıyaslar ve sembolleştirme, Bileşik kıyaslar ve sembolleştirme, mantık felsefesi ve kıyasın değeri, Tasdik türleri ve beş sanat. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük olduğu görülmektedir.

2.2.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 30'dur. Derste kısa bir sınav yapılmaktadır. Bu kısa sınavın katkısı ise % 10' dur. Yine katkısı % 10 olan bir ödev verilmektedir. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 50'dir.

2.2.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi haftalık 2 saat üzerinden 28 ders toplamda 56 saatlik iş yüküne sahiptir. İş yükü saati 14 olan sınıf dışı çalışma etkinliği bulunmaktadır. İş yükü saati 14 olan ödev etkinliği bulunmaktadır. İş yükü saati 8 olan sunum/seminer hazırlama etkinliği bulunmaktadır. İş yükü saati 12 olan bir tane ara sınav bulunmaktadır.

Süresi 2 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı 2 saatlik iş yüküne sahiptir. Toplam iş yükü değeri 106'dır ve bu değer de 4 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.³⁶

2.2.5. Değerlendirme

Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük görülmektedir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Ders değerlendirmesi olarak kısa bir ödev ve kısa bir sınav yapılması dikkat çekmektedir. Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda mantığın günlük hayatla ilişkisini gözlemlemesi ve mantık kavramlarını, doğruluk ve yanlışlık gibi kullanımlarını öğretmesi olumludur. Yine mantık ve varlık bilgisi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak çıktısı dikkat çekmektedir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise alanın dışında olarak bilimsel araştırma tekniklerini bilir ve uygular, İslami ilimlerin klasik kaynaklarını kullanabilecek derecede (Avrupa Dil Portföyü B1 genel düzeyinde) Arapça ve bir Batı diline sahip olur çıktıları dikkat çekmektedir. Ayrıca çağın ihtiyaçlarını kavrar ve güncel problemlere bugün için geçerli uygulanabilir çözümler üretir çıktısı öğrencinin kendini geliştirmesi ve uygulamaya yönelik olması açısından olumludur.

2.3. Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.3.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.3.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı: Mantık ilkelerini öğretmek, doğru düşüncüyü yanlış düşünceden ayırabilecek ölçütü ortaya koymak, düşüncüyü üreten zihni yanlış düşüncelerden korumaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

³⁶ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, <https://obs.ybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET: 15.03.2019)

Dersin içeriği ise şöyledir: Mantık nedir? Mahiyeti, konusu, gayesi ve tarihçesi, kavram, kavram çeşitleri, kavramların çeşitli delaletleri, kavramlar arası ilişkiler, beş tümel, kategoriler, tanım çeşitleri, tanımın şartları, tanımlanamazlar, önermeler, önermenin unsurları, anlam ve doğruluğu, önerme çeşitleri, önermede dağıtıcılık, önermeler arası ilişkiler, akıl yürütmeler: kıyasın tanımı, yapısı, unsurları, kıyas çeşitleri ve beş sanat konularıdır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük görölmektedir.

2.3.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'tır.

2.3.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı

Ders süresi toplam iş yüğü saati değeri 28'dir. Sınıf dışı çalışma karşılığı 7 saatlik iş yüğüne sahiptir. İş yüğü değeri 10 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. İş yüğü değeri 10 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yüğü değeri 55'tir ve bu değer de 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.³⁷

2.3.5. Değerlendirme

Dersin konularının klasik mantık konularını kapsadığı görölmektedir. Amaç olarak ise mantık ilkelerinin öğretilmesi ve zihnin yanlışlardan korunmasını sağlaması verilmiştir. Dersin amacının, amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük görölmektedir. Dersin değerlendirme ölçütlerinde sınavlardan başka bir değerlendirme aracı bulunmamaktadır.

Dersin öğrenme çıktısına baktığımızda öğrencinin bilgiye ulaşma becerisi kazanması ve araştırma tekniklerini öğrenmesi olumludur. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise kendini ifade edecek seviyede alan dil bilgisi elde edebilmesi, alana ait formasyonu uygulamaya çevirebilmesi ve sosyal beşeri bilimlere yönelik gelişmeleri takip edip aktivitelere katılabilmeyi hedeflemesi dikkat çekmektedir.

³⁷Artvin Üniversitesi, <https://obs.artvin.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET:15.03.2019)

2.4. Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.4.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.4.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; temel mantık konularını öğretmek ve İslami disiplinlerde kullanıdır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği başlangıcından günümüze mantığın doğuşu, kurucu ve öncüleri, metodolojisi ve ele aldığı konulardan kavram, tanım, beş tümel, kategoriler, önerme, akıl yürütme, beş sanat, mantık yanlışlarıdır. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

2.4.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'tır.

2.4.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. İş yükü saati 42 olan sınıf dışı çalışma süresi bulunmaktadır. İş yükü saati değeri 5 olan bir tane ara sınav bulunmaktadır. İş yükü değeri 10 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü değeri 85'tir ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.³⁸

2.4.5. Değerlendirme

Dersin konularının klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Amaç olarak temel

³⁸ Balıkesir Üniversitesi, <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET: 16.03.2019)

mantık konularının öğretilmesi ve bu konuları İslami disiplinlerde kullanmayı amaçlaması olumludur. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin basit dini argümanların sembolleştirilmesi ve onların denetlenmesini öğrenmesi olumludur. Ayrıca mantığın hukuk, kelam ve felsefede kullanım yöntemlerinden haberdar olur ve sembolik mantığın temelleri kavranır çıktıları farklı çıktılar olarak dikkat çekmektedir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin yeterli Arapça bilgisine sahip olması, bireylerin dini içerikli soru ve sorunlarına ilişkin dini-psikolojik yardım becerisine sahip olması ve din eğitimi ve din hizmetlerini planlayıp uygulaması ve değerlendirmesi dikkat çekmektedir.

2.5. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.5.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.5.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; öğrencilerin klasik mantık konu ve kavramlarını tanıması, bu konu ve kavramlara dair düşünüş özelliklerini öğrenmesidir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği kavram, tanım, beş tümel, kategoriler, önerme, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışlarıdır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.5.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 30'dur. Bir tane de ödev verilmektedir. Bu ödevin değerlendirmeye olan katkısı ise % 10'dur. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.5.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 2 saat üzerinden 14 ders toplamda 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma karşılığı 28 saatlik iş yüküne sahiptir. İş yükü değeri 10 saat olan 1 tane dev bulunmaktadır. İş yükü değeri 10 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. İş yükü değeri 10 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü değeri 86'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.³⁹

2.5.5. Değerlendirme

Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı grlmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu grlmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu grlmektedir. Dersin değerlendirme ölçütlerinde dev verilmesi dikkat çekicidir.

Dersin ğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin klasik mantık ile diğer ilimler arasında ilişki kurması ve akıl yürütmeyi geliştirmesi olumludur. Programın ğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin beşeri bilimler alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve bilgi teknolojilerini ileri düzeyde kullanması, din ve dini konuları felsefi, sosyolojik ve psikolojik açıdan değerlendirebilmesi dikkat çekmektedir.

2.6. Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.6.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyilda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.6.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; kavram, tanım, önerme ve kıyas gibi mantık konularına ilişkin temel bilgi, kavram, ilke ve becerileri kazandırmaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu grlmektedir.

³⁹ Bingöl niversitesi, <https://obs.bingol.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 16.03.2019)

Dersin içeriği kavram, tanım, önerme ve akıl yürütmedir. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük görölmektedir.

2.6.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.6.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 2 saat üzerinden 14 ders toplamda 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma karşılığı 28 saatlik iş yüküne sahiptir. İş yükü değerı 15 saat olan 1 tane ara sınav yapılmaktadır. İş yükü değerı 19 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü değerı 90'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁰

2.6.5. Değerlendirme

Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görölmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görölmektedir. Konu olarak dersin hedef ve içeriğinin tanıtılması, modal önermelerin ele alınması, kategorik kıyas ve şartlarının anlatılması farklı konular olarak dikkat çekmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin önermelerle ilgili tanım ve çeşitlerini bilmesi, kategorik kıyasın şartlarını ve şekillerini kavraması ve tümevarım ile analogi yoluyla akıl yürütebilmesi dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin İslam hukukunu detaylarıyla öğrenmesi ve diğer hukuki sistemlerle mukayese edebilmesi, dini metinlerin dilini bu metinleri anlamsal düzeyde kavrayacak derecede öğrenmesi ve Batı dillerinden en az birine o dili kullanabilecek seviyede sahip olması çıktıları dikkat çekmektedir. Ayrıca dini bilimleri ele alırken diğer pozitif bilimlerin yöntemlerinden yararlanabilme ve din bilimlerine ilişkin alanlarda disiplinler arası çalışma becerisi kazanabilme çıktıları uygulamaya yönelik olması açısından olumludur.

⁴⁰ Dicle Üniversitesi, <http://obs.dicle.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 16.03.2019)

2.7. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.7.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.7.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; öğrencilere mantık formasyonu kazandırarak, doğru çıkarım hususunda kazanımlar elde etmektir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine tam uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü dersin genel içeriği belirtilmemiştir.

Dersin içeriği mantık hakkında temel bilgiler kazandırmaktır Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.7.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.7.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 1 tane ara sınav yapılmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. Süresi 2 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü değeri 32'dir ve bu değer de 1 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴¹

2.7.5. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine tam uygun olmadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin eleştirel düşünme ve delilleri analiz etme hedefi dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarına

⁴¹Fırat Üniversitesi <https://obs.firat.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 17.03.2019)

baktığımızda ise öğrencinin tasavvufun tarihi, kavramları, kurumları, şahsiyetleri ve felsefesi hakkında bilgi sahibi olmasını, beşeri bilimler alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve bilgi teknolojilerini ileri düzeyde kullanmasını ve Türk İslam Edebiyatı ve sanatları hakkında genel bilgi sahibi olmasını hedeflemesi dikkat çekicidir.

2.8. Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.8.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.8.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; mantığın tanımı, amaçları, temel kavramları, önermeler, kıyas, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışları hakkında öğrencilerin bilgi edinmeleri ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerini sağlamaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığın tanımı, amaçları, çeşitleri, tarihsel bilgi, kavram, tanım, hüküm ve önerme, akıl yürütme, beş sanat, mantık yanlışları ve modern mantıktır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Klasik mantığın dışında modern mantık konusu da ele alınmıştır. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük olduğu görülmektedir.

2.8.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'tır.

2.8.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi toplamda 28 saatlik iş yüküne sahiptir. İş yükü saati değeri 56 olan sınıf dışı çalışma süresi vardır. Süresi 1 saat olan bir tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü değeri 1'dir. Süresi 1 saat olan bir tane yarıyıl

sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın da iş yükü değeri 1'dir. Toplam iş yükü değeri 86'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴²

2.8.5. Değerlendirme

Dersin 2.yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Ders amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük vardır. Konu olarak ilk dönem İslam mantıkçıları olan Farabi, İbn Sina ve Gazali'den bahsedilmesi ve mantık uygulamalarına yer verilmesi farklı konular olarak dikkat çekmektedir. Konu olarak modern mantığa da yer verilmesi dikkat çekicidir. Amaç olarak ise öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirmelerini sağlamak amacı dikkat çekmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin analiz ve sentez yeteneğini kazanır ve olayları analiz eder hedefleri dersin uygulama sahasına girdiğinden olumludur ve dikkat çekicidir. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin çağın dini ve felsefi sorunlarını tahlil eder ve mesleki ve etik sorumluluklarının bilincinde olur çıktıları dikkat çekmektedir.

2.9.Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.9.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.9.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı öğrencilerin, mantığın tanımı, amaçları, temel kavramları, önermeler, kıyas, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışları hakkında bilgi edinmeleri, bilgiyi kullanabilmeleri, değerlendirebilmeleri ve analitik ve problem çözme yeteneklerini geliştirmeleridir. Öğrencilerin belirli haftalarda gerçekleştirecekleri ödev ve sunumlarla ele alınan konuları sunup tartışarak etkili düşünme ve aktarma becerisi elde etmeleri de hedeflenmektedir. Dersin amacının

⁴²Gümüşhane Üniversitesi, <https://obs.gumushane.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 18.03.2019)

bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığın tanımı, amaçları, çeşitleri, tarihsel bilgi, kavram, tanım, hüküm ve önerme, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışlarıdır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük olduğu görülmektedir.

2.9.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.9.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 3 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma vardır. Bu çalışmanın toplam iş yükü saati 42'dir. İş yükü değeri 14 olan ödev bulunmaktadır. Süresi 1saat olan bir tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 1'dir. Süresi 1 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü değeri 1'dir. Dersin toplam iş yükü değeri 86'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴³

2.9.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir. Dersin amacında öğrencilerin belirli haftalarda gerçekleştirecekleri ödev ve sunumlarla tartışma yaparak etkili düşünme ve aktarma becerisi elde etmelerini hedeflemesi dikkat çekici ve olumludur.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin mantık yanlışlarını yakından tanıyarak teşhis etmesi, yazılı ve sözlü ifadelerinde bu yanlışlara düşmekten sakınması çıktısı dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin her türlü bireysel, toplumsal ve küresel nitelikli dini, felsefi, sosyal ve psikolojik içerikli sorunları, temel kaynaklardan yararlanarak

⁴³Harran Üniversitesi, <https://obs.harran.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 18.03.2019)

bilimsel düzeyde analiz ve sentez yaparak raporlandırması ve paylaşması çıktısı dikkat çekmektedir.

2.10. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.10.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.10.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; insanın akıl yetisini daha sistematik şekilde kullanmasını sağlamaktır. Bu amacın genel amaç yazma kriterlerine tam uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü dersin genel içeriği verilmemiştir.

Dersin içeriği mantığın tanımı, amaçları, çeşitleri, tarihsel bilgi, kavram, tanım, hüküm ve önerme, akıl yürütme, beş sanat, mantık yanlışları, modern mantık ve mantıktır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.10.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de final sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.10.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma vardır. Bu çalışmanın toplam iş yükü saati 28'dir. İş yükü değeri 15 saat olan bir tane ara sınavlar için bireysel çalışma bulunmaktadır. İş yükü değeri 19 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı için bireysel çalışma bulunmaktadır. Toplam iş yükü değeri 90'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁴

⁴⁴ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, <https://obs.mku.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 19.03.2019)

2.10.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Konu olarak klasik mantığın dışında modern mantık konusuna da yer verilmiştir. Dersin amacının ders amaç yazımı kurallarına tam uygun olmadığı görülmektedir. Dersin AKTS içeriğine baktığımızda ara sınav ve yarıyıl sınavı için bireysel çalışmalara yer vermesi farklı olarak dikkat çekmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin tümevarım ve analogi yoluyla akıl yürütmesi çıktısı dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin Batı dillerinden en az birine o dili kullanabilecek seviyede sahip olması ve İslam hukukunu detaylarıyla öğrenerek, diğer hukuki sistemlerle mukayese edebilme yetisi kazanma çıktıları farklı çıktılar olarak dikkat çekmektedir.

2.11. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.11.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.11.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; mantıksal düşünce ve analiz yeteneğinin kazandırılması, sosyal bilimlerin metodolojik altyapısında mantığın rolünün vurgulanmasıdır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantık teriminin anlamı, mantıksal düşünme, formel ve informel mantık, mantıksal akıl yürütme, aklın ilkeleri, mantık tarihi ve İslam mantığı, kavram ve çeşitleri, delalet konusu, tanım, bölme, sınıflama, önerme, önerme çeşitleri, kıyas, kıyas çeşitleri, beş sanat konularıdır. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük görülmektedir.

2.11.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60 'tır.

2.11.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 45 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 3 saat olan 12 tane sınıf dışı çalışma vardır. Bu çalışmanın toplam iş yükü saati 36'dır. Süresi 1 saat olan 5 tane ödev bulunmaktadır. Bu ödevlerin iş yükü saati ise 5'tir. Süresi 1 saat olan 2 tane sunum/seminer hazırlama görevi vardır. Bu etkinliğin iş yükü saati 2'dir. Süresi 1 saat olan bir tane ara sınav vardır. Bu sınavın iş yükü saati 1'dir. Süresi 1 saat olan bir tane yarıyıl sonu sınavı vardır. Bu sınavın iş yükü saati ise 1'dir. Toplam iş yükü değeri 90'dır ve bu değer de 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁵

2.11.5. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu olarak kategorik olmayan kıyas: hipotetik, disjunktif, kıyasların çeşitleri ve imkanları konusu dikkat çekmektedir. Dersin amacı ders amaç yazımı kurallarına uygundur. Sosyal bilimlerin metodolojik altyapısında mantığın rolünün vurgulanması farklı bir amaç olarak dikkat çekmektedir. Dersin AKTS içeriğinde sunum/seminer hazırlama etkinliğinin olması dikkat çekicidir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrencinin, din ve dini hayata ilişkin konularda dini sosyal hizmet, dini danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri yapabilir ve bilim ve teknoloji alanındaki çağdaş eğitim-öğretim araç ve gereçlerini ilahiyat alanında kullanır çıktıları dikkat çekmektedir.

⁴⁵ İnönü Üniversitesi, <https://obs.inonu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 19.03.2019)

2.12. Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.12.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 1.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.12.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; öğrencilerin klasik mantığı konu ve kavramlarıyla bir bütün olarak tanıması, insanın sağlıklı ve tutarlı düşünüş ilkelerinin klasik mantık disiplini içerisinde nasıl çözümlendiğini öğrenmesidir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Ders içeriği kavram, tanım, beş tümel, kategoriler, önerme, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışlarıdır Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

2.12.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 30'dur. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 70'tir.

2.12.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 28'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2 saattir. Toplam iş yükü saati 60'dır ve bu değerinde 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁶

2.12.5. Değerlendirme

Dersin diğer üniversitelerin müfredatından farklı olarak 1.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders konularının klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Dersin amacı ders amaç yazımı kurallarına uygundur. Amaç ile içerik arasında bir bütünlük olduğu görülmektedir.

⁴⁶Kafkas Üniversitesi, <https://obsyeni.kafkas.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 20.03.2019)

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencinin, sahip olduğu bilgilerin hangi şartlarda yeni bilgilere ulaştıracağını öğrenir çıktısı farklı bir hedef olarak dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise araştırma ile ilgili problemleri araştırma yöntemlerini kullanarak çözer ve yabancı dil ile en az Avrupa Dil Portföyü B2 Genel Düzeyinde akranları ile iletişim kurmak çıktıları dikkat çekmektedir.

2.13. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.13.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.13.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; düşünürken, konuşurken ve yazarken öğrencilerin zihinsel yetilerini işlevsel kılabilmelerini sağlamaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine tam uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü dersin genel içeriği verilmemiştir.

Dersin içeriği, mantık'ın anlamı, tarihsel gelişim süreci, aklın ilkeleri, terimler, kavramlar ve bunlar arasındaki ilişkiler, önermeler, kıyaslar, beş sanat ve mantık felsefesi konularından oluşmaktadır. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.13.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır.

2.13.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 32 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 4 saat olan 4 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 16'dır. İş yükü değeri 18 saat olan 3 tane ödev bulunmaktadır. Süresi 1 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır.

Bu sınavın iş yükü saati 1'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2 saattir. Toplam iş yükü saati 69'dur ve bu değerinde 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁷

2.13.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders konularının klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu olarak Porphyrios'un varlık ağacı konu olarak alınmıştır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine tam uygun olmadığı görülmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencilere, akıl, zihin, kıyas, zıtlık, benzerlik, aynılık gibi kavramları kazandırmayı hedeflediğini görüyoruz. Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda ise öğrenciler interdisipliner bakış açısı kazanır çıktısı dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrenciler yeteneklerine göre sanat dallarından birini uygulamalı olarak öğrenir ve yaşayan dünya dinleri ve dini akım mensuplarıyla iletişim kurup, aracı roller üstlenip, bir arada yaşamaya yönelik ortak projeler üretebilir çıktıları uygulamaya yönelik çıktılar olarak dikkat çekmektedir.

2.14. Karamanoğlu MehmetBey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.14.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.14.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; klasik mantığın tarihçesi, konu ve kavram ve özelliklerini öğrenciye kavratmaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığın tarihçesi, İslam dünyasında mantık çalışmaları, kavramlar, terimler, beş tümel, kategoriler, tanım, önermeler, akıl yürütme, kıyas,

⁴⁷Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, <http://obs.ksu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 21.03.2019)

beş sanat, mantık hatalarıdır. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

2.14.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır.

2.14.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 28'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2 saattir. Toplam iş yükü saati 60'tır ve bu değer 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁸

2.14.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu olarak İslam dünyasına mantığın girişi ve bu alanda yetişen mantıkçılar konusu ile mantık hataları konusu dikkat çekmektedir. Dersin amacının genel amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda öğrencilerin, toplum içindeki bireylerin dinle ilgili problemlerini çözümler ve gelişen ve değişen süreçte birey-din, toplum-din, din-devlet ilişkilerini çözümler çıktılarını dikkat çekmektedir.

2.15. Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.15.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

⁴⁸Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, <https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 21.03.2019)

2.15.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; mantık alanına dair temel kavramların ve felsefi soruşturmalarda mantığın işlevinin öğrenilmesidir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığın temel kavramları, yapısı ve felsefe ile olan ilişkisi, Aristo felsefesi, İslam mantığı ve mantık tarihidir. Dersin içeriği klasik mantık konularını kapsamakla birlikte uygulamalı mantık ve modern mantığa da yer verilmiştir. Dersin amacı ile içeriği arasında bütünlük olduğu görülmektedir.

2.15.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 30'dur. Katkısı % 10 olan bir tane ödev bulunmaktadır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır. Burada farklı olarak değerlendirmeye etki eden bir ödevin verilmesidir.

2.15.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Dersin toplam iş yükü saati 1400'dür ve bu değerinde 47 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁴⁹

2.15.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu olarak uygulamalı mantık ve modern mantığa da yer verilmiştir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir. Dersin değerlendirme ölçütlerinde ödev verilmesi farklı bir değerlendirme etkinliği olarak dikkat çekmektedir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda, her çeşit bireysel, toplumsal hatta küresel nitelikli, felsefi, sosyal, psikolojik ve dini içerikli sorunları, temel kaynaklardan yararlanarak, bilimsel düzeyde araştırıp, analiz ve sentez yaparak, rapor haline getirebilme ve toplumun dezavantajlı grubunu oluşturan (engelliler,

⁴⁹Kırıkkale Üniversitesi, <https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 22.03.2019)

mahkumlar, hasta ve yaşlılar, dul ve yetimler) kişilere yönelik, dini danışmanlık ve rehberlik yapabilme çıktıları uygulamaya yönelik olarak olumludur.

2.16. Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.16.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.16.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; klasik mantık hakkında bilgi elde etmektir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği klasik mantıktır. Dersin içeriği klasik mantık konularını kapsamaktadır. Amaç ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.16.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır.

2.16.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 5 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 70'dir. İş yükü saati 20 olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. İş yükü değeri 30 olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü saati 148'dir ve bu değer 5 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁵⁰

2.16.5. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı konu olarak *İsagoci* metninin ve müellifinin tanıtımı dikkat çekmektedir. Ders amacının amaç yazma kriterlerine

⁵⁰Kırklareli Üniversitesi, <https://obs.klu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET: 23.03.2019)

uygun olduğu görölmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görölmektedir.

Programın öğrenme çıktılarına baktığımızda tasavvufun tarihi, kavramları, kurumları, şahsiyetleri ve felsefesi hakkında bilgi sahibidir, din ve dini konuları felsefi, sosyolojik ve psikolojik açıdan değerlendirebilir ve din eğitimi tarihi ile dini ve modern eğitim metotları hakkında elde ettiği bilgileri din eğitimi alanında kullanır çıktıları dikkat çekmektedir.

2.17. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.17.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.17.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; doğru, düzenli ve sistematik düşünebilme kabiliyeti kazandırmak. Klasik mantık ilkelerini temel İslam bilimlerine uygulama becerisini kazandırmaktır. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görölmektedir.

Dersin içeriği beş temel bölümden oluşmaktadır. Mantığın tanımı ve tarihçesi, kavramlar ve kavramlar arası ilişkiler, önerme ve önerme çeşitleri, akıl yürütme ve kıyas, tasdik çeşitleri ve beş sanat. Dersin içeriği klasik mantık konularını kapsamaktadır. Amaç ile içerik arasında uyum olduğu görölmektedir. Amaç daha çok uygulama becerilerine yönelik yazılmıştır.

2.17.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır.

2.17.4.Dersin AKTS İÇeriği ve İş Yüğü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 2 saat olan 10 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 20'dir. Toplam iş yükü saati 20 olan ödevler bulunmaktadır. İş yükü saati 20 olan sunum/seminer hazırlama etkinliği bulunmaktadır. Süresi 2 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. Toplam iş yükü saati 92'dir ve bu değerde 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁵¹

2.17.5. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu görülmemektedir. Amaç ile içerik arasında uyum olduğu görülmektedir. Amaç daha çok uygulama becerilerine yönelik yazılmıştır. Dersin AKTS içeriğine baktığımızda farklı olarak ödev ve sunum/seminer hazırlama etkinliklerine yer verildiğini görüyoruz.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda daha çok uygulamaya yönelik hedefler verildiğini görüyoruz. Örneğin; aklın ilkelerini kavrar ve mantık ilminde kullanabilir, tanım, bölme ve sınıflandırmayı bilir ve mantık ilminde kullanabilir, mantık ilmini günlük hayatta düşünce ve hareket tarzının tutarlığına yansıtır çıktıları uygulamaya yönelik olarak dikkat çekmektedir. Programın öğrenme çıktılarını incelediğimizde ise daha çok paylaşma, uygulamaya yönelik olduklarını görmekteyiz. Örneğin ilahiyat alanındaki çeşitli sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır, ilahiyat alanında edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır ve ilahiyat alanı ile ilgili bilgi ve uygulamaları, sosyal sorumluluk yaklaşımı çerçevesinde proje ve etkinliklere dönüştürür çıktıları farklı ve dikkat çekicidir. Özellikle ilahiyat alanının gerektirdiği bilişim ve bilgi teknolojilerini tebliğ için ileri düzeyde kullanır çıktısı farklı bir hedef olarak görülmektedir.

⁵¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, <https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 23.03.2019)

2.18. Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.18.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyılıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.18.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; öğrencilerin klasik mantık konu ve kavramlarını tanıması, bu konu ve kavramlara dair düşünüş özelliklerini öğrenmesidir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği kavram, tanım, beş tümel, kategoriler, önerme, akıl yürütme, beş sanat ve mantık yanlışlarıdır. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Ders amacı ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.18.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane ödev etkinliği bulunmaktadır. Bu ödevin katkısı % 10'dur. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 50'dir.

2.18.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yüğü Dağılımı

Ders süresi 32 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 1 saat olan 16 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 16'dır. Süresi 4 saat olan 2 tane ödev bulunmaktadır. Bu ödevlerin toplam iş yükü saati 8'dir. Süresi 2 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 2'dir. İş yükü saati 4 olan bir tane yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Toplam iş yükü saati 62'dir ve bu değer 2 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁵²

2.18.5. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyılıda okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı konular olarak ise tanımda ortaya çıkan

⁵²Siirt Üniversitesi, <https://obs.siirt.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 24.03.2019)

hatalar, tanımlanamazlar, modal önermeler konuları dikkat çekmektedir. Ders amacı ile içerik arasında bütünlük görülmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Dersin AKTS içeriğinde ödev etkinliğine yer verilmiştir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda daha çok öğrenmeye yönelik hedefler verildiğini görüyoruz. Programın öğrenme çıktılarını incelediğimizde ise mesleki ve etik sorumluluk anlayışı kazanır, ilahiyat alanında verileri çözümler, özel öğretim yöntemlerini uygular, sosyolojik ve psikolojik perspektif kazanır ve toplumsal olayları yorumlar çıktıları farklı çıktılar olarak dikkat çekmektedir.

2.19. Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.19.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 3.Yarıyıda okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.19.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; klasik mantık konularını öğretmeyi ve bunların İslami konularla ilgisini göstermeyi hedefler. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığa giriş, beş tümel, önermeler ve mantığın çeşitli alanlarla ilişkileri konularından oluşur. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Ders amacı ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

2.19.3.Dersin Değerlendirme Ölçütleri

Derste bir tane ara sınav yapılmaktadır. Ara sınavın değerlendirmeye katkısı % 40'tır. Bir tane de yarıyıl sonu sınavı yapılmaktadır. Bu sınavın değerlendirmeye katkısı ise % 60'dır.

2.19.4.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Ders süresi 28 saatlik iş yüküne sahiptir. Süresi 4 saat olan 14 tane sınıf dışı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların iş yükü saati 56'dır.Süresi 1 saat olan 1 tane ara sınav bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 1'dir. Süresi 1 saat olan 1 tane

yarıyıl sonu sınavı bulunmaktadır. Bu sınavın iş yükü saati 1'dir. Toplam iş yükü saati 86'dır ve bu değerinde 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁵³

2.19.5. Değerlendirme

Dersin 3.Yarıyıldan okutulduğu görülmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Farklı bir konu görülmemektedir. Ders amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu görülmektedir. Dersin AKTS içeriğinde sınıf dışı çalışma etkinliklerine de yer verildiği görülmektedir.

Dersin öğrenme çıktılarına baktığımızda daha çok öğrenmeye ve öğrendiklerini açıklamaya yönelik hedefler verildiğini görüyoruz. Programın öğrenme çıktılarını incelediğimizde ise kaynakları kullanabilecek derecede Arapça ve bir Batı diline sahip olur ve mesleki gelişimin yanı sıra, ilgi yetenekleri doğrultusunda bilimsel, sosyal, kültürel ve sanatsal alanlarda öğrenme gereksinimlerini belirleyerek kendini sürekli geliştirir çıktıları dikkat çekmektedir.

2.20. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Mantık Dersi

2.20.1.Dersin Müfredat İçerisindeki Durumu

Ders 2.Yarıyıldan okutulmaktadır. Dersin haftalık ders saati süresi 2 saattir. Bu 2 saat teorik olan kısımdır. Dersin uygulama kısmı yoktur ve ders zorunlu olarak okutulmaktadır.

2.20.2.Dersin Amacı ve İçeriği

Bu dersin amacı; öğrenciye klasik mantığın ilkelerini, temel konularını ve problemlerini öğretmektir. Dersin amacının bölümün girişinde belirttiğimiz ders amacı yazma kriterlerine uygun olduğu görülmektedir.

Dersin içeriği mantığın temel kavramları, konuları ve problemleridir. Dersin içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı görülmektedir. Dersin amacı ile içerik arasında bütünlük görülmektedir.

⁵³Sinop Üniversitesi, <https://obs.sinop.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 25.03.2019)

2.20.3.Dersin AKTS İçeriği ve İş Yükü Dağılımı

Dersin toplam iş yükü saati değer 100'dr ve bu değerde 3 saatlik AKTS değerine karşılık gelmektedir.⁵⁴

2.20.4. Değerlendirme

Dersin 2.Yarıyıda okutulduğu grlmektedir. Ders içeriğinin klasik mantık konularını kapsadığı grlmektedir. Dersin amacının amaç yazma kriterlerine uygun olduğu grlmektedir. Amaç ile içerik arasında bütünlük olduğu grlmektedir.

Dersin ğrenme çıktılarına baktığımızda daha çok öğrenmeye yönelik hedefler verildiğini görüyoruz. Programın ğrenme çıktılarını incelediğimizde ise İşlam sanatları ve edebiyatı alanındaki yeteneklerini geliştirebilir, dini değerlerin toplumdaki bütünleştirici rolüne uygun tutum ve davranış gösterir ve kaynakları kullanabilecek derecede (Avrupa Dil Portföyü B1 genel düzeyinde) Arapça ve bir Batı diline sahip olur ıktıları dikkat çekmektedir.

⁵⁴Sivas Cumhuriyet niversitesi, <https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 25.03.2019)

3.BÖLÜM

İLAHİYAT VE İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTELERİNDE MANTIK DERSİNDE OKUTULAN KAYNAKLAR

Bu bölümde İlahiyat ve İslami ilimler fakültelerinde mantık dersinde okutulan kitapları ele alacağız. Kitapları içerikleri bakımından inceleyeceğiz. İncelediğimiz kitapları kronolojik sıraya göre yerleştirdik.

3.1. Mantık Tarihi, Hilmi Ziya Ülken, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1942

Kitap içerik olarak 16 bölümden oluşmaktadır. İçindekiler kısmı verildikten sonra başlangıç kısmı sunulmuştur.

I. Bölüm mantıki zihniyetin inkişafıdır.

II. Bölümün ana başlığı Hind mantığıdır. Bu bölümde Hind mantığının tarihsel seyri anlatılmıştır. Hind felsefesine kaynaklık teşkil eden mekteplerden bahsedilmiştir.

III. Bölümün ana başlığı ise Çin mantığıdır. Bu bölüm klasik devirden önceki devir ve klasik devir olarak incelenerek anlatılmaya çalışılmıştır. Daha sonra Çin sofistleri konu başlığı ile sofistlerin görüşleri açıklanmıştır. Bu kısımdan sonra ise Buda'dan sonraki devir konusu ele alınmıştır.

IV. Bölümün ana başlığı Yunan mantığı'dır. Bu bölümde önce Aristo'dan evvelki hazırlıklar anlatılmıştır. Sonrasında *Organon* bölümünde eser kısaca tanıtılmıştır. Bölümün diğer başlıkları ise sırasıyla oklides, kanonik ve İskenderiye mektebidir.

V. Bölümün ana başlığı İslam mantığıdır. Bu bölümde üç kısma ayrılarak incelenmiştir. Bu kısımlar mütercimler, İbni Sina ve şarihler konularıdır.

Eserin diğer bölümleri ise sırasıyla şunlardır; garp orta çağı ve Port-Royal, Bacon'un tecrübi mantığı, Descartes ve usulü, Leibniz'in riyazi mantığı, Hegel'in diyalektiği, Stuart Mill'in istikra mantığı, tabiat ilimlerinde usul araştırmaları, Riyaziyede inkişaf, logistik, ihtimaliyet mantığı ve neticedir.

Eserin sonuna konulan ek kısmında ise önce hendese prensipleri başlığı altında hendesenin prensipleri üzerinde durulmuştur. Diğer konu başlığı çağdaş fizikte mücerret hendesenin rolüdür. Üçüncü konu başlığı aritmetik ve sayı fikridir. Dördüncü konu başlığı ise tabiat kanunudur. Eserin sonunda bibliyografya, has isimler endeksi ve fihrist bölümlerine yer verilmiştir.

3.2. Temel Mantık, Şafak Ural, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993

Kitap içerik olarak 3 bölümden oluşmaktadır. İçindekiler kısmından sonra giriş kısmı bulunmaktadır. Daha sonra bölümlere geçilmiştir.

Kitabın birinci bölümünün genel başlığı terimlerdir. Bu bölüme terim nedir sorusuna cevap aranarak başlanmış ve somut ve soyut terimler verildikten sonra genel ve tekil terimler ile özel adlar anlatılmıştır. Daha sonra ise kollektif ve genel terimler konusu yer almaktadır. Mutlak terimler ve bağıl terimler konusundan sonra olumlu ve olumsuz terimler ile yokluk bildiren terimler konusu gelmektedir. Terimlerde kullanma ve anma, terimlerin çok anlamlılığı ve terimlerin nesnelere olan ilişkisi ve terimlerin anlamı konuları açıklandıktan sonra işlem ve kaplam kavramlarının felsefe içindeki yeri ile işlem ve kaplamanın terimlerin anlamını aydınlatmadaki yeri konusuna değinilmiştir.

İkinci bölümün genel başlığı önermelerdir. Bu bölümde sırasıyla önerme nedir, önerme çeşitleri, kategorik önermeler, modal önermeler, karmaşık önermeler, hipotetik önermeler, ayırık ve bileşik ifadeler ile önermelerde dağıtıcılık konuları işlenmiştir.

Üçüncü ve son bölümün genel çıkarımlardır. Bu bölümde öncelikle çıkarım nedir sorusuna cevap aranmış ve sonra doğrudan çıkarım ile dolaylı çıkarım konularına değinilmiştir. Kıyas nedir konusu işlendikten sonra geçerli kıyaslar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonra ise sırasıyla kıyasların geçerliliklerinin denetlenmesi, zincirleme kıyas, eksik önermeli kıyas, şartlı kıyaslar, hipotetik kıyaslar, ayırık öncüllü kıyaslar, dilemma ve mantıksal çıkarım türleri konuları açıklanmıştır.

Kitabın son kısmında iki tane ek bölüme yer verilmiştir. Birinci ek bölümünde doğrudan çıkarımların doğruluk tablosu yardımıyla ifade edilmesi konusuna yer verilmiştir. İkinci ek bölümünde ise Boole cebiri yardımıyla geçerli

kıyasların tespiti konusu ele alınmıştır. Kitabın son kısmında ise kaynakça ve dizin bölümleri yer almaktadır.

3.3. Mantık Tarihçesi Problemleri, Necip Taylan, Marifet Yayınları, İstanbul 1996

Kitap içerik olarak giriş ve 5 bölümden oluşmaktadır. Kitabın girişinde içindikiler kısmından sonra önsöz kısmı bulunmaktadır.

Giriş kısmında önce mantığın kelime anlamı üzerinde durulmuştur. Daha sonra mantığın mahiyeti ve konusundan bahsedilmiştir. Mantığın gayesi ve uygulama sahaları anlatıldıktan sonra mantığın diğer ilimlerle olan münasebeti incelenmiştir. Burada mantığın bilgi teorisi, psikoloji ve sosyoloji ile olan ilişkisi anlatılmıştır.

I. Bölümün ana başlığı mantığın tarihçesidir. Bu bölümde önce mantığın hazırlanışı konusu üzerinde durulmuştur. Eski Yunan'dan ayrı mantık hareketleri anlatıldıktan sonra Yunan mantığı üzerinde durulmuştur. Daha sonra Aristo ve mantık konusu anlatılmıştır. Bu konuya bağlı olarak Aristo'nun mantık eseri olan *Organon* üzerinde durulmuş ve bu eserden örnek bir okuma parçası verilmiştir. Sonra ise kategoriler konusu ele alınmıştır ve yine bu konuyla ilgili örnek bir okuma parçası verilmiştir. Kategori üzerinde değişik görüşler sunulduktan sonra Kant'ın sisteminde kategoriler konusu üzerinde durulmuştur. Bu bölümün son konusu ise Porphyrios ve mantık'tır. Bu konuyla ilgili de örnek bir okuma parçası verilmiştir.

II. Bölümün ana başlığı Ortaçağ'da mantıktır. Bu bölümde öncelikle Batıda mantık konusu ele alınmış sonra ise Doğuda mantık konusu anlatılmıştır. Sonrasında ilk devir İslam mantıkçıları konusu ele alınmıştır. Bu kısımda sırasıyla Abdullah b. El-Mukaffa, Huneyn b. İshak, İshak b. Huneyn, El-Kindi, Muhammed b. Zakeriya er-Razi, Farabi, İbn-i Sina ve Gazzali'nin kısaca mantık çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Bu kısmın sonunda Farabi, İbn Sina ve Gazzali'den örnek okuma parçaları verilmiştir. Gazzali'den önce mantığa karşı takınılan tavırlar anlatıldıktan sonra Gazzali'den sonra mantık konusu açıklanmış ve bu konuyla ilgili Katip Çelebi'den örnek bir okuma parçası verilmiştir. Sonraki kısımda Tanzimat'tan sonra mantık konusu açıklanmış bu bölümde son olarak son dönem mantık çalışmaları konusu ele alınmıştır.

III. Bölümün ana başlığı Yeniçağda mantıktır. Yeniçağda Batıda mantık konusu anlatıldıktan sonra metodoloji konusu açıklanmış ve bu konuyla ilgili Descartes ve İbn Haldun'dan örnek okuma parçaları verilmiştir.

IV. Bölümün ana başlığı mantığın problemleridir. Bu bölümün ilk konusu mantık ve dildir. Mantık ve dil konusu anlatıldıktan sonra düşünme prensipleri konusuna değinilmiştir. Bu kısımda aynılık prensibi, çelişmezlik prensibi, üçüncü halin imkansızlığı prensibi ve yeter-sebep prensibi konuları anlatılmıştır. Bu bölümün diğer bir konusu ise mantığın menşei ve akıl prensipleri üzerindeki münakaşalardır. Bu konudan sonra kavram ve terim başlığı altında sırasıyla kavramın mahiyeti, kavram ve hüküm, kavramlarda açıklık ve seçiklik, kavram çeşitleri, kavramların çeşitli delaletleri, kavramların ifade edilişi: delaletler, kavramlarda işlem ve kaplam, kavramlar arası ilişkiler ve beş geneller konuları anlatılmıştır. Bu bölümün diğer bir konu başlığı tarif, bölme ve sınıflamadır. Burada önce tarifi tanımlanmış sonra tarifi çeşitleri ve şartları üzerinde durulmuştur. Tarif edilemezler konusu ile bu konu bitirilmiştir. Bölme konusu açıklandıktan sonra sınıflama konusuna geçilmiştir. Bu kısımda önce sınıflamanın tanımlanmış sonra sınıflamanın şartları ve çeşitleri üzerinde durulmuştur. Diğer bir konu başlığı önermelerdir. Bu kısımda öncelikle önermenin mahiyeti konusuna değinilmiştir. Sonra önermenin unsurları açıklanmıştır. Önerme çeşitleri anlatıldıktan sonra sırasıyla yüklemli ve şartlı önermeler, basit ve bileşik önermeler anlatılmıştır. Son olarak ise önermelerde olumluluk ve olumsuzluk konuları üzerinde durulmuştur. Bu bölümün son konusu önermeler arası ilişkilerdir. Burada önce karşı olma konusu anlatılmış sonra döndürme konusu düz döndürme ve ters döndürme olarak iki bölüme ayrılarak açıklanmıştır. Bu bölüme örnek olarak Aristoteles'ten önerme başlıklı bir okuma parçası verilmiştir.

V. Bölümün ana başlığı kıyastır. Bu konu altı başlık altında incelenmiştir. I. Başlık akıl yürütme (istidlal) ve çeşitleri konusudur. Diğer başlık ise kıyastır. Burada kıyasın unsurları ve şartları anlatıldıktan sonra kıyas'ın şekilleri açıklanmıştır. Daha sonra düzensiz kıyaslar başlığı altında sırasıyla kısaltılmış kıyas, delilli kıyas, zincirleme kıyas ve dilem konuları anlatılmıştır. Bu bölüme ek olarak Aristoteles'ten örnek bir okuma parçası verilmiştir. Diğer konu başlığı formal mantığın değeri ve

kıyas'a karşı yapılan tenkitlerdir. Endüksiyon ve analogi konusu anlatıldıktan sonra sembolik mantık konusuna geçilmiş ve bölüm bitirilmiştir.

Kitabın son bölümünde ise bibliyografya kısmına yer verilmiştir.

3.4. Mi'yar-ı Sedat (Klasik Mantık), Ahmet Cevdet Paşa, Açıklamalarla Sadeleştiren Hasan Tahsin Feyizli, Fecr Yayınları, Ankara 1998

Kitap içerik olarak mukaddime ve iki kitaptan oluşmaktadır. Kitabın girişinde içindikiler kısmından sonra önsöz kısmı bulunmaktadır. Önsözden sonra Ahmet Cevdet Paşa'nın özgeçmişi ve eserleri verilmiştir.

Kitabın mukaddime bölümünde delalet başlığı altında lafızın manaya delaleti, müfret ve mürekkep lafızlar ve kavramlar konuları ele alınmıştır.

Birinci kitap iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm de üç kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda tümellerin kısımları ve tarifleri yapılmıştır. İkinci kısımda ise özselin kısımları tür, cins ve ayırım olarak incelenmiş ve kategoriler konusu açıklanmıştır. Üçüncü kısımda ise ilintilerin kısımları konusu açıklanmıştır. İkinci bölümde tanım ve kısımları başlığı altında beş tümele göre ve tanımlanana göre tanım çeşitleri konuları işlenmiştir.

İkinci kitap ise dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dört kısım vardır. Bölümün ana başlığı önermeler ve hükümleridir. Birinci kısımda önermelerin tanım ve taksimi ele alınmıştır. İkinci kısımda ise yüklemli önermeler konusu maddeler halinde işlenmiştir. Üçüncü kısmın konusu şartlı önermelerdir. Bu kısımda sırasıyla bitişik şartlı önerme, ayrık şartlı önermeler, rastlantılı ayrık şartlı önermeler ve nicelik şartlı önermeler konuları açıklanmıştır. Dördüncü kısımda önermelerin hükümleri ele alınmıştır.

İkinci bölüm beş kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısmın konusu kıyas ve çeşitleridir. İkinci kısımda ise seçmeli kıyas konusu ele alınmıştır. Üçüncü kısmın konusu kesin kıyas ve şekilleridir. Dördüncü kısmın ana başlığı ise şartlı kesin kıyas ve şekilleridir. Bu konu beş grupta incelenmiştir. Beşinci kısımda ise bileşik kıyas konusu açıklanmıştır. Burada sırasıyla zincirleme kıyas, Mefsul'un-Netaic ve Hulfi kıyas konuları anlatılmıştır.

Üçüncü bölümün ana başlığı önerme ve kıyasların kipliğidir. Bu bölüm iki kısımda ele alınmıştır. Birinci kısımda kipli önermeler ve kipli önermelerin hükmü açıklanmıştır. İkinci kısımda kıyasların kipliği konusu ele alınmıştır.

Dördüncü bölümün ana başlığı ise tasdik türleri ve beş sanattır. Bu bölüm dört kısımda ele alınmıştır. Birinci kısımda tasdik türleri anlatılmıştır. İkinci kısımda bedihiyat ve kısımları açıklanmıştır. Üçüncü kısmın konusu önermelerin, delillerin öncülleri oluşuna göre taksimidir. Dördüncü kısımda ise beş sanat konusu ele alınmıştır.

Kitabın son bölümünde faydalanılan eserler bölümüne yer verilmiştir.

3.5. Ana Hatlarıyla Klasik Mantık, İbrahim Emiroğlu, Asa Kitabevi, İstanbul 1999

Kitap içerik olarak bir giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. Kitabın girişinde yazarın özgeçmişine yer verilmiştir. İçindekiler kısmı verildikten sonra önsöz ile devam edilmiştir. Önsözden sonra yer alan giriş kısmında mantığın kelime ve terim anlamları verilmiş ve akıl ilkeleri üzerinde durulmuştur. Yine bu bölümde mantığın mahiyeti, konusu, gayesi ve önemi verildikten sonra kısa bir tarihçesi verilmiştir.

I. Bölümde kavramlar ana başlığı altında önce kavramın tanımı ve mahiyeti üzerinde durulmuştur. Kavramların ifade edilişi ve delaletlerde bu kısımda anlatılmıştır. Kavram çeşitleri kısmında kavramlar tek tek ele alınışlarına göre ve birbirleriyle olan ilişkilerine göre incelenmiştir. Daha sonra ise kavramların çeşitli delaletleri örneklerle birlikte verilmiştir. Bunlar mahiyet, hakikat ve hüviyet ile işlem ve kaplamdır. Aynı bölümde kavramlar arası ilişkiler yine örnekler ve şekillerle açıklanmıştır. Beş tümel ve kategoriler Aristo temel alınarak anlatılmıştır. Daha sonra ise tanım, bölme ve sınıflandırma konusuna geçilmiştir. Burada önce tanım daha sonra tanım çeşitleri açıklanmıştır. Burada bu bölüme ek olarak diğer bazı tanım çeşitleri başlığı altında bir bölüm vardır. Daha sonra tanımın şartları anlatılmıştır. Tanımda ortaya çıkan hatalar konusu anlatıldıktan sonra tanımlanamazlar konusu açıklanmıştır. Bölümün son konusu olarak bölme ve sınıflandırma konusu ele alınmıştır.

II. Bölümde önermeler başlığı altında önermenin unsurları, anlamı ve doğruluğu açıklanarak giriş yapılmıştır. Daha sonra önerme çeşitleri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde son olarak önermeler arası ilişkiler incelenmiştir.

III. Bölümde ise akıl yürütme(İstidlal) incelenmiştir. Bu bölümde öncelikli olarak tümdengelim anlatılmış, kıyasın tanımı verilmiş ve kıyas çeşitleri açıklanmıştır. Kıyas çeşitleri, basit kıyaslar, bileşik kıyaslar ve düzensiz kıyaslardır. Daha sonra tümevarım ve son olarak ta analogi üzerinde durulmuştur.

IV. Bölümde beş sanat üzerinde durulmuştur. Bu bölümde öncelikle burhan, sonra sırasıyla cedel, hitabet, şiir ve son olarak muğalata konuları işlenmiştir.

V. Bölümde mantıkta yanlış kavramı üzerinde durulmuştur. Mantıkta yanlış üzerinde durmanın öneminden bahsedilmiş ve yanlışlara düşme nedenleri açıklanmıştır. Yanlış çeşitleri olarak biçim yanlışları ve içerik yanlışları başlıkları altında inceleme yapılmış sonrasında ise diğer yanlış çeşitleri maddeler halinde ele alınmıştır. Bu maddeler konu dışılık yanlış, uydurma delil yanlış, geliş güzel kurulmuş eksik delil yanlış ve yanlış zan yanlışdır.

Kitabın sonuna konulan ek kısmında Kur'an mantığı konusuna yer verilmiştir. Sonrasında bibliyografya bölümüne yer verilmiştir.

3.6. Mantık, Klasik/Sembolik Mantık, Mantık Felsefesi, Doğan Özlem, İnkılap Kitabevi Yayın, İstanbul 1999

Kitap içerik olarak 3 kesimden oluşmaktadır. Her kesimde de farklı bölümler vardır. En son kısımda ise bibliyografya bulunmaktadır.

Kitaba Doğan Özlem'in özgeçmişi ile eser ve çevirilerinin isimlerinin yer aldığı bir sayfa ile başlanmıştır. Daha sonra içindekiler kısmı yer almaktadır. İçindekiler kısmından sonra ise ilk baskıya önsöz ve sonra 6. Baskıya önsöz yer almaktadır. Bu kısımlardan sonra giriş bölümü yer almaktadır.

I. Kesimin birinci bölümünde salt ve formal mantık başlığı altında mantık teriminin anlamları, akıl yürütme ve geçerlilik ve akıl yürütme türleri açıklanarak başlanmıştır. Sonra sırasıyla mantık konularının sıralanışı, mantık ilkeleri ve mantık sistemi ile mantık-gerçeklik ilişkisi ve salt mantık kavramı üzerinde durulmuştur.

I. Kesimin ikinci bölümünde Kavramlar(Terimler) Mantığı, ana başlığı altında önce felsefede ve mantıkta kavram konusu işlenmiş daha sonra kavram çeşitleri üzerinde durulmuştur. Burada sırasıyla somut ve soyut kavramlar, tümel ve tikel kavramlar, genel ve tekil kavramlar, kolektif ve distribütif kavramlar, açık ve seçik kavramlar, olumlu ve olumsuz kavramlar ve özlük ve ilinti kavramları açıklanmıştır. Sonrasında kavram çeşitlerinin salt mantık açısından eleştirisi yer almış ve sırasıyla cins, tür, ayırım, işlem ve kaplam, beş tümel, beş tümel ve sistem kurma, tanım, bölme ve sınıflandırma bölümlerine yer verilmiştir.

I. Kesimin üçüncü bölümünün ana başlığı önermeler mantığıdır. Burada konu başlıkları olarak sırasıyla temel tanımlar, önerme çeşitleri, önerme çeşitlerinin salt mantık açısından değerlendirilmesi, dört standart form basit (kategorik) önerme, önermelerde terimlerin üleştirimi(dağıtıcılık), basit(kategorik) önermelerde karşılıklı ilişkiler konuları yer almaktadır.

I. Kesimin dördüncü bölümünün ana başlığı çıkarım mantığıdır 'tır. Bu bölümde sırasıyla önermeler arası ilişkiler ve çıkarım(dedüksiyon), çıkarım çeşitleri, doğrudan çıkarımlar, dolaylı çıkarımlar çıkarım çeşitlerinin ayrıntılı sınıflandırılması konularına yer verilmiştir.

II. Kesimin bölüm başlığı sembolik mantık'tır. Bu kısmın birinci bölümü Önermeler mantığı (doğruluk fonksiyonu mantığı) başlığında üç bölüme ayrılmıştır. Bunlardan birincisi klasik mantığın Aristoteles'ten sonraki gelişimidir. İkincisi; önermeler kalkülünün kuruluşu ve son bölüm ise doğruluk fonksiyonu mantığında denetlemedir. Doğruluk fonksiyonu mantığında denetleme üç madde halinde incelenmiştir. Bunlar sırasıyla; doğruluk tablosu ile denetleme, çözümleyici çizelge kuralları ve çözümleyici çizelge ile denetlemedir.

II. Kesimin ikinci bölümü önermeler mantığı(niceleme mantığı) genel başlığı halindedir. Bu bölümün madde başlıkları ise sırasıyla, doğruluk fonksiyonu mantığının yetersizliği, niceleme mantığında temel tanımlar, niceleme mantığında doğruluk değeri hesabı, niceleme mantığında çözümleyici çizelge ile denetleme ve niceleme mantığında çözümleyici çizelge ile denetlemedir.

II. Kesimin üçüncü bölümünün başlığı sembolleştirmedir. Bu bölümün başlıkları ise mantıksal değişmezlerin Türkçe karşılıkları, sembolleştirme ve sembolleştirme ve denetlemedir.

III. Kesimin ana başlığı mantık felsefesidir. Bu kısmın birinci bölümünün ana başlığı felsefe, bilim ve mantıktır. Bu bölümün madde başlıkları ise bilgi disiplinleri ve mantık, matematik ve mantık, felsefede ve mantıkta doğruluk, ontoloji, metafizik ve mantık, bilgi kuramı ve mantık, bilim ve mantık, psikoloji ve mantık ve mantık felsefesidir.

III. Kesimin ikinci bölümünün genel başlığı mantığın kısa tarihçesidir. Bu bölümün madde başlıkları ise Aristoteles öncesi dönem, Aristoteles'ten geçen yüzyıla kadarki dönem ve yeni dönemdir.

Kitabın son bölümü bibliyografya ve dizinden oluşmaktadır.

3.7. Mantık Felsefesi, İsmail Köz, Elis Yayınları, Ankara 2003

Kitap içerik olarak 2 bölümden oluşmaktadır. Kitaba önsöz ile başlanmış ve giriş bölümü ile devam edilmiştir. Giriş kısmında mantık ile felsefe arasındaki ilişkiden bahsedilmiş ve Necati Öner ile Teo Grünberg'in görüşlerine yer verilmiştir.

I. Bölümün ana başlığı mantık ilkeleri ile ilgili mantık felsefesi sorunlarıdır. Bu bölüm üç madde halinde incelenmiştir. I. Madde mantık ilkelerinin açıklanmasıdır. Burada mantık ilkeleri üzerinde durulmuş ve bu ilkeler örneklerle açıklanmıştır. II. Madde ise mantık ilkelerinin kaynağıdır. Mantık ilkelerinin kaynakları üzerinde durulmuştur. III. Madde ise mantık ilkelerinin varlığa tatbikidir. Bu madde mantık ilkelerinin ontolojik ve epistemolojik yorumu ve mantık ilkelerinin doğrulanması ve değeri şeklinde ayrılarak incelenmiştir.

II. Bölümün ana başlığı ise kategoriler ve kavramlarla ilgili mantık felsefesi sorunlarıdır. Bu bölüm ise altı madde halinde açıklanmıştır. Bunlar sırasıyla kategorilerin mantık ve felsefedeki önemi, kategorilerin kaynağı ve gerçekliği sorunu, kategorilerin sayıları ve düzeni, klasik mantıkta kavramın yeri ve önemi, kavram mı önermeyi oluşturur önerme mi kavramı oluşturur ve kavramların kaynağı ve gerçekliği konularıdır.

Kitabın son bölümünde ise sonuç, kaynakça ve dizin kısımlarına yer verilmiştir.

3.8. Klasik Mantık, A.Kadir Çüçen, Asa Kitabevi, Bursa 2004

Kitap içerik olarak 10 bölümden oluşmaktadır. Kitabın başlangıcında yazarın özgeçmişi verilmiş ve eserlerinden bahsedilmiştir. Daha sonra giriş kısmı verilmiştir. Giriş kısmından sonra bölümlere geçilmiştir.

I. Bölümün ana başlığı mantık'tır. Bu bölümün birinci kısmında mantık nedir sorusuna cevap aranmış ve mantığın kelime ve terim anlamlarından bahsedilmiştir. Daha sonra akıl yürütme konusu ele alınmış ve tümdengelim, tümevarım ve analogi konuları açıklanmıştır. Aklın ilkeleri kısmında ise özdeşlik ilkesi, çelişmezlik ilkesi, üçüncü halin olanaksızlığı ilkesi ve yeter-sebebe ilkelerinden bahsedilmiştir. Bir sonraki kısımda aklın ilkelerinin kaynağı problemi konusuna değinildikten sonra akıl yürütmede kullanılan bazı mantık terimleri verilmiştir. Bunlar önerme, öncül ve sonuç, doğru-yanlış, doğru, gerçek ve hakikat, geçerlilik-geçersizlik ve tutarlılık-tutarsızlık-geçerlilik konularıdır. Bu bölümün son kısmında ise mantığın diğer disiplinlerle ilişkisi konusuna yer verilmiştir. Bu kısımda mantık ve bilgi kuramı ile mantık ve psikoloji konuları açıklanmıştır.

II. Bölümün ana başlığı mantığın tarihçesidir. Bu bölümde Aristo öncesi mantık, Aristo mantığı, Ortaçağda mantık, Sembolik mantık ve Türkiye'de mantık çalışmaları konularına yer verilmiştir.

III. Bölümün ana başlığı klasik mantık/Aristo mantığıdır.

IV. Bölümün ana başlığı ise kavramlar mantığıdır. Bu bölüm üç kısımda incelenmiştir. Birinci kısmın konu başlığı kavram ve terimdir. Konu olarak sırasıyla felsefe açısından kavramın önemi, mantık açısından kavram ve terimin tanımı, kavramların ifade edilişleri ve imlemeleri, kavram çeşitleri, kavramların çeşitli gösterimleri, kavramlar arası ilişkiler ve beş tümel konuları anlatılmıştır. II. Kısım tanım konusuna ayrılmıştır. Burada kaplamsal tanımlar, içlemsel tanımlar, tanımlanana göre tanım çeşitleri, tanımın koşulları ve tanımlanamazlar konularına değinilmiştir. Son kısımda ise bölme konusu açıklanmıştır.

V. Bölümün ana başlığı önerme konusudur. Bu bölümde önce önermenin tanımı ve yapısı konusu işlenmiş sonra önerme çeşitlerine geçilmiştir. Önermelerde terimlerin dağıtıcılığı konusundan sonra önermeler arası ilişkiler konusu açıklanmıştır.

VI. Bölümde kıyas konusu işlenmiştir. Bölümde önce kıyasın tanımı yapılmış ve yapısı incelenmiştir. Daha sonra kıyasın çeşitleri açıklanmıştır. Bunlar basit kıyaslar, bileşik kıyaslar ve düzensiz kıyaslardır.

VII. Bölümün ana başlığı venn şemalarıdır. Burada venn şemalarında basit önermelerin yorumlanması, karşıtlar karesinde basit önermelerin gösterilmesi, venn şemalarında kesişen bölgelerin tanımlanması ve venn şemalarıyla kıyasların geçerlilik denetlenmesi konuları açıklanmıştır.

VIII. Bölümün ana başlığı 0-1 yöntemi ve kıyasların denetlenmesidir. Bu bölümde önce 0-1 yöntemi nedir sorusuna cevap aranmış daha sonra sırasıyla 0-1 yöntemiyle önermelerde geçen terimlerin sembolleştirilmesi konusu açıklanmış, dile dayalı tasım kurallarının 0-1 yöntemiyle ifadesine değinilmiş ve 0-1 yöntemiyle kıyasların geçerlilik denetlemesi konusu anlatılmıştır.

IX. Bölümün ana başlığı ise mantığın uygulamalarıdır. Bu bölümde kendi içinde üç bölümde incelenmiştir. Birinci kısımda mantık ve matematik başlığı altında matematik dilinin sembolleştirilmesi, tanım, aksiyom, teorem ve kuram, tanım yöntemleri, ispat yöntemleri, matematik kuramlarının aksiyomlaştırılması konuları verilmiştir. II. Kısımda mantık ve doğa bilimleri başlığı altında klasik yöntem ve modern yöntem konuları açıklanmıştır. Son kısımda ise mantığın eleştirel düşünceye ve tartışma mantığına uygulanması konuları açıklanmıştır.

X. Bölümün ana başlığı mantık felsefesidir. İki bölüme ayrılarak incelenen bu bölümde önce mantık felsefesinin tanımı ve konusu verilmiştir. Daha sonra mantık felsefesinin ele aldığı bazı konular başlığı altında sırasıyla mantığın birliği konusunda mantık felsefeleri, kavram konusuyla ilgili mantık felsefesi, mantık değişmezleri hakkında mantık felsefesi, doğruluk değeri ve varlık kavramı üzerine mantık felsefeleri, aklın ilkeleri üzerine mantık felsefesi, tümevarımın değeriyle ilgili mantık felsefesi ve mantığın kaynağı problemi konuları açıklanmıştır.

Kitabın son bölümünde ise sözlük, kaynakça ve dizin bölümlerine yer verilmiştir.

3.9. Mantık Yanlışları, İbrahim Emiroğlu, Elis Yayınları, Ankara 2004

Kitap içerik olarak giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Kitaba yazarın özgeçmişi ile başlanmış ve eserlerinin ismine yer verilmiştir. İçindekiler kısmı verildikten sonra önsöz bölümü konulmuş ve daha sonra giriş kısmı ile devam edilmiştir. Giriş kısmında mantıkta yanlışlar üzerinde durmanın önemi hakkında bilgi verilmiş, mantıkta yanlışların ele alınışı anlatılmış ve daha sonra yanlışla düşme nedenleri bölümlere ayrılarak açıklanmıştır.

I. Bölümün ana başlığı biçim yanlışlarıdır. Bu bölümde kendi içinde dört bölümde incelenmiştir. Bu bölümler sırasıyla kıyas kurallarını ihlalden doğan yanlışlar, kıyas şekillerinin netice verme şartlarını ihlalden doğan yanlışlar, şartlı kıyaslarda yanlış ve kıyas-ı müsavat'tır.

II. Bölümün ana başlığı ise içerik yanlışlarıdır. Bu bölümde kendi içerisinde iki bölümde incelenmiştir. Lafız yanlışları kısmında eş sesli lafız, belirsizlik, terkip, taksim, noktalama ve vurgu ile ifade bölümlerine yer verilmiştir. Mana yanlışları kısmının madde başlıkları ise sırasıyla ilintisel olanı özsel olan yerine alma, mutlak olarak söyleneni bazı kayıtlamalarla söyleme, tartışılan konuyu bilmeme veya bilmezlikten gelme, ispat edilecek olanı delil yerine alma, aksini gerekli görme, neden olmayanı neden olarak alma, birden çok konunun tek konu gibi sorulması, nakil ve konunun varlığını gözetmemedir.

III. Bölümün ana başlığı diğer yanlış çeşitleridir. Bu bölümde dört kısımda incelenmiştir. Birinci kısımda konu dışılık başlığı altında genel konu dışılık yanlış ve sübjektif konu dışılık yanlış konuları açıklanmıştır. Bu bölümün ikinci kısmında uydurma delil yanlışları anlatılmıştır. Bunlar emin bir tavır sergileme, ağdalı dil ile nüfuz sağlama, maksatlı iştirak, tekrarlanan iddia, klişeleşmiş düşünce, gerekçeler uydurma ve erteleme konularıdır. Üçüncü kısımda gelişigüzel kurulmuş eksik delil yanlış başlığı altında gelişigüzel genellemede bulunma, fazla basitleştirme, konuyu sadece olumlu yönleriyle sunma, yanlış dilem, iki zıt seçenek ve sakal delili konularına değinilmiştir. Dördüncü kısımda ise yanlış zan yanlış başlığı altında

vasatı kötüye kullanma, çelişik zanlar, hakikate zıt varsayımlar ve analoginin kötüye kullanımını konuları anlatılmıştır.

Kitabın son bölümünde sonuç, kaynakça ve dizin kısımlarına yer verilmiştir.

3.10. Klasik Mantık, Necati Öner, Vadi Yayınları, Ankara 2009

Kitap içerik olarak 5 bölümden oluşmaktadır. En son kısımda ise bibliyografya bulunmaktadır.

Kitaba yazarın özgeçmişi ile başlanmıştır. Daha sonra içindekiler kısmına yer verilmiştir. İçindekiler kısmından sonra birinci basımın önsözü ile devam edilmiştir. Sonrasında gelen giriş bölümünde mantık nedir sorusuna cevap aranmış ve mantık hakkında tarihsel bilgiye yer verilmiştir.

I. Bölümün ana başlığı kavram ve terimlerdir. Bu bölümde kavramın tanımı verilmiş ve delalet konusu üzerinde durulmuştur. Daha sonra sırasıyla kavramın özelliği ve çeşitleri, kavramların çeşitli delaletleri, kavramlar arası ilişkiler, beş tümel, kategoriler ve kavram tartışması konuları ele alınmıştır.

II. Bölümde tanım ve bölme başlığı altında tanım ve bölme konuları açıklanmıştır. Burada beş tümele göre tanım çeşitleri örnekler verilerek açıklanmıştır. Tanımın şartları maddeler halinde anlatılmıştır. Daha sonra ise bölme konusuna geçilmiş ve bölmenin şartları da maddeler halinde açıklanmıştır.

III. Bölüm ise hüküm ve önerme başlığı hakkındadır. Burada önce önermenin tanımı yapılmış sonra önerme çeşitleri üzerinde durulmuştur. Yüklemlî ve şartlı önermeler konusu açıklandıktan sonra önermelerin olumlu ve olumsuzluğu anlatılmış ve yüklemlî önermelerin özellik ve çeşitleri açıklanmıştır. Sonra ise sırasıyla karmaşık önermeler, şartlı önermeler, bileşik önermeler ve kiplikli önermeler açıklanmıştır. Önermeler arası ilişkiler üzerinde durulduktan sonra karşı olma ve döndürme konuları incelenmiştir.

IV. Bölümde akıl yürütme üzerinde durulmuştur. Bu bölümde öncelikle kıyas konusu işlenmiştir. Daha sonra kıyasın tanımı yapılmış ve kıyasın çeşitleri olan basit kıyas, kesin kıyas, seçmeli kıyas, bileşik kıyas ve düzensiz kıyas örnekler verilerek anlatılmıştır. Sonrasında ise kıyasların kipliği ve değeri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde son olarak analogi ve tümevarım konuları açıklanmıştır.

V. Bölümde tasdik türleri ve beş sanat konusu işlenmiştir. Tasdik türleri açıklandıktan sonra beş sanat konusuna geçilmiştir. Beş sanatta kullanılan öncüllerdeki önerme çeşitleri anlatılarak bölüm bitirilmiştir.

Kitabın son kısmında bibliyografya bölümüne yer verilmiştir.

3.11. Klasik Mantık, Ruhattin Yazoğlu, Tuncay İmamoğlu, Rağbet Yayınları, İstanbul 2010

Kitap içerik olarak bir giriş ve 4 bölümden oluşmaktadır. Kitaba önsöz ile başlanmış daha sonra giriş kısmı ile devam edilmiştir. Giriş bölümünde mantık nedir sorusuna cevap aranmış ve mantığın kelime ve terim anlamları ile akıl ilkeleri üzerinde durulmuştur. Mantığın konusu verildikten sonra mantığın amacı ve uygulama sahaları ile mantığın diğer bilimlerle ilişkisi anlatılmıştır. Bu bölüm mantığın kısa tarihçesi bölümler halinde incelenerek sona erdirilmiştir.

I. Bölümün ana başlığı kavramlardır. Bu bölüm toplam dört kısımda incelenmiştir. I. Kısımda kavramın tanımı ve mahiyeti verilmiş ve kavramın hayal ve hüküm ile ilişkisi açıklanmıştır. Kavram çeşitleri ele alındıktan sonra kavramların çeşitli delaletleri üzerinde durulmuştur. Sonra sırasıyla kavramların ifade edilişi, kavramlar arası ilişkiler, kategoriler ve beş tümel konuları incelenmiştir. II. Kısımda tanım başlığı altında tanımın çeşitleri ve şartları anlatıldıktan sonra tanımlanamazlar konusuna değinilmiştir. III. Kısımda bölme konusu ele alınmış ve bölmenin çeşitleri ve şartları açıklanmıştır. IV. Kısımda ise sınıflandırma(Tasnif) konusu anlatılmış ve sınıflandırmanın çeşitleri ve şartları açıklanmıştır.

II. Bölümün ana başlığı önermeler konusudur. Bu bölümün konu başlıkları ise sırasıyla önermenin tanımı, unsurları ve çeşitleri, önerme çeşitleri ve önermeler arası ilişkilerdir.

III. Bölümün ana başlığı akıl yürütme ve kıyastır. Bu bölümde öncelikle dedüksiyon (Tümdengelim-Ta'lil) konusu açıklanmış sonra kıyas konusuna geçilerek kıyasın tanımı, unsurları ve kuralları anlatılmıştır. Kıyasın çeşitleri açıklandıktan sonra kıyasın değeri konusu ele alınmıştır. Bu bölümün son konuları ise endüksiyon ve analogi konularıdır.

Son bölümün ana başlığı ise tasdik çeşitleri ve beş sanattır. Bu bölümde öncelikle tasdik'in tanımı ve çeşitleri üzerinde durulmuştur. Sonra beş sanat konusuna geçilmiştir. Burada sırasıyla burhan, cedel(diyalektik), hitabet (retorik), şiir(poetika) ve mugalata konuları açıklanmıştır.

Kitabın son bölümünde kaynaklar ve indeks bölümleri yer almaktadır.

3.12. Anahatlarıyla Mantık, Necip Taylan, Ensar Neşriyat, İstanbul 2011

Kitap içerik olarak bir giriş ve 2 bölümden oluşmaktadır. Kitaba yazarın özgeçmişi ile başlanmış ve eserlerinin ismine yer verilmiştir. İçindekiler kısmı verildikten sonra önsöz bölümü konulmuş ve daha sonra giriş kısmı ile devam edilmiştir. Giriş kısmında mantığın terim anlamı üzerinde durulmuş daha sonra ise sırasıyla mantığın mahiyeti, mantığın konusu, mantığın amacı ve uygulama alanları anlatılmıştır. Mantığın diğer bilimlerle olan ilişkisi bölümlere ayrılarak incelenmiştir.

I. Bölümün ana başlığı mantığın tarihçesidir. Burada mantığın hazırlanışı, eski Yunandan ayrı mantık hareketleri, Aristo öncesi Grek mantığı, Aristo ve mantık ile Aristo'nun mantık eseri olan *Organon*' dan bahsedilmiştir. Daha sonra Ortaçağ'da mantık bölümü ile devam edilmiş, burada ise Batı Ortaçağı, Yeniçağ, metodoloji, Doğu'da mantık ve Gazzali'den önce mantığa karşı takınılan tavırlar konuları incelenmiştir.

II. Bölümün ana başlığı ise mantığın problemleridir. Bu bölümde önce mantık ve dil konusu üzerinde durulmuş ardından düşünme ilkeleri incelenmiştir. Daha sonra mantığın kaynağı ve akıl ilkeleri üzerine tartışmalar konusuna değinilmiştir. Diğer kısımda mantıkta kavramlar başlığı altında sırasıyla kavram ve terim, kavram ve önerme, kavramların özellikleri ve türleri, nicelik bakımından kavramlar, kolektif ve distribütif kavramlar, mutlak ve izafi kavramlar, kavramlarda olumluluk ve olumsuzluk, kavramların delaletleri, kavramlar arası ilişkiler, kavramlarda işlem ve kaplam, kategoriler, kategori üzerine tartışmalar ve Porphyrios ve beş tümeller konuları anlatılmıştır. Beş tümel konusu verildikten sonra tarif, bölme ve sınıflama konuları incelenmiştir. Bir sonraki kısım olan önermeler bölümünde ise sırasıyla önermenin tanımı, önermenin unsurları, önermelerde anlamlılık ve doğruluk, önermenin nitelik ve niceliği, önerme çeşitleri, önermelerde dağıtıcılık, önermeler arası ilişkiler, döndürme konuları açıklanmıştır. Akıl yürütme başlığı altında

incelenen bölümde ise kıyas ve kıyas çeşitleri incelenmiştir. Sonraki bölümde tasdik çeşitleri ve beş sanat konusu ele alınmış burada sırasıyla tasdik çeşitleri, beş sanat, burhan, cedel, hitabet, şiir ve mugalata konuları açıklanmıştır. Bu bölüme formal mantığın değeri ve kıyasa karşı yapılan eleştiriler konusu ile devam edilmiş daha sonra tümevarım ve analogi konuları incelenmiştir. Son kısımda ise sembolik mantık konusuna yer verilmiştir. Kitabın son kısmında bibliyografya bölümüne yer verilmiştir.

3.13. Gazali'nin Mantık Anlayışı, İbrahim Çapak, Elis Yayınları, Ankara 2011

Kitap içerik olarak bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında yazarın özgeçmişi verilmiştir. İçindekiler kısmı verildikten sonra önsöz ve giriş bölümüne yer verilmiştir. Giriş kısmında Gazali'ye göre mantık ilminin önemi, faydaları ve amacı başlığı altında mantık ilmi ve önemi, mantık ilminin faydaları ve mantık ilminin amacı konuları ele alınmıştır.

Kitabın I. Bölümünün genel başlığı Gazali'de kavram ve tanım teorisidir. Bu bölüm iki kısımda incelenmiştir. I. Kısım kavram teorisidir. Bu kısımda sırasıyla kavram ve terim, terim, anlamları bakımından terimler, farklı şeyleri ortak olarak isimlendirme bakımından terimler, terimin anlama delaleti, kavram ve önerme, kavram ve hayal, kavram çeşitleri, kavramlar arası ilişkiler ve algılanmaları bakımından kavramlar konuları açıklanmıştır. Bu kısmın son bölümünde beş tümel ve kategoriler konuları ele alınmıştır. İkinci kısımda ise genel başlık tanım teorisidir. Bu kısımda ise sırasıyla tanım, tanımı elde etmenin metodu, soru sorarak tanımlama, bilginin elde edilmesinde tanıma olan ihtiyaç, tanım burhan ilişkisi, tanımın maddesi ve sureti, tanımın çeşitleri, tanımın şartları, tanımda hataya düşülen yerler, tanımlamada zihnin en fazla zorlandığı yerler ve tanımlanamazlar konuları anlatılmıştır.

II. Bölümün genel başlığı önermelerdir. Bu bölümde önce önermenin tanımı yapılmıştır. Daha sonra ise önermenin yapısı anlatılmıştır. Önerme çeşitleri verildikten sonra sırasıyla yüklemle konuyla ilişkisi bakımından önermeler, önermenin döndürülmesi ve çelişik önerme ve şartları konuları ele alınmıştır.

III. Bölümün genel başlığı akıl yürütme ve tasdik çeşitleridir. Bu bölüm iki kısımda incelenmiştir. Birinci kısmın ana başlığı akıl yürütmedir. Bu kısımda öncelikle kıyas başlığı altında kıyas ve tanımı yapılmış, kıyasın şartları ve çeşitleri açıklanmıştır. Daha sonra ise sırasıyla kıyasın maddesi, sonucun öncüllerden çıkmasının gerekliliği, kıyasın değeri, kıyasta yapılan yanlışların yerleri ve fihhi kıyasların kaynakları konuları anlatılmıştır. İkinci kısımda ise tümevarım konusu ele alınmıştır. Son olarak analogi konusu açıklanmıştır.

Bölümün ikinci kısmının ana başlığı tasdik türleri ve beş sanattır. Burada önce tasdik çeşitleri konusu ele alınmış sonra ise beş sanat ve beş sanatta kullanılan öncüllerdeki önerme çeşitleri konuları anlatılmıştır.

Kitabın son bölümünde ise sonuç, kaynakça ve dizin kısımlarına yer verilmiştir.

3.14. Örnek Çeviri Metinlerle Mantık İlmine Giriş, Ali Durusoy, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2011

Kitap içerik olarak üç bölümden oluşmaktadır. İçindekiler kısmından sonra önsöz ve ikinci baskıya önsöz kısımlarına yer verilmiştir. Sonrasında giriş kısmı bulunmaktadır.

Birinci bölümde Kindi'ye yer verilmiştir. Giriş kısmından sonra algılamak; duymak ve bilmektir başlığı altında yirmi bir madde halinde örnekler verilmiştir. Özdeşlik ve tümellik bölümünden sonra dil, düşünce ve varlık bölümlerine yer verilmiştir.

İkinci bölüm Farabi'ye ayrılmıştır. Bu bölüm de kendi içinde dokuz başlıkta incelenmiştir. Giriş kısmından sonra sırasıyla insanın bilme gücü ve mantık, bilme bilimi olarak mantık ve bilgi, mantığın konusu, yararları, ilkeleri ve kaynağı, mantığın kavramsal ve kurumsal tarihi, mantıkta özdeşlik, tümellik ve surilik, dil ve düşünce, dilbilim ve mantık ve mantık ve bilim konuları işlenmiştir.

Üçüncü bölümde ise İbn Sina'ya yer verilmiştir. Giriş kısmından sonra insanın bilme gücü ve mantık konusu ele alınmıştır. Daha sonra ise bilme bilimi olarak mantık ve bilgi konusu ele alınmıştır. Mantığın konusu, yararı ve kaynağı

anlatıldıktan sonra sırasıyla mantık ve tümellik, mantık ve surilik, dil ve düşünce ve mantık ve bilim konularına yer verilmiştir.

Kitabın son bölümünde ise sonuç, kaynaklar ve dizin kısımlarına yer verilmiştir.

3.15. Ana Hatlarıyla Mantık, İbrahim apak, Ensar Neşriyat, İstanbul 2013

Kitap içerik olarak bir giriş ve 3 bölümden oluşmaktadır. Kitaba yazarın özgeçmişi ile başlanmış ve eserlerinin ismine yer verilmiştir. İçindekiler kısmı verildikten sonra nsz bölümü konulmuş ve daha sonra giriş kısmı ile devam edilmiştir. Giriş kısmında mantığın kelime ve terim anlamları üzerinde durulmuş, mantığın ilkeleri açıklanmıştır. Daha sonra mantığın konusu, amacı, faydaları ve mantığın önemi ve uygulama alanları verilmiştir. Giriş bölümünün diğer kısmında mantığın tarihçesi bölümlere ayrılarak incelenmiştir.

I. Bölüm üç kısıma ayrılarak incelenmiştir. I. Kısımın ana başlığı kavram teorisidir. Burada sırasıyla kavram ve terim, terimin anlama delaleti, kavram ve önerme, kavram ve hayal, kavramın eşitleri, kavramlar arası ilişkiler, beş tümel ve kategoriler konuları ele alınmıştır. II. Kısımın ana başlığı ise tanım teorisidir. Burada önce tanımın tarifi yapılmış ve tanımın eşitleri verilmiştir. Daha sonra tanımın Şartları ve tanımda yanlışa düşülen yerler anlatılmıştır. Bu kısmın son bölümünde tanımlamada zihnin en fazla zorlandığı yerler ile tanımlanamazlar konuları incelenmiştir. I. Bölümün III. Kısımında bölme ve sınıflandırma ana başlığı altında bölme ve sınıflandırma konuları açıklanmıştır.

II. Bölümün ana başlığı önerme teorisidir. Bu bölümde önce önermenin tanımı yapılmış sonra ise sırasıyla önermenin yapısı, önerme eşitleri, önermelerde dağıtıcılık, önermeler arası ilişkiler ve önermenin döndürülmesi konuları açıklanmıştır.

III. Bölümün ana başlığı ise akıl yürütme teorisidir. Bu bölüm de öncelikle kıyas konusu ele alınmış, kıyasın tanımı yapılmış ve kıyasın yapısı ve unsurları konuları ile kıyasın Şartları ele alınmıştır. Daha sonra kıyasın eşitleri konusuna geçilmiş ve kıyasın eşitleri örnekler verilerek açıklanmıştır. Sonrasında ise sırayla tümevarım, analogi ve beş sanat konuları ele alınmıştır.

Kitabın son bölümünde ise sonuç ve kaynakça bölümlerine yer verilmiştir.

3.16. İslam Mantık Tarihi, Tony Street, Derleyen ve Çeviren Harun Kuşlu, Klasik Yayınları, İstanbul 2013

Kitap içerik olarak 4 bölümden oluşmaktadır. Kitabın girişinde sunuş bölümüne yer verilmiştir. Sonra ise Türkçe derlemeye önsöz kısmı verilmiştir. İçindekiler bölümünden sonra konu bölümlerine geçilmiştir.

Kitabın I. Bölümünün genel başlığı Arapça mantıktır. Bu bölüme özet ile başlanmış ve yazının sırları, yöntemleri ve kaynakları konusu ile devam edilmiştir. *Organon*'un tercümesi kısmında Süryanice ve Arapça tercümelerden bahsedilmiş ve Arapça birinci analitikler hakkında not kısmı eklenmiştir. Farabi ve İbn Sina konu başlığı altında Farabi ve İbn Sina'nın Aristotelesçi geleneğe yaklaşımları anlatılmış ve Farabi ve İbn Sina'nın mantığı ele alış biçimleri üzerinde durulmuştur. Şartlı kıyas konusu anlatıldıktan sonra İbn Sina ve Farabi'de modal mantık konusu açıklanmış ve Bağdat ve Doğu konusu ile bu kısım tamamlanmıştır. Bu bölümde daha sonra mantık ve İslami ilimler arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Burada mantığın nahiv, kelim ve fıkıh ile olan ilişkisi incelenmiştir. Sonraki kısmın başlığı İbn Sina'dan sonra mantık'tır. Bu konu başlığı altında Endülüs ve İbn Rüşd'ün projesi, Rescher'in "Batı Okulu", İbn Sinacı gelenek ve medrese ders kitapları konuları açıklanmıştır. Son kısım olan sonuç mülâhazalarında ise konu özetlenmiş ve konuya örnek teşkil edecek ekler kısmına yer verilerek burada İbn Sina'nın modal önermeleri, sonraki modal mantık ve bibliyografya notları verilmiştir. Bölümün sonuna kaynaklar kısmı eklenmiştir.

II. Bölümün genel başlığı İbn Sina'nın kıyas görüşü hakkında bir taslaktır. Bölüm üç kısımda incelenmiştir. I. Kısım başlangıç mülâhazalarıdır. Bu kısımda önermeler ve sembolleri, çelişikler ve kanıtlamalarda kullanılan kurallar anlatılmıştır. Sistematik gelişim kısmında ise döndürmeler ve kıyaslar konuları ele alınmıştır. Son kısımda ise sisteme yönelik cevaplar bölümüne yer verilmiştir. Burada (Önermede) konu olan terim ve vasfî önermeler konuları açıklanmıştır. Konunun sonunda ekler verilmiştir. Ekler kısmında Şirvani'nin önermeleri hakkındaki sembolik yorumlar, kanıtların tercümeleri, İbn Sina'daki modların numarası ve İbn Sina'nın ayrık modal öncüllü modları verilmiştir.

III. Bölümün genel başlığı Fahreddin er-Razi'nin İbn Sina mantığına yönelik eleştirisidir. Bu bölüm beş kısma ayrılarak incelenmiştir. Birinci kısımda Razi mantığını çalışmak konusu anlatılmıştır. Sonra ise sırasıyla İbn Sina'nın kıyası, Katibi ve Şemsiyye, Razi ve değişikliklerin sebebi ve sonuç mülahazaları konuları ele alınmıştır. Bölümün sonunda verilen ekler kısmında ise sembolleştirme ve varsayımlar, sistemler ve Razi'nin metinlerinin Arapçası kısımlarına yer verilmiştir. Bölümün sonunda ise kaynaklar kısmına yer verilmiştir.

IV. Bölümün genel başlığı İbn Sina ve Tusi'de mutlak önermenin çelişigi ve döndürmesidir. Bu bölüme giriş kısmı ile başlanmış sonrasında ise İbn Sina'da mutlak önerme konusu ile devam edilmiştir. Tusi ve Rescher'de mutlak önerme konusu anlatıldıktan sonra İbn Sina'nın çözümleri ele alınmıştır. Daha sonra mutlak önermenin kısa bir tarihi incelendikten sonra sonuç mülahazaları kısmına geçilmiştir. Bölümün sonunda verilen ekler bölümünde Rescher'in sembolleştirme sistemi ve Arapça teknik terimler kısımları yer almıştır.

Kitabın son bölümünde ise teşekkür, kaynaklar ve dizin kısımlarına yer verilmiştir.

3.17. Klasik Mantık, Kamil Kömürcü, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2016

Kitap içerik olarak on üniteden oluşmaktadır. Kitabın girişinde verilen içindikiler kısmından sonra önsöz kısmı bulunmaktadır. Önsözden sonra ünitelerin konu anlatımına başlanmıştır.

Kitabın I. Ünitesinin ana başlığı mantık nedir konusudur. Bu ünite beş kısımda incelenmiştir. Giriş kısmında mantık ve düşünme ilişkisi üzerinde durulmuş ve öğrencinin bu üniteyi tamamladığında elde edeceği bilgilerden bahsedilmiştir. Ünite öncelikle mantığın tanımı konusu ele alınmış ve bu başlık altında mantığın kelime ve terim anlamları verilmiştir. Daha sonra mantığın mahiyeti, konusu ve amacı konuları açıklanmıştır. Ünitenin son kısmında ise akıl ilkeleri üzerinde durulmuştur.

II. Ünitenin ana başlığı mantığın tarihçesidir. Üniteye giriş kısmı ile başlanmış ve sırasıyla Batıda mantık çalışmaları ve İslam dünyasında mantık çalışmaları konuları anlatılmıştır.

III. Ünitinin ana başlığı ise kavramdır. Giriş kısmı ile başlanan ünite beş alt başlıkta incelenmiştir. Birinci alt başlık kavramdır ve bu başlık altında kavramın tanımı ve kavramların delaletleri konuları üzerinde durulmuştur. Sonrasında gelen kısımda ise yapılarına göre ve tek tek ele alınışlarına göre kavram çeşitleri açıklanmıştır. Üçüncü kısmın başlığı beş tüemeldir. Bu kısımda sırasıyla cins, tür, ayırım, hassa ve ilinti konuları anlatılmıştır. Ünitinin son konuları ise kategoriler ve kavramların özellikleri ile kavramlar arası ilişkilerdir.

IV. Ünitinin ana başlığı tanım, bölme ve sınıflamadır. Ünite üç kısımda incelenmiştir. Giriş kısmından sonra tanım konusuna geçilmiş ve beş tümele göre tanım çeşitleri, farklı tanım çeşitleri ve tanımın şartları konuları anlatılmıştır. Sonraki kısımda bölme konusu mantıkçıların gözüyle anlatılmıştır. Son kısımda ise sınıflama konusu anlatılmıştır.

V. Ünitinin ana başlığı önermelerdir. Önermeler konusu üç kısımda açıklanmıştır. I. Kısımda önerme başlığı altında önce önermenin tanımı ve önermenin unsurları konuları açıklanmıştır. Sonra ise önermede nicelik ve nitelik ile önermede anlam, doğruluk değeri ve geçerlilik konuları açıklanmıştır. II. Kısımda önerme çeşitleri başlığı altında basit önermeler, bileşik önermeler, modal önermeler ve farklı önerme çeşitleri açıklanmıştır. Son kısımda ise önermeler arası ilişkiler başlığı altında karşı olma ve döndürme konuları ele alınmıştır.

VI. Ünitinin ana başlığı akıl yürütme ve kıyastır. Ünite giriş kısmı verildikten sonra üç kısma ayrılarak anlatılmıştır. I. Kısımda akıl yürütme konusu anlatılmıştır. II. Kısımda ise akıl yürütme başlığı altında tümdengelim, tümevarım ve analogi konuları açıklanmıştır. Son kısımda ise kıyas başlığı altında kıyasın tanımı ve unsurları ile kıyasın kuralları konuları ele alınmıştır.

VII. Ünitinin ana başlığı kıyasın şekilleri ve modlarıdır. Üniteye giriş kısmı ile başlandıktan sonra kıyas şekilleri ve kıyasın modları konuları ele alınmıştır.

VIII. Ünitinin ana başlığı kıyas çeşitleridir. Ünite dört kısma ayrılarak incelenmiştir. Giriş kısmı verildikten sonra basit kıyaslar başlığı altında kesin kıyaslar ve istisnالی kıyaslar konuları açıklanmıştır. Sonraki kısımda ise bileşik kıyaslar konusu açıklanmıştır. Düzensiz kıyaslar konusu anlatıldıktan sonra kıyasın değeri konusuna değinilmiştir.

IX. Ünite'nin ana başlığı tasdik ve çeşitleridir. Üniteye giriş kısmı ile başlanmıştır. Giriş kısmından sonra tasdik konusu ele alınmış ve sonra tasdik çeşitleri konusu açıklanmıştır.

X. ve son ünite'nin ana başlığı ise beş sanattır. Ünite beş alt başlıkta incelenmiştir. Giriş kısmı verildikten sonra sırasıyla burhan, cedel, hitabet, şiir ve mugalata konuları açıklanmıştır.

Kitabın son kısmında Ek 1 ve Ek 2 kısımları verilmiştir. Ek 1 kısmında Kitabı Beyani'l-Esrar başlığı altında basit ve bileşik lafızlar, önermeler, çelişki, döndürme ve ters döndürme, kıyas, burhan ve ona muhalif deliller ve beş sanat konuları örneklerle açıklanarak anlatılmıştır. Ek 2 kısmının başlığı ise mantık eğitiminde soru cevap yöntemidir. Bu kısımda soru-cevap tekniğinin ne olduğu anlatılmış daha sonra ise sırasıyla İslam ilim geleneğinde soru-cevap yöntemi, mantıkta soru teorisi, mantık öğretiminde soru cevap yöntemi konuları açıklanmış ve sonuç ve öneriler kısmıyla bölüm bitirilmiştir. Kitabın en son kısmında ise kaynakça bölümüne yer verilmiştir.

3.18. Mantık, Nurettin Topçu, Dergah Yayınları, İstanbul 2016

Kitap içerik olarak on altı ana başlıktan oluşmaktadır. Kitabın girişinde sunuş bölümü yer almaktadır. Sunuş kısmından sonra içindekiler kısmı bulunmaktadır.

Kitabın birinci kısmında ana başlık olan mantık nedir sorusu kapsamında mantığa dair temel konulara değinilmektedir. Bu başlık altında mantığın bölümleri ve mantığın doğuşu alt başlıkları vardır. Mantığın bölümleri kısmında mantığın iki bölüme ayrıldığı ve aklın prensiplerinin üç olduğundan bahsedilmiştir. Mantığı doğuşu kısmında ise mantığın tarihsel seyri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Bölümün sonunda konuyla ilgili dokuz tane klasik soruya yer verilmiştir.

İkinci ana başlık ise terimlerdir. Bu başlık altında işlem ve şümul, beş geneller, sınıflandırma ve tarif konularına yer verilmiştir. Bölümün sonunda konuyla ilgili dokuz tane klasik soruya yer verilmiştir.

Sonraki başlık önermeler konusudur. Önermelerin tanımı yapıldıktan sonra çeşitleri üzerinde durulmuştur. Bölümün sonunda konuyla ilgili dört tane klasik soruya yer verilmiştir.

Dördüncü ana başlık akıl yürütmedir. Bu bölümde akıl yürütmenin tanımı yapılmış ve konuyla ilgili örnekler verilmiştir.

Beşinci ana başlık ise kıyasır. Bu bölümde önce kıyasın tanımı yapılmış sonrasında kıyasın şartları konusu açıklanmıştır. Kıyasın değeri anlatıldıktan sonra on iki tane klasik soru sorularak bölüm tamamlanmıştır.

Altıncı ana başlık matematikte metottur. Bölümde önce matematiğin konusu açıklanmış daha sonra dokuz tane klasik soru sorularak bölüm tamamlanmıştır.

Yedinci ana başlık matematik ilimlerdir. Bu bölümün alt başlıkları aritmetik, cebir, analitik geometri, geometri, mekanik ve astronomidir. Bölüm beş tane klasik soruyla tamamlanmıştır.

Sekizinci ana başlık matematiğin prensipleridir. Bu bölümün alt başlıkları sırasıyla aksiyomlar, postülatlar ve tariflerdir. Bölüm dokuz tane klasik soru sorularak tamamlanmıştır.

Dokuzuncu ana başlık ise matematik ispattır. Bu bölümde ispatın şekilleri ve kıyastan farkları konuları anlatılmıştır. Bölüm dokuz tane klasik soruyla tamamlanmıştır.

Onuncu ana başlık matematiğin değeridir. Bu bölümde matematik ilimlerin değerinden bahsedilmiştir. Bölüm beş tane klasik soru sorularak tamamlanmıştır.

On birinci ana başlık ilimlerin doğuşudur. Bu başlık altında müsbet ilmin karakterleri konusu ele alınmıştır. Bölüm dokuz tane klasik soru sorularak tamamlanmıştır.

On ikinci ana başlık ise ilim düşüncesüdür. Bu bölümde düşünüş esasları açıklanmıştır. Bölüm on tane klasik soruyla tamamlanmıştır.

On üçüncü ana başlık deneysel ilimlerde metot, endüksiyondur. Bu başlık altında önce sebep araştırma yolları konusu ele alınmıştır. Bu konu ise üç başlık altında ele alınmıştır. Bunlar sırasıyla Bacon'un üç levhası, Stuart Mill'in metotları ve deneysel metodun üç safhasıdır. Bu bölümden sonra deneysel kanun başlığı altında deneysel kanunun açıklaması yapılmıştır. Bölüm on beş tane klasik soruyla tamamlanmıştır.

On dördüncü ana başlık deneysel ilimlerde prensip ve teorilerdir. Bu başlık altında prensipler, teoriler, fizikte teoriler ve biyolojide teoriler konuları üzerinde durulmuştur. Bölüm on iki tane klasik soruyla tamamlanmıştır.

On beşinci ana başlık ise analogidir. Bu bölümde analoginin yapısı ve değeri konusu açıklanmıştır. Bölüm beş tane klasik soru sorularak tamamlanmıştır.

On altıncı ana başlık tarihte metottur. Bu bölümde önce bir olayın tarih olayı olabilmesi için taşınması gereken karakterlerden bahsedilmiştir. Daha sonra tarihin evrimi konusu ele alınmıştır. Tarihin evrim konusu edebi tarih ve ilmi tarih alt başlıklarıyla anlatılmıştır. Bir sonraki kısım tarihin metodudur. Bu kısım tarihte analiz ve tarihte sentez alt başlıklarıyla ele alınmıştır. Bu bölümün son konusu ise tarih felsefesidir. Bölüm on dört tane klasik soru sorularak tamamlanmıştır.

Eserin son kısmı okunacak eserlerdir. Bu başlık altında okunması tavsiye edilen kitaplar ve kitapların yazarlarına yer verilmiştir.

3.19. Mantık El Kitabı, İsmail Köz, Ali Çetin, Grafiker Yayınları, Ankara 2016

Kitap içerik olarak 9 bölümden oluşmaktadır. Kitabın girişinde içindikiler kısmından sonra önsöz kısmı bulunmaktadır.

I. Bölüm Ali Çetin tarafından hazırlanmıştır ve ana başlığı mantık ve akıl ilkeleridir. Bölümde önce mantık nedir sorusuna cevap aranmış sonra ise mantık ilkeleri açıklanmıştır.

II. Bölüm İsmail Köz tarafından hazırlanmıştır ve ana başlığı mantığın tarihçesidir. Bu bölümde önce mantık sözcüğünün ve teriminin anlamı üzerinde durulmuştur. Daha sonra mantık biliminin tanımı yapılmıştır. Bir disiplin olarak mantığın gelişme süreci ele alındıktan sonra İslam dünyasında mantığın gelişmesi konusu açıklanmıştır. Sonraki konuda ise Osmanlı düşünce havzasında mantık çalışmaları incelenmiştir. Bu bölümün son konusu ise Tanzimat'tan Cumhuriyete mantık anlayışındaki değişimlerdir.

III. Bölüm İbrahim Çapak tarafından hazırlanmıştır ve ana başlığı kavram mantığıdır. Bu bölüm kendi içinde üç kısımda incelenmiştir. I. Bölümün genel başlığı kavram ve terimdir. Bu bölümde kendi içerisinde sekiz kısımda incelenmiştir.

I. Kısmın konusu terimin anlama delaletidir. Sonra kavram ve önerme konusu açıklanmıştır. Kavram ve hayal konusu ele alındıktan sonra kavramın çeşitleri konusu incelenmiştir. Bir sonraki konu ise işlem ve kaplam konusudur. Bu konu anlatıldıktan sonra kavramlar arası ilişkiler konusu ele alınmıştır. Beş tümel konusundan sonra kategoriler konusu ele alınmıştır. Bu bölümün ikinci kısmının genel başlığı tanım teorisidir. Bu kısımda öncelikle tanım ve tanımın çeşitleri konusu açıklanmıştır. Tanımın şartları açıklandıktan sonra tanımda yanlışa düşülen yerler konusu ele alınmıştır. Son kısımda ise tanımlamada zihnin en fazla zorlandığı yerler ve tanımlanamazlar konuları anlatılmıştır. III. Bölümün son kısmının genel başlığı bölme ve sınıflandırmadır. Öncelikle bölme konusu ele alınmış ve bölmenin şartları anlatılmıştır. Sonraki kısımda sınıflandırma konusu üzerinde durulmuş, sınıflandırmanın çeşitleri ve şartları konu olarak anlatılmıştır.

IV. Bölüm Ali Çetin tarafından hazırlanmıştır ve bu bölümün genel başlığı önermelerdir. Önermeler bölümü kendi içerisinde yirmi bir başlık altında ele alınmıştır. Bu konu başlıkları sırasıyla önerme türleri, önermenin parçaları, konu/mevzu bakımından yüklemli önermeler, yüklemli önermelerin nicelikleri-dört nicelik, yüklemli önermede konuların varlık alanlarına göre bölümlenmesi, yüklemli önermelerin muhassala ve madule olarak bölümlenmesi, önermelerde cihet, önermelerde kiplik türleri, koşullu önermeler, koşullunun niceliği, koşullu önermelerin farklı bir ayrımı, önermelerde dağıtıcılık, önermeler hakkında birkaç nokta, önermeler hakkında yargılar ve önermeler arası ilişkiler, çelişki, çelişkinin ekleri, çelişik, döndürme, çelişki konusunun ileri düzeyleri, yüklemli çelişki hakkında ve tam çelişki ve konunun çelişkisidir.

V. Bölüm Halil İmamoğlu tarafından hazırlanmıştır ve genel başlığı akıl yürütmedir. Bu bölüm kendi içerisinde üç kısımda incelenmiştir. I. Kısımda tündengelim başlığı altında önce kıyas konusu ele alınmış, kıyasın tanımı ve çeşitleri üzerinde durulmuştur. Daha sonra kıyasın kuralları konusu açıklanmıştır. Kıyasın kuralları konusu anlatıldıktan sonra sırasıyla kıyasın mod ve şekilleri, şekillerin şartları, kıyasın dört şekli, şekillerin değeri, şekillerin indirgenmesi, modların kelimelerle gösterilmesi, şartlı kesin kıyas, seçmeli kıyaslar, bileşik kıyaslar ve düzensiz kıyaslar konuları açıklanmıştır. II. Kısımda tümevarım başlığı altında tam

tümevarım ve eksik tümevarım konuları açıklanmıştır. III. Kısımın konu başlığı ise analogidir. Bu kısımda analogide dört unsur ve analoginin değeri konuları işlenmiştir.

VI. Bölüm Kamil Kömürcü tarafından hazırlanmıştır ve bölümün genel başlığı tasdik türleri ve beş sanattır. Bu bölüm kendi içerisinde dört kısımda incelenmiştir. İlk kısımda tasdik konusu ele alınmış ve sonraki kısımda tasdik türleri açıklanmıştır. Daha sonra ise tasdik türlerine göre beş sanatta kullanılan öncüller konusuna değinilmiştir. Bölümün son kısmında ise beş sanat konusu ele alınmıştır. Bu kısımda sırasıyla burhan, cedel, hitabet, şiir ve mugalata konuları açıklanmıştır.

VII. Bölüm Necmettin Pehlivan tarafından hazırlanmıştır ve bölümün genel başlığı Adabu'l-bahs ve'l-münazaradır. Bu bölüm iki kısma ayrılarak incelenmiştir. Birinci kısmın ana başlığı adabu'l-bahs ve'l-münazara'nın teknik terimleridir. Bu kısımda tarifi, taraflarına, amacına ve işleyişine ilişkin teknik terimler açıklanmıştır. Diğer kısımda Adabu'l-bahs ve'l-münazara'nın işleyişi ele alınmıştır. Burada önce münazara'ya başlamadan önce ve münazara esnasında uyulması gereken adab üzerinde durulmuştur. Sonrasında münazara'nın gerçekleştiği alanlar konusuna değinilmiştir.

VIII. Bölüm Nazım Hasırcı tarafından hazırlanmıştır ve bölümün genel başlığı mantık eleştirileridir. Bu bölümün birinci kısmında Yunan kültüründe mantığa yöneltilen eleştiriler konusu üzerinde durulmuştur. Daha sonra İslam dünyasında mantığa yöneltilen eleştiriler konusu ele alınmıştır. Burada hadisçilerin, Gazali öncesi kelamcılarının, fıkıhçıların ve mutasavvıfların görüşlerine değinilmiştir. Sonrasında ise İbn Teymiyye'nin mantık eleştirisi konusu ele alınmıştır. Son kısımda ise Rönesans sonrası Batı'da mantığa yöneltilen eleştiriler üzerinde durulmuştur. Bu bölümde Francis Bacon, Rene Descartes, Gottfried Wilhelm Von Leibniz ve John Stuart Mill'in görüşlerine yer verilmiştir. Bu bölümün sonuna sonuç bölümü eklenerek bir değerlendirme yapılmıştır.

Kitabın IX. ve son bölümü Aytekin Özel tarafından hazırlanmıştır ve bölümün genel başlığı klasik sembolik mantıktır. Bu bölüm ise sekiz kısma ayrılarak incelenmiştir. Birinci kısmın konusu klasik sembolik mantığa tarihsel geçiştir. Burada klasik sembolik mantığın tarihsel seyri konu başlıklarına ayrılarak anlatılmıştır. İkinci kısımda klasik sembolik mantık için bazı tanımlar konusu ele

alınmış ve mantık, önerme ve ispat ile kıyas ile argüman eş anlamlı mıdır sorularına cevap aranmıştır. Üçüncü kısmın ana başlığı klasik sembolik mantık sisteminin temelleridir. Bu kısımda doğruluk fonksiyonuna sahip eklemler, eklemlerin doğruluk fonksiyonları ile ilgili çeşitli işlemler ve doğruluk tabloları ile önermelerin ve argümanların değişken yorumlarına bağlı olarak denetlenmesi konuları açıklanmıştır. Dördüncü kısımda mantıksal işlemler konusu anlatılmıştır. Sonra ise sırasıyla doğruluk fonksiyonuna bağlı eklemler bakımından sembolleştirme, niceleme mantığına giriş, niceleme mantığında bazı çözümleyici çizelge kuralları ve çözümleyici çizelge ile ilgili bazı mantıksal işlemler konuları ele alınmıştır.

Kitabın son bölümünde ise dizin ve yazar özgeçmişleri kısımlarına yer verilmiştir.

3.20. Klasik Mantık, Kutsi Kahveci, Berikan Yayınevi, Ankara 2017

Kitap içerik olarak bir giriş ve altı bölümden oluşmaktadır. Kitaba yazarın özgeçmişi ile başlanmıştır. İçindekiler kısmı verildikten sonra önsöz bölümü konulmuş ve daha sonra giriş kısmı ile devam edilmiştir. Giriş kısmında mantık nedir ana başlığı altında önce mantığın etimolojik kökeni ele alınmıştır. Mantık sözcüğünün terim olarak iki kullanımı açıklandıktan sonra mantığın tarihsel olarak çeşitli tanımları verilmiştir. Daha sonra mantık, akıl ilkeleri başlığı altında sırasıyla özdeşlik ilkesi, çelişmezlik ilkesi, üçüncü şıkkın imkansızlığı, yeter sebep ilkesi ve mantığın, aklın ilkelerinin kaynağı problemi konuları ele alınmıştır. Bölümün diğer konu başlıkları sırasıyla mantığın mahiyeti, mantığın konusu, mantığın gayesi ve önemi, mantığın uygulama alanları, mantığın diğer bilimlerle ilişkisi ve klasik mantığın kısa tarihçesi konularıdır. Klasik mantığın kısa tarihçesi bölümlere ayrılarak anlatılmıştır.

I. Bölümün ana başlığı kavram ve terimdir. Bu bölüm beş kısımda incelenmiştir. Öncelikle kavramın tanımı ve mahiyeti verilmiş sonrasında ise kavramların ifade edilişi ve delaletler konuları anlatılmıştır. Kavram çeşitleri açıklandıktan sonra kavramların çeşitli delaletleri ele alınmıştır. Bu bölümün son konusu ise kavramlar arası ilişkilerdir.

II. Bölümün ana başlığı ise kategoriler, beş tümel, tanım, bölme ve sınıflandırmadır. Bu bölüm kendi içerisinde sekiz kısımda incelenmiştir. Öncelikle

kategorilerin mantık ve felsefedeki konusu ele alınmıştır. Kategoriler konusu açıklandıktan sonra beş tümel ve tanım konuları anlatılmıştır. Daha sonra ise sırasıyla tanımın şartları, tanımlanamazlar, bölme ve sınıflandırma konuları açıklanmıştır.

III. Bölümün ana başlığı önermelerdir. Bu bölüm beş kısımda incelenmiştir. İlk kısımda önermenin tanımı yapılmış sonra ise önermenin yapısı ve çeşitleri açıklanmıştır. Önermeler arası ilişkiler ele alındıktan sonra ise döndürme konusu açıklanarak bölüm tamamlanmıştır.

IV. Bölümün ana başlığı akıl yürütme ve kıyastır. Bölüm dört kısımda incelenmiştir. Birinci kısımda akıl yürütme konusu açıklanmıştır. Akıl yürütme türleri olan benzetme, tümevarım ve tümdengelim tek tek ele alınmıştır. Sonraki kısımda kıyas konusu ele alınmış burada kıyasın tanımı yapılmış, kıyasın yapısı ve unsurları konuları açıklanmıştır. Üçüncü kısımda kıyas çeşitleri başlığı altında kıyas çeşitleri anlatılmıştır. Bölümün son kısmında ise düzensiz kıyaslar konusu anlatılmıştır.

V. Bölümün ana başlığı tasdik çeşitleri ve beş sanattır. Bu bölümde önce tasdik'in tanımı yapılmış daha sonra tasdik çeşitleri konusu ele alınmıştır. Bu bölümün son kısmında ise beş sanat konusu açıklanmıştır.

VI. Bölümün ana başlığı mantık yanlışlarıdır. Bu bölüm üç kısımda incelenmiştir. İlk olarak mantıkta yanlış kavramı üzerinde durulmuş sonra ise biçimsel yanlışlar ve yanıltmalar konusu açıklanmıştır. Bu bölümün son kısmında ise dil yanlışları ve yanıltmalar başlığı altında sırasıyla biçimsel olmayan yanlışlar veya yanıltmalar, yetersiz delil, ilgisiz delil, yanlış akıl yürütme ve materyal yanlışlar veya yanıltmalar konuları anlatılmıştır.

Kitabın son bölümünde kaynakça kısmına yer verilmiştir.

SONUÇ

Yapılan çalışma boyunca İlahiyat Fakülteleri ile İslami İlimler Fakültelerinde okutulan mantık dersinin genel bir değerlendirmesi yaptık. Mantık dersini ağırlık, içerik ve okutulan kaynaklar bakımından inceledik ve değerlendirmelerde bulunduk. Çalışma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Mantık dersi bilgiye ulaşmada, bilgiyi yorumlamada ve bilgiyi kullanmada önemli bir araçtır. Bu dersin tam anlamıyla öğrenildiğinde öğrenci açısından ders motivesi ve başarısının artabileceği düşüncesindeyiz. Mantık ilmi sahasına bakıldığında üniversitelerimizde teorik derslere yer verildiğini görüyoruz. Mantık ilminin uygulama sahasına da yer verilerek bilgilerin konumlandırıp doğru şekilde kullanılabilmesi kanaatindeyiz. Mantık dersi anlamında tüm resme baktığımızda mantık dersine yeterli zaman diliminin ayrılmadığını düşünüyoruz.

2. Mantık dersi bazı üniversitelerde 1. Sınıf 1.Dönemde, bazısında 1. Sınıf 2. Dönemde, bazılarında 2. Sınıf 1. Dönemde ve bazılarında ise 2. Sınıf 2.Dönemde okutulmaktadır. Mantık, ilimlerin başı olduğu için fakültelerde 1. veya en geç 2. Dönemde okutulması faydalı olur kanaatindeyiz. Üniversitelerimiz arasında bu konuda bir birliktelik olmadığını görüyoruz.

3. İlahiyat Fakülteleri ile İslami İlimler Fakültelerinde okutulan mantık dersi haftalık olarak 2 saat olarak okutulmaktadır. Okutulan bu 2 saat teorik kısımdan oluşmaktadır. Dersin uygulama kısmı yoktur. Bu anlamda üniversitelerimiz arasında bir birliktelik görülmektedir. Ders saatlerinin 2 saat olması sebebiyle sadece teorik bilgilerin aktarılması mümkün görünmektedir. Mantık dersinin ve konularının öğrenci tarafından içselleştirilebilmesi için uygulamaya da yer verilmesi gerekir. Mantık dersinin uygulama sahasına yer verilirse daha kalıcı olarak öğrenilebileceği ve günlük hayatta daha faydalı olabileceği görüşündeyiz.

4.Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde mantık dersi ilimlerin başı sayılması sebebiyle medreselerde eğitimin en başında verilmektedir. Günümüz eğitim sisteminde de mantık dersinin eğitim sisteminin içerisinde daha işlevsel olarak öğretilmesi ve tüm lise türlerinde olmak üzere seçmeli ders olarak değil de zorunlu ders kapsamında verilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

5. Ders amaçlarına baktığımızda amaçların çoğunlukla genel amaç yazma ölçütlerine uygun olarak yazıldığını görüyoruz. Ders amaçları, ders içerikleri ile örtüşmektedir.

6. Mantık derslerinde ders içerikleri klasik mantık konularını kapsamaktadır. Bunun yanında bazı üniversitelerimizde modern mantık konularına da yer verilmiştir. Ufak konu farklılıkları olsa da mantık derslerinin içeriğinde bir birliktelik olduğu görülmektedir.

7. Dersin değerlendirme ölçütlerine baktığımızda çoğunlukla ara sınav ve yarıyıl sonu sınavının esas alındığını görüyoruz. Bazı üniversitelerimizde sınavların yanında ödevler verilmiş ve bu ödevler değerlendirmeye etki etmiştir. Ufak farklılıklar olsa da üniversitelerimiz arasında değerlendirme ölçütlerinde birliktelik olduğu gözlemlenmiştir.

8. Bir dersin ölçme-değerlendirmesi yapılırken yazılı sınavların yanında sözlü sınavlarında yapılabildiğini söyleyebiliriz. Mantık dersinin ölçme-değerlendirmesi yapılırken öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade edebilmeleri için yazılı sınavların yanında sözlü sınavların da yapılmasının başarıyı artıracakı kanaatindeyiz.

9. Üniversitelerimizde okutulan mantık dersinin AKTS içeriği ve iş yükü dağılımına baktığımızda etkinlik olarak çoğunlukla ders süresi, sınıf dışı çalışma süresi, ara sınav ve yarıyıl sonu sınavının olduğunu görüyoruz. Bazı üniversitelerimizde bu etkinliklerden farklı olarak ödevler, sunum/seminer hazırlama ve bir üniversitemizde ise ara sınavlar için bireysel çalışma ve yarıyıl sınavı için bireysel çalışma etkinliğine yer verildiği görülmüştür. AKTS değerleri ise bazı üniversitelerde 2, bazılarında 3, bazılarında 4 olarak görülmüştür. Bu konuda üniversiteler arasında bir birliktelik olmadığı görülmektedir. Ayrıca öğrenci tarafından sunum yapılmasının öğrencinin mantık konularını daha iyi kavraması açısından olumlu olacağı düşüncesindeyiz.

10. Dersin ve programın öğrenme çıktılarını incelediğimizde genellikle amaçla ilişkili çıktılar olduğunu görüyoruz. Bazı üniversitelerimizde mantık alanının dışında çıktıların da verildiği görülmektedir. Çıktılar genelde bilgiye dayalı çıktılar olmakla birlikte uygulamaya yönelik çıktılarında olduğu görülmektedir. Bu konuda üniversiteler arasında farklılıklar vardır.

11. Okutulan kaynaklar arasında birtakım farklılıklar olsa da kaynakların benzer özelliklere sahip olduğunu ve hemen hemen tüm kaynakların klasik mantık eseri olduğunu söyleyebiliriz. Bu kaynaklar arasında tamamen sembolik mantık konularını içeren bir eser yer almamaktadır. Bu kaynaklardan Doğan Özlem'in *Mantık* adlı kitabında sembolik mantık bölümüne yer verilmiştir.

12. Kaynakların içeriğine baktığımızda ise tablolaştırma ve görsel içerik eksikliği gözlemlenmiştir. Tablolaştırma ve görsel içerik zenginliğinin konuların daha iyi kavranmasında yardımcı olabileceği düşüncesindeyiz.

13. Mantık dersinin müfredat içerisinde her zaman daha işlevsel olacak şekilde yer bulmasının, mantık dersine ayrılan ders saati sayısının artırılmasının, mantık dersinin müfredat içerisinde ilk yıl ve ilk dönemlerde okutulmasının, mantık derslerinin teorik kısımlarına ek olarak uygulama kısımlarının da eklenmesinin ve günlük hayatla daha çok ilişkilendirilerek güncel ihtiyaçlara ve problemlere yönelik çalışmalar yapılmasının faydalı olabileceğini düşünüyoruz.

KAYNAKLAR

Akdeniz Üniversitesi, <https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 15.03.2019)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
<https://obs.ybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET: 15.03.2019)

Artvin Üniversitesi, <https://obs.artvin.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>,
(ET:15.03.2019)

Balıkesir Üniversitesi, <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET:
16.03.2019)

Bingöl Üniversitesi, <https://obs.bingol.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 16.03.2019)

ÇAPAK İbrahim, *Ana Hatlarıyla Mantık*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2013.

ÇAPAK İbrahim, *Gazali'nin Mantık Anlayışı*, Elis Yayınları, Ankara 2011.

ÇÜÇEN A. Kadir, *Klasik Mantık*, Asa Kitabevi, Bursa 2004.

DURUSOY Ali, *Örnek Çeviri Metinlerle Mantık İlimine Giriş*, M.Ü
. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

Dicle Üniversitesi, <http://obs.dicle.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 16.03.2019)

EKİNCİ Ekrem Buğra, Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci, <http://ekrembugraekinci.com>,
(ET: 15.12.2018)

EMİROĞLU İbrahim, *Ana Hatlarıyla Klasik Mantık*, Asa Kitabevi, İstanbul 1999.

EMİROĞLU İbrahim, *Mantık Yanlıları*, Elis Yayınları, Ankara 2004.

Fırat Üniversitesi, <https://obs.firat.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 17.03.2019)

Gümüşhane Üniversitesi, <https://obs.gumushane.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET:
18.03.2019)

Harran Üniversitesi, <https://obs.harran.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 18.03.2019)

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, <https://obs.mku.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET:
19.03.2019)

HIZLI Mefail, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler” , *Uludağ
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17/1: (2008), s.26-39.

İnönü Üniversitesi, <https://obs.inonu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 19.03.2019)

- Kafkas Üniversitesi, <https://obsyeni.kafkas.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 20.03.2019)
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, <http://obs.ksu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 21.03.2019)
- KAHVECİ Kutsi, *Klasik Mantık*, Berikan Yayınevi, Ankara 2017.
- Karamanoğlu MehmetBey Üniversitesi, <https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 21.03.2019)
- KAYACIK Ahmet, Osmanlı Medeniyeti, <http://www.osmanlimedeniyeti.com>, (ET: 10.01.2019)
- KELEŞ Bahattin, “Selçuklu Medreseleri ile Memluk Medreselerine Genel Bir Bakış”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 96/190: (2011), s.196-197.
- KILIÇ Remzi, Prof. Dr. Remzi Kılıç, remzikilic.com, (SGT 15.05.2019)
- Kırıkkale Üniversitesi, <https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 22.03.2019)
- Kırklareli Üniversitesi, <https://obs.klu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>, (ET: 23.03.2019)
- KÖMÜRCÜ Kamil, *Esiruddin el-Ebheri'nin Mantık Anlayışı*, Yayınevi, Ankara 2010.
- KÖMÜRCÜ Kamil, *Klasik Mantık*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2016.
- KÖZ İsmail, ÇETİN Ali, *Mantık El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2016.
- KÖZ İsmail, *Mantık Felsefesi*, Elis Yayınları, Ankara 2003.
- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, <https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 23.03.2019)
- ÖNER Necati, *Klasik Mantık*, Vadi Yayınları, Ankara 2009.
- ÖZLEM Doğan, *Mantık, Klasik / Sembolik Mantık, Mantık Felsefesi*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1999.
- PAŞA Ahmet Cevdet, *Mi'yar-ı Sedat (Klasik Mantık)*, Sad. Hasan Tahsin Feyizli, Fecr Yayınları, Ankara 1998.
- Siirt Üniversitesi, <https://obs.siirt.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 24.03.2019)
- Sinop Üniversitesi, <https://obs.sinop.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 25.03.2019)

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, <https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/>, (ET: 25.03.2019)

SlidePlayer, <https://slideplayer.biz.tr>, (ET: 12.02.2019)

STREET Tony, *İslam Mantık Tarihi*, Çev.: Harun Kuşlu, Klasik Yayınları, İstanbul 2013.

TAYLAN Necip, *Anahatlarıyla Mantık*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2011.

TAYLAN Necip, *Mantık Tarihçesi Problemleri*, Marifet Yayınları, İstanbul 1996.

TOPÇU Nurettin, *Mantık*, Dergah Yayınları, İstanbul 2016.

URAL Şafak, *Temel Mantık*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

ÜLKEN Hilmi Ziya, *Mantık Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1942.

YAZOĞLU Ruhattin, İMAMOĞLU Tuncay, *Klasik Mantık*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2010.

EKLER

Ek1. Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı

Kafkas Üniversitesi

İLAHİYAT FAKÜLTESİ

İlahiyat

İlahiyat

1.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA101+2017	TÜRK DİLİ I	2+0+0	Zorunlu	2
İLA103+2017	ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA105+2017	YABANCI DİL 1	2+0+0	Zorunlu	3
İLA107+2017	ARAPÇA I (DİL BİLGİSİ)	6+4+0	Zorunlu	4
İLA109+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT I	2+2+0	Zorunlu	5
İLA111+2017	SİYER I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA113+2017	MANTIK	2+0+0	Zorunlu	3
İLA115+2017	İSLAM İNANÇ ESASLARI	2+0+0	Zorunlu	3
İLA117+2017	BİLGİSAYARA GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
Toplam AKTS				29

2.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA102+2017	TÜRK DİLİ II	2+0+0	Zorunlu	2
İLA104+2017	ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	2
İLA106+2017	YABANCI DİL II	2+0+0	Zorunlu	2
İLA108+2017	ARAPÇA II (DİL BİLGİSİ)	6+4+0	Zorunlu	4
İLA110+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT II	2+2+0	Zorunlu	5
İLA112+2017	TEFSİR TARİHİ ve USULÜ I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA114+2017	HADİS TARİHİ ve USULÜ I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA116+2017	İSLAM İBADET ESASLARI	2+0+0	Zorunlu	3
İLA118+2017	SİYER II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA120+2017	OSMANLI TÜRKÇESİ	2+0+0	Zorunlu	3
Toplam AKTS				30

3.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA201+2017	ARAPÇA III (OKUMA ANLAMA)	2+2+0	Zorunlu	3
İLA203+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT III	2+2+0	Zorunlu	4
İLA205+2017	TEFSİR TARİHİ ve USULÜ II	2+0+0	Zorunlu	2
İLA207+2017	HADİS TARİHİ ve USULÜ II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA209+2017	İSLAM HUKUKUNA GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
İLA211+2017	İSLAM TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA213+2017	FARŞÇA I	2+4+0	Zorunlu	3
İLA215+2017	DİN PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Zorunlu	2
İLA217+2017	İSLAM FELSEFESİ TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	2
İLA219+2017	SOSYOLOJİYE GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
İLA221+2017	MUHADESE I	0+2+0	Zorunlu	2
Toplam AKTS				30

4.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA202+2017	ARAPÇA IV (OKUMA ANLAMA)	2+2+0	Zorunlu	3
İLA204+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT IV	2+2+0	Zorunlu	4
İLA206+2017	TEFSİR I	2+0+0	Zorunlu	2
İLA208+2017	HADİS I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA210+2017	İSLAM HUKUK USULÜ	2+2+0	Zorunlu	3
İLA212+2017	KELAM TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	3
İLA214+2017	İSLAM FELSEFESİ TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA216+2017	TÜRK İSLAM EDEBİYATI	2+0+0	Zorunlu	3
İLA218+2017	DİN SOSYOLOJİSİ	2+0+0	Zorunlu	2
İLA220+2017	MUHADESE II	0+2+0	Zorunlu	2
İLA222+2017	İSLAM TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	2
Toplam AKTS				30

5.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA301+2017	ARAP DİLİ VE BELEGATİ I	0+2+0	Zorunlu	3
İLA303+2017	TEFSİR II	2+0+0	Zorunlu	3

İLA305+2017	HADİS II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA307+2017	İSLAM HUKUKU I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA309+2017	SİSTEMATİK KELAM I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA311+2017	TÜRK İSLAM SANATLARI TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	3
İLA313+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT V	2+0+0	Zorunlu	3
İÖMD315+2017	EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	3
İÖMD317+2017	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	3
İÖMD319+2017	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	3
Toplam AKTS				30

6.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+Ü+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA302+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT VI	1+2+0	Zorunlu	4
İLA304+2017	TEFSİR III	2+0+0	Zorunlu	3
İLA306+2017	HADİS III	2+0+0	Zorunlu	3
İLA308+2017	İSLAM HUKUKU II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA310+2017	SİSTEMATİK KELAM II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA312+2017	ARAP DİLİ BELAGATI II	0+2+0	Zorunlu	3
İLA314+2017	DİNLER TARİHİ I	0+2+0	Zorunlu	3
İÖMD316+2017	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	2
İÖMD318+2017	ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL GELİŞİMİ (SEÇ)	2+2+0	Seçmeli	3
İÖMD320+2017	KARAKTER VE DEĞERLER EĞİTİMİ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	3
Toplam AKTS				30

7.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+Ü+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA401+2017	KUR AN OKUMA VE TECVİT VII	1+2+0	Zorunlu	4
İLA403+2017	İSLAM HUKUKU III	0+2+0	Zorunlu	3
İLA405+2017	TASAVVUF 1	2+0+0	Zorunlu	2
İLA407+2017	DİNİ HİTABET	0+2+0	Zorunlu	3
İLA409+2017	DİN FELSEFESİ I	2+0+0	Zorunlu	3
İLA411+2017	SEMİNER ÇALIŞMASI	0+2+0	Zorunlu	2
İLA413+2017	TEFSİR IV	2+0+0	Zorunlu	3
İLA415+2017	DİNLER TARİHİ II	0+2+0	Zorunlu	2
İÖMD417+2017	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ (SEÇ)	2+2+0	Seçmeli	4
İÖMD419+2017	SINIF YÖNETİMİ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	4
Toplam AKTS				30

8.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+Ü+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İLA402+2017	DİN HİZMETLERİ REHBERLİK VE İLETİŞİM	1+2+0	Zorunlu	4
İLA404+2017	DİN EĞİTİMİ	2+0+0	Zorunlu	4
İLA406+2017	TASAVVUF II	2+0+0	Zorunlu	4
İLA408+2017	İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	4
İLA410+2017	DİN FELSEFESİ II	2+0+0	Zorunlu	3
İLA412+2017	HADİS IV	2+0+0	Zorunlu	3
İÖMD414+2017	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI (SEÇ)	2+6+0	Seçmeli	5
İÖMD416+2017	ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ (SEÇ)	2+0+0	Seçmeli	3
Toplam AKTS				30

Ek 2. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

İLAHİYAT FAKÜLTESİ

İLAHİYAT

İLAHİYAT

1.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
IFOR101	Eğitim Bilimine Giriş	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1103	İslam İnanç Esasları	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1105	Osmanlı Türkçesi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1107	Kuran Okuma ve Tevcid - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1109	Siyer	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1115	Türk Din Musikisi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1117	Arap Dili ve Edebiyatı - I	2+0+0	Zorunlu	4
İLH1119	Hadis Tarihi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1121	Tefsir Tarihi	2+0+0	Zorunlu	4
UATA1001	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	3
UTÜR1001	Türk Dili - I	2+0+0	Zorunlu	2
UYDİ1001	İngilizce - I	2+0+0	Zorunlu	2
Toplam AKTS				36

2.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
IFOR102	Eğitim Psikolojisi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1104	İslam İbadet Esasları	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1106	İslam Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	4
İLH1108	Kuran Okuma ve Tevcid - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1110	Mantık	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1116	Türk İslam Edebiyatı	2+0+0	Zorunlu	3
İLH1118	Arap Dili ve Edebiyatı - II	2+0+0	Zorunlu	4
İLH1120	Hadis Usulü	2+0+0	Zorunlu	4
İLH1122	Tefsir Usulü	2+0+0	Zorunlu	4
UATA1002	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi - II	2+0+0	Zorunlu	3
UTÜR1002	Türk Dili - II	2+0+0	Zorunlu	2
UYDİ1002	İngilizce - II	2+0+0	Zorunlu	2
Toplam AKTS				38

3.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
IFOR203	Öğretim İlke ve Yöntemleri	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2101	Arap Dili ve Belagatı - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2103	Din Sosyolojisi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2105	Felsefe Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2107	Din Psikolojisi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2109	İslam Hukukuna Giriş	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2113	İslam Tarihi - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2117	Kuran Okuma ve Tevcid - III	2+0+0	Zorunlu	4
İLH2119	Türk İslam Sanatları Tarihi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2123	Tefsir - I	2+0+0	Zorunlu	4
İLH2125	Hadis - I	2+0+0	Zorunlu	4
Toplam AKTS				36

4.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
IFOR204	Gelişim Psikolojisi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2102	Arap Dili ve Belagatı - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2104	Din Eğitimi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2106	Din Psikolojisi - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2112	İslam Hukuk Usulü	2+0+0	Zorunlu	4
İLH2116	Kelam Tarihi	3+0+0	Zorunlu	4
İLH2118	Kuran Okuma ve Tevcid - IV	2+0+0	Zorunlu	3
İLH2122	Tefsir - II	2+0+0	Zorunlu	4
İLH2124	Hadis - II	2+0+0	Zorunlu	4
Toplam AKTS				31

5.Yarıyıl Ders Planı				
----------------------	--	--	--	--

Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İFOR305	Öğretim Teknikleri ve Materyal Tasarlama	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3103	İslam Hukuku - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3105	Kuran Okuma ve Tecvid - V	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3107	Dinler Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3109	Tasavvuf - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3111	İslam Felsefesi Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3165	Tefsir - III	2+0+0	Zorunlu	2
İLH3167	Hadis - III	2+0+0	Zorunlu	2
MSD3101	Mesleki Seçmeli Dersler	-	Seçmeli	6

Toplam AKTS

28

Seçmeli Dersler				
İLH3113	Kuran Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3115	Medya Araştırması	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3117	İslam ve İktisat	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3119	İslam Hukuk Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3121	Seçme Hadis Metinleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3123	Tasavvuf Literatürü	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3125	Günümüz İslam Dünyasında Dini Akımlar	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3127	Kuranda Ana Konular	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3129	Günümüz Felsefe Akımları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3131	Sosyal Psikoloji	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3133	Dini Gelişim ve Öğrenme	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3135	Küreselleşme ve Din	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3137	Sosyal Değişme ve Din	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3139	Yurtdışı Din Hizmetleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3141	Ruh Sağlığı ve Din	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3143	Dini-Felsefi Terimler ve Doktrinler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3145	Dinler Tarihine Giriş	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3147	İslam Mantık Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3149	Siyer ve Kaynakları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3151	Türk Tasavvuf Edebiyatı	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3153	İslam Kurumları Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3155	Türk İslam Devletleri Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3157	Dini Müzik - I	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3159	Farsça	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3161	Sosyal Bilimler ve Metodolojisi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3163	Klasik Nantik Metinleri	2+0+0	Seçmeli	3

6.Yarıyıl Ders Planı

Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İFOR306	Ölçme ve Değerlendirme	2+0+0	Zorunlu	3
İFOR308	Sınıf Yönetimi	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3102	İslam Felsefesi Tarihi - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3104	İslam Hukuku - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3106	İslam Mezhepleri Tarihi - I	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3108	Kuran Okuma ve Tecvid - VI	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3110	Dinler Tarihi - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3112	Tasavvuf - II	2+0+0	Zorunlu	3
İLH3166	Tefsir - IV	2+0+0	Zorunlu	2
İLH3168	Hadis - IV	2+0+0	Zorunlu	2
MSD3102	1.Grup Dersleri	-	Seçmeli	2
MSD3104	2.Grup Dersleri	-	Seçmeli	2
MSD3106	3.Grup Dersleri	-	Seçmeli	2

Toplam AKTS

34

Seçmeli Dersler				
İLH3114	Günümüz Tefsir Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3116	Günümüz Hadis Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3118	Modern Bilim ve İslam	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3120	Din ve Devlet İlişkileri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3122	İslam ve İnsan Hakları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3124	Arap Edebiyatı Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3126	Hadis Araştırmalarında Yöntem	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3128	Tasavvuf Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3130	Klasik Mez.Tarihi Metinleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3132	İslam Eğitim Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3134	Halk İnançları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3136	Çevre ve Din	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3138	Türk Düşünce Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3

İLH3140	Sosyal Kurumlarda Din Hizmetleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3142	Türk Din Bilginleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3144	Günümüz Din Psikolojisi Çalışmaları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3146	Sistematik Felsefe	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3148	Ahlak Felsefesi ve Teorileri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3150	Dinlerin Kökeni ve Yayılış Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3152	Türk Kültür Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3154	Dini ve Edebi Türkçe Metinler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3156	Batı Literatüründe Hz. Muhammed	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3158	Osmanlıca Tarihi Metinler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3160	Selçuklu Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH3162	Dini Müzik - II	2+0+0	Seçmeli	3

7.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İFOR409	Özel Öğretim Yöntemleri	2+0+0	Zorunlu	3
İLH4100	Bitirme Ödevi	0+2+0	Zorunlu	3
İLH4101	Din Felsefesi - I	2+0+0	Zorunlu	5
İLH4105	Dini Hitabet Mesleki ve Uygulama	2+0+0	Zorunlu	5
İLH4107	Sistematik Kelam - I	4+0+0	Zorunlu	6
İLH4111	İslam Mezhepleri Tarihi - II	2+0+0	Zorunlu	5
İLH4113	Kuran Okuma ve Tecvid - VII	2+0+0	Zorunlu	4
MSD4101	Mesleki Seçmeli Dersler	-	Seçmeli	6
			Toplam AKTS	37

Seçmeli Dersler				
İLH4157	Yabancı Dilde Felsefe Metinleri	2+0+0	Zorunlu	3
İLH4115	Kuran Tercümesi Yöntemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4117	Konulu Tefsir	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4119	Türk Kültüründe Hadis	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4121	Günümüz Kelam Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4123	Mukayeseli İslam Hukuku	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4125	Günümüz Tasavvuf Hareketleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4127	Arapça Dini Metinler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4129	Türkiyede Dini Akımlar	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4131	Türkiyede Din Eğitiminin Sorunları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4133	Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4135	Din ve Kültür	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4137	Çağdaş İslam Düşüncesi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4139	Din Felsefesi Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4141	Etik ve Estetik	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4143	Dinler Arası İlişkiler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4145	Örnekleleriyle Mantık İncelemeleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4147	Tarih Araştırmalarında Usül	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4149	Hüsn-i Hat	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4151	Tezhib	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4153	İslam Tarihinde Azınlıklarla İlişkiler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4155	Osmanlı Tarihi	2+0+0	Seçmeli	3

8.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İFOR410	Rehberlik	2+0+0	Zorunlu	3
İFOR412	Öğretmenlik Uygulaması	3+0+0	Zorunlu	3
İLH4104	Sistematik Kelam - II	2+0+0	Zorunlu	8
İLH4106	İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi	2+0+0	Zorunlu	7
İLH4108	Kuran Okuma ve Tecvid - VIII	2+0+0	Zorunlu	7
İLH4150	İslam Hukuku - III	4+0+0	Zorunlu	5
MSD4102	Temel İslam Bilimleri	-	Seçmeli	2
MSD4104	Felsefe ve Din Bilimleri	-	Seçmeli	2
MSD4106	İslam Tarihi ve Sanatları	-	Seçmeli	2
			Toplam AKTS	39

Seçmeli Dersler				
İLH4110	Kurana Çağdaş Yaklaşımlar	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4112	Sünnete Çağdaş Yaklaşımlar	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4114	Kıraat	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4116	Alevilik-Bektaşilik	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4118	Günümüz Fıkıh Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4120	Arapça Edebi Metin Tahlilleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4122	Türk Mutasavvıfları	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4124	Güzel Kuran Okuma	2+0+0	Seçmeli	3

İLH4126	Yeni Dini Hareketler	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4128	Yetişkin Din Eğitimi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4130	Değerler ve Eğitim	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4132	İslam Bilim Tarihi ve Felsefesi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4134	Dini Çeşitlilik Problemleri	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4136	Toplumsal Gruplaşmalar ve Din	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4138	İnsan Bilimlerinde Anlama ve Yorumlama	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4140	Türk İslam Estetiği	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4142	Ebru	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4144	Oryantalizm ve İslam	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4146	Paleografi-Epigrafi	2+0+0	Seçmeli	3
İLH4148	Günümüz İslam Ülkeleri	2+0+0	Seçmeli	3
	Seçmeli Dersler Havuzu			
İLH0100	Arapça (Hazırlık)	0+0+0	Zorunlu	2

Ek 3. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Ders Programı

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ
İSLAMİ İLİMLER
İSLAMİ İLİMLER(%30 ARP)

1.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF101	KUR'AN OKUMA VE TECVİD I	1+2+0	Zorunlu	4
İİF103	İSLAM İNANÇ ESASLARI	2+0+0	Zorunlu	4
İİF105	TEFSİR TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF107	HADİS TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	4
İİF109	SİYER	4+0+0	Zorunlu	4
İİF111	ARAP DİLİ VE EDEBİYATI I	2+0+0	Zorunlu	4
İİF113	İSLAMİ İLİMLERDE YÖNTEM	2+0+0	Zorunlu	3
İNG103	TEMEL İNGİLİZCE I	2+0+0	Zorunlu	2
TDL101	TÜRK DİLİ I	2+0+0	Zorunlu	1
TİT101	TÜRK İNKILAP TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	1
Toplam AKTS				30

2.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF102	KUR'AN OKUMA VE TECVİD II	1+2+0	Zorunlu	4
İİF104	İSLAM İBADET ESASLARI	2+0+0	Zorunlu	4
İİF106	TEFSİR USÜLÜ	2+0+0	Zorunlu	4
İİF108	HADİS USÜLÜ	2+0+0	Zorunlu	4
İİF110	İSLAM TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	4
İİF112	OSMANLI TÜRKÇESİ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF114	İSLAM AHLAK ESASLARI VE FELSEFESİ	2+0+0	Zorunlu	3
İNG104	TEMEL İNGİLİZCE II	2+0+0	Zorunlu	2
TDL102	TÜRK DİLİ II	2+0+0	Zorunlu	1
TİT102	TÜRK İNKILAP TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	1
Toplam AKTS				30

3.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF201	KUR'AN OKUMA VE TECVİD III	1+2+0	Zorunlu	3
İİF203	TEFSİR I	4+0+0	Zorunlu	4
İİF205	HADİS I	4+0+0	Zorunlu	4
İİF207	MANTIK	2+0+0	Zorunlu	3
İİF209	İSLAM HUKUKUNA GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF211	İSLAM TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	3
İİF213	ARAP DİLİ VE EDEBİYATI II	2+0+0	Zorunlu	3
İİF215	İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ I	2+0+0	Zorunlu	3
İİF219	DİN PSİKOLOJİSİ	4+0+0	Zorunlu	4
Toplam AKTS				30

4.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF202	KUR'AN OKUMA VE TECVİD IV	1+2+0	Zorunlu	3
İİF204	TEFSİR II	4+0+0	Zorunlu	4
İİF206	HADİS II	4+0+0	Zorunlu	4
İİF210	İSLAM HUKUKU I	2+0+0	Zorunlu	3
İİF212	FELSEFE TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF214	KELAM TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF216	TÜRK DİN MÜŞKİSİ	2+0+0	Zorunlu	3
İİF218	DİN SOSYOLOJİSİ	4+0+0	Zorunlu	4
İİF220	İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ II	2+0+0	Zorunlu	3
Toplam AKTS				30

5.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF301	KUR'AN OKUMA VE TECVİD V	0+2+0	Zorunlu	3
İİF303	SİSTEMATİK KELAM I	2+0+0	Zorunlu	4
İİF305	TASAVVUF I	2+0+0	Zorunlu	4
İİF307	İSLAM HUKUKU II	2+0+0	Zorunlu	4
İİF309	İSLAM FELSEFESİ I	2+0+0	Zorunlu	4

İİF311	DİNLER TARİHİ	4+0+0	Zorunlu	5
EBG303	EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ	2+0+0	Seçmeli	2
EPK301	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS315	ANA KONULARIYLA KUR'AN	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS317	KUR'AN DİLİ VE KONULARI	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS319	BATI MİSTİSİZMİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS321	TEFSİR EKOLLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS323	KURA'AN YORUMLARINDA KADIN KONUSU	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS325	İSLAM İKTİSADI	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS327	MUKAYESELİ İSLAM HUKUKU	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS329	TOPLUMSAL DEĞİŞME VE DİN	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS335	İSLAM EĞİTİM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS341	GÜNÜMÜZDE KELAM PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS343	HADİS VE SÜNNETTE ÇAĞDAŞ YORUMLAR	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS345	AHLAK HADİSLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS347	İSLAM AKADİNİN HADİS KAYNAKLARI	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS349	MESLEKİ İNGİLİZCE	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS351	İSLAM MEZHEPLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS357	MODERN ARAP EDEBİYATI METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS359	ARAPÇA KLASİK METİNLER	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS363	OSMANLI TARİH METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS365	KELAM İLMİNİN KAYNAKLARI	2+0+0	Seçmeli	2
Toplam AKTS				66

6.Yarıyıl Ders Planı

Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
İİF302	KUR'AN OKUMA VE TECVİD VI	0+2+0	Zorunlu	3
İİF304	SİSTEMATİK KELAM II	2+0+0	Zorunlu	4
İİF306	TASAVVUF II	2+0+0	Zorunlu	4
İİF308	DİN EĞİTİMİ	3+0+0	Zorunlu	5
İİF310	İSLAM FELSEFESİ II	2+0+0	Zorunlu	4
İİF314	TÜRK İSLAM VE EDEBİYATI	2+0+0	Zorunlu	4
İİF316	İSLAM HUKUK USULU I	2+0+0	Zorunlu	4
İİFS318	KUR'AN TERCÜME TEKNİKLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS320	TEFSİR'DE ANA KAYNAKLARININ ÖZELLİKLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS322	KLASİK FİKİH METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS324	TEFSİRDE YENİ YÖNELİŞLER	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS326	GÜNÜMÜZ FİKİH PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS332	TASAVVUFA YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS334	OSMANLIDA DÜŞÜNCE HAREKETLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS336	İSLAM BİLİM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS340	KLASİK KELAM METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS342	GÜNÜMÜZ HADİS PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS344	KÜLTÜRÜMÜZDE HADİS	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS346	HADİS TETKİKİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS348	YABANCI DİLDE DİNİ METİNLER	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS350	GÜNÜMÜZ İSLAM MEZHEPLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS356	ARAPÇA TÜRKÇE TERCÜME METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS358	MEDYA ARAPÇASI	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS362	TÜRK DİN MÜSİKİSİ REPERTUAR	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS364	KLASİK TEFİR METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
ÖİY302	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
PFRS304	EĞİTİM SOSYOLOJİ	2+0+0	Seçmeli	2
Toplam AKTS				68

7.Yarıyıl Ders Planı

Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
EOD401	EĞİTİM ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	2+0+0	Zorunlu	2
İİF401	KUR'AN OKUMA VE TECVİD VII	0+2+0	Zorunlu	4
İİF403	DİN FELSEFESİ I	2+0+0	Zorunlu	6
İİF405	İSLAM HUKUK USULU II	2+0+0	Zorunlu	6
İİF407	İSLAM MEDENİYET TARİHİ	2+0+0	Zorunlu	6
İİF409	BİTİRME TEZİ I	0+0+0	Zorunlu	4
İİFS415	GÜNCEL TEFİR PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS417	TÜRKÇE MEALLER VE TEFİRLER	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS419	KUR'AN İCAZİ VE TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS421	MODERN FİKİH METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS423	DİL MERKEZLİ ÖRNEK TEFİR METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
İİFS425	ARAPÇA DİNLEME	2+0+0	Seçmeli	2

iiFS427	GÜNCEL FIKİH PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS431	DİNİ HAREKETLER SOSYOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS435	TASAVVUF EDEBİYATI	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS437	İSLAM FELSEFESİ METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS439	KARŞILAŞTIRMALI İSLAM-BATI DÜŞÜNCESİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS443	KLASİK TÜRK KELAMCILARI	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS445	HZ. PEYGAMBER'İN ŞEMALİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS447	HADİSTE METİN TENKİDİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS449	MODERN DÖNEM HADİS ŞERHÇİLİĞİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS451	BATIDA KUR'AN ÇALIŞMALARI	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS453	İSLAM DÜNYASINDA DİNİ AKIMLAR	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS459	TÜRKÇE ARAPÇA TERCÜME TEKNİKLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS461	ARAPÇA METİN ÇÖZÜMLEMELERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS465	FARŞÇA	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS467	TARİH USUL VE TENKİT	2+0+0	Seçmeli	2
ÖTM405	ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL GELİŞTİRME	2+2+0	Seçmeli	4
SIY403	SINIF YÖNETİMİ	2+0+0	Seçmeli	2
			Toplam AKTS	76

8.Yarıyıl Ders Planı

Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
iiF402	İSLAM SANATLARI	2+0+0	Zorunlu	6
iiF404	DİN FELSEFESİ II	2+0+0	Zorunlu	6
iiF406	YAYGIN DİN EĞİTİMİ UYGULAMALARI	2+0+0	Zorunlu	7
iiF408	MEZUNİYET TEZİ	0+0+0	Zorunlu	3
iiFS414	KUR'AN OKUMA VE TECVİD	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS416	KUR'AN TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS418	KUR'AN'A ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS420	KUR'AN MEALİ VE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS422	KUR'AN HÜKÜMLERİ VE MODERN HUKUK	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS424	ARAPÇA KONUŞMA	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS426	KUR'AN'I YORUMLAMA İLKELERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS428	İSLAM HUKUK FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS430	İSLAM BANKACILIĞI	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS432	SOSYAL PSİKOLOJİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS434	GÜNÜMÜZ TASAVVUF AKIMLARI	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS436	ÇAĞDAŞ İSLAM DÜŞÜNCESİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS440	DİN FELSEFESİ METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS446	RASYONEL TEOLOJİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS448	HADİS METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS450	HADİS LİTERATÜRÜ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS452	HADİSTE SENED TENKİDİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS454	ALEVİ NİTELEMELİ GRUPLAR	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS458	KARŞILAŞTIRMALI TEFSİR	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS462	ARAPÇADA EDEBİ SANATLAR	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS464	ARAP DİLİ BELAGATİ	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS468	FARŞÇA METİN OKUMA	2+0+0	Seçmeli	2
iiFS470	EMEVİ VE ABBASİLERDE BİLİM KÜLTÜR	2+0+0	Seçmeli	2
ÖÖY402	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	2+2+0	Seçmeli	4
ÖUY406	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI	2+6+0	Seçmeli	8
PFRS404	EĞİTİM FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	2
			Toplam AKTS	82

Ek 4. Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ders Programı

Kırklareli Üniversitesi
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
İLAHİYAT
İLAHİYAT

1.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15101	KUR'AN OKUMA VE TECVİD-I	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15103	İSLAM İNANÇ ESASLARI	3+0+0	Zorunlu	5
ILH15105	ARAP DİLİ VE BELAGATI I	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15107	TÜRK DİN MUSİKİSİ (NAZARİYAT)	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15109	PSİKOLOJİYE GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
UNV13101	TÜRK DİLİ I	2+0+0	Zorunlu	2
UNV13103	ATATÜRK İLKE VE İNKILAP TARİHİ-I	2+0+0	Zorunlu	2
UNV13105	İNGİLİZCE-I	4+0+0	Zorunlu	4
UNV13107	TEMEL BİLGİ TEKNOLOJİSİ KULLANIMI	1+1+0	Zorunlu	2
Toplam AKTS				30
2.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15102	KUR'AN OKUMA VE TECVİD-II	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15104	FIKİH İSLAM İBADET ESASLARI	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15106	KELAMA GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15108	SİYER VE İSLAM TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15110	ARAP DİLİ VE BELAGATI II	2+0+0	Zorunlu	3
ILH15112	DİN PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Zorunlu	3
UNV13102	TURKDİLİ-II	2+0+0	Zorunlu	2
UNV13104	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ-II	2+0+0	Zorunlu	2
UNV13106	İNGİLİZCE-II	4+0+0	Zorunlu	4
Toplam AKTS				30
3.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15201	KUR'AN OKUMA VE TECVİD-III	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15203	ARAP DİLİ VE BELAGATI III	3+0+0	Zorunlu	3
ILH15205	TEFSİR USULÜ VE TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15207	HADİS USULÜ VE TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	5
ILH15209	İSLAM HUKUKUNA GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15211	MEZHEPLER TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15213	İSLAM MEDENİYET TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	3
ILH15215	SOSYOLOJİYE GİRİŞ	2+0+0	Zorunlu	3
Toplam AKTS				30
4.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15202	KUR'AN OKUMA VE TECVİD-IV	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15204	KLASİK TEFSİR METİNLERİ	3+0+0	Zorunlu	5
ILH15206	HADİS METİNLERİ I	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15208	İSLAM HUKUK USULÜ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15210	KELAM	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15212	ARAP DİLİ VE BELAGATI IV	2+0+0	Zorunlu	3
ILH15214	DİN SOSYOLOJİSİ	3+0+0	Zorunlu	3
ILH15216	MANTIK	2+0+0	Zorunlu	3
Toplam AKTS				30
5.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15301	KUR'AN OKUMA VE TECVİD V	2+0+0	Zorunlu	5
ILH15303	İSLAM HUKUK TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	3
ILH15305	ARAP DİLİ VE BELAGATI V	2+0+0	Zorunlu	5
ILH15307	DİN EĞİTİMİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15309	HADİS METİNLERİ II	2+0+0	Zorunlu	3
ILH15311	GÜNÜMÜZ TEFSİR METİNLERİ	3+0+0	Zorunlu	4
SEÇ-1	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	6
SEÇ-2	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	3
Toplam AKTS				33

Seçmeli Dersler				
FRM17201	EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17203	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17301	SINIF YÖNETİMİ	2+0+0	Seçmeli	2
ILH15313	KUR'AN'DA ANA KONULAR	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15315	KUR'AN TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15317	KUR'AN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15319	MEDYA ARAPÇASI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15321	ÇAĞDAŞ ARAP EDEBİYATI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15323	İSLAM İBADET TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15325	KELAM METİNLERİ(ARAPÇA)	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15327	HALK İNANÇLARI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15329	KLASİK AHLAK METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15331	DİNİ GELİŞİM VE ÖĞRENME	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15333	İSLAM EĞİTİM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15335	SOSYAL BİLİMLER METEODOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15337	İSLAM AHLAK FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15339	FELSEFEYE GİRİŞ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15341	BİLİM TARİHİ VE FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15343	ÇOCUK VE ERGEN PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15345	SİYER VE KAYNAKLARI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15347	PEYGAMBERLER TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15349	PALEOGRAFİ VE EPIGRAFI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15351	DİNİ MUSİKİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15353	TÜRK İSLAM SANAT ESTETİĞİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15355	TEMEL BİLGİSAYAR	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15357	MEZHEPLER TARİHİ KLASİK METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15359	BALKANLARDA İSLAM	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15361	MATÜRİDİ MEZHEBİ VE COĞRAFYASI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15363	TÜRK İSLAM TARİHİ VE SANATLARI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15365	DİNİ GRUPLAR	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15367	KELAM MEZHEPLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15369	GÜNÜMÜZ İSLAM AKIMLARI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15371	KELAM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15373	İSLAM HUKUKU	2+0+0	Seçmeli	3

6.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15302	KUR'AN OKUMA VE TECVİD VI	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15304	ARAP DİLİ VE BELAGATI VI	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15306	İSLAM HUKUKU METİNLERİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15308	HADİS TETKİKİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15310	İSLAM TASAVVUFU TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	5
ILH15312	KURANIN ANA KONULARI	2+0+0	Zorunlu	3
SEÇ-3	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	6
SEÇ-4	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	8
SEÇ-5	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	2
SEÇ-6	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	4
Toplam AKTS				44

Seçmeli Dersler				
FRM17202	EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17204	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17302	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15314	KUR'AN'A ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	2+0+0	Seçmeli	2
ILH15316	HZ. MUHAMMED'E ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15318	ARAPÇA BELEGAT	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15320	İSLAM VE İNSAN HAKLARI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15322	KARŞILAŞTIRMALI İLMİHAL	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15324	REY EKOLÜ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15326	İSLAM HUKUK FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15328	KELAM METİNLERİ(OSMANLI TÜRKÇESİ)	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15330	TASAVVUF MUSİKİSİ REPERTUARİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15332	DİN VE DEVLET İLİŞKİLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15334	TÜRK DÜŞÜNCE TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15336	ORYANTALİZM VE İSLAM	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15338	SOSYAL PSİKOLOJİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15340	YETİŞKİN DİN EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15342	CUMHURİYET DÖNEMİ VE DİN EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15344	DİN VE KÜLTÜR	2+0+0	Seçmeli	3

ILH15346	DİNLER COĞRAFYASI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15348	İSLAM DÜNYASINDA MEZHEP ALGISI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15350	İSLAM SANATININ TEMELLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15352	FARŞÇA	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15354	TÜRK KÜLTÜR TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15356	İSLAM KURUMLAR TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15358	İSLAM'IN YAYILIŞ TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15360	EBRU	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15362	İSLAM TOPLUMUNDA MEZHEP SORUNU	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15364	HANEFİ MEZHEBİ VE YÖNTEMİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15366	BALKANLARDA İSLAM MEZHEPLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15368	MEZHEPLER TARİHİ MODERN METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15370	EŞA'Rİ MEZHEBİ VE COĞRAFYASI	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15372	SİSTEMATİK KELAM VE İTİKADİ MEZHEPLER	2+0+0	Seçmeli	3
ILH15374	TASAVVUF EDEBİYATI	2+0+0	Seçmeli	3

7.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15401	KUR'AN OKUMA VE TECVİD VII	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15403	İSLAM HUKUKU ŞERHLER	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15405	DİN FELSEFESİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15407	DİNLER TARİHİ	3+0+0	Zorunlu	4
ILH15409	KONULU TEFSİR	2+0+0	Zorunlu	3
ILH15411	SÜNNETE ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	2+0+0	Zorunlu	3
SEÇ-7	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	5
SEÇ-8	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	2
SEÇ-9	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	4
			Toplam AKTS	33
Seçmeli Dersler				
FRM17303	KARAKTER VE DEĞERLER EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17305	KARŞILAŞTIRMALI DİN EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17307	GELİŞİM PSİKOLOJİSİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17309	EĞİTİM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17311	REHBERLİK	2+0+0	Seçmeli	2
FRM17401	ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15413	KUR'AN MEALİ TEKNİKLERİ -I	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15415	TEFSİR METİNLERİ - I	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15417	KLASİK FİKİH PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15419	İSLAM HUKUKUNUN GENEL İLKELERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15421	GÜNÜMÜZ TASAVVUF HAREKETLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15423	YABANCI DİLDE DİNİ METİNLER - I(İNGİLİZCE)	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15425	DİNİ METİNLERİN TERCÜMESİ VE TERMINOLOJİ I (ARAPÇA)	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15427	KELAMDA YÖNTEM	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15429	TÜRK KELAMCILARI	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15431	BATIDA YENİ DİNİ HAREKETLER	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15433	GÜNÜMÜZ FELSEFE AKIMLARI	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15435	ÇAĞDAŞ İSLAM DÜŞÜNCESİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15437	SOSYAL KURUMLARDA DİN HİZMETLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15439	DEĞERLER EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15441	ÇAĞDAŞ DİN FELSEFESİ PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15443	MANTIK YANLIŞLARI	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15445	TARİH FELSEFESİ PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15447	TARİH USUL VE TENKİDİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15449	TÜRK İSLAM DEVLETLERİ TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15451	HÜSN-İ HAT	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15453	İSLAM BİLİM TARİHİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15455	İSLAM TARİHİ PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15457	İSLAM DÜNYASINDA DİNİ OLUŞUMLAR	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15459	HADİS EKOLÜ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15461	ŞAFİİ MEZHEBİ VE YÖNTEMİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15463	ORTAASYA'DA İSLAM MEZHEPLERİ	2+0+0	Seçmeli	4
ILH15465	GÜNÜMÜZ İSLAM MEZHEPLERİ COĞRAFYASI	2+0+0	Seçmeli	4

8.Yarıyıl Ders Planı				
Ders Kodu	Ders Adı	T+U+L	Zorunlu/Seçmeli	AKTS
ILH15402	KUR'AN OKUMA VE TECVİD VIII	2+0+0	Zorunlu	3
ILH15404	BİTİRME TEZİ VE ARAŞTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	2+0+0	Zorunlu	4
ILH15406	İSLAM FELSEFESİ VE AHLAK ESASLARI	4+0+0	Zorunlu	4
ILH15408	GÜNÜMÜZ TEFSİR PROBLEMLERİ	2+0+0	Zorunlu	3

ILH15410	TÜRK İSLAM EDEBİYATI VE OSMANLI TÜRKÇESİ	3+0+0	Zorunlu	3
ILH15412	GÜNÜMÜZ HADİS PROBLEMLERİ	2+0+0	Zorunlu	3
SEÇ-10	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	5
SEÇ-11	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	16
SEÇ-12	SEÇMELİ DERSLER	2+0+0	Seçmeli	10
			Toplam AKTS	51
Seçmeli Dersler				
FRM17304	TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE OKUL YÖNETİMİ	2+0+0	Seçmeli	4
FRM17306	YARATICI DRAMA	2+0+0	Seçmeli	4
FRM17308	ÖĞRETMENLİK MESLEK EĞİTİMİ	2+0+0	Seçmeli	4
FRM17310	DİN ÖĞRETİMİNDE KURAN KISSALAR	2+0+0	Seçmeli	4
FRM17402	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI	2+6+0	Seçmeli	5
ILH15414	GÜNÜMÜZ İSLAM ÜLKELERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15416	KUR'AN MEALİ TEKNİKLERİ II	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15418	TEFSİR METİNLERİ II	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15420	İSLAM KÜLTÜRÜNDE HADİS	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15422	KUR'AN ARAPÇASI	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15424	GÜNÜMÜZ FIKIH PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15426	İSLAM MİRAS HUKUKU	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15428	İSLAM VE İKTİSAT	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15430	GÜNÜMÜZ KELAM PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15432	MODERN BİLİM VE DİN	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15434	ALEVİLİK- BEKTAŞILIK	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15436	GÜNÜMÜZ İSLAM DÜNYASINDA DİNİ AKIMLAR	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15438	KLASİK TASAVVUF METİNLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15440	YABANCI DİLDE DİNİ METİNLER II (İNGİLİZCE)	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15442	DİNİ METİNLERİN TERCÜMESİ VE TERMİNOLOJİ II (ARAPÇA)	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15444	TÜRK TASAVVUF EDEBİYATI	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15446	ÇEVRE VE DİN	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15448	DİNLER ARASI İLİŞKİLER	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15450	MODERN BİLİM VE İNSAN	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15452	KÜRESELLEŞME VE DİN	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15454	YURT DIŞI DİN HİZMETLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15456	TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİNİN SORUNLARI	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15458	İSLAM SİYASET FELSEFESİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15460	DİN FELSEFESİ PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15462	TÜRKİYE'DE DİNİ OLUŞUMLAR	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15464	ORTAASYA'DA İSLAM	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15466	GÜNÜMÜZ MEZHEP PROBLEMLERİ	2+0+0	Seçmeli	5
ILH15468	HİTABET VE ETKİLİ İLETİŞİM	2+0+0	Seçmeli	5
Seçmeli Dersler Havuzu				
ILH15001	ARAPÇA DİLBİLGİSİ I (SARF/KELİME BİLGİSİ)	4+0+0	Seçmeli	4
ILH15003	ARAPÇA OKUMA - ANLAMA I (NAHİV / CÜMLE BİLGİSİ)	4+0+0	Seçmeli	6

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hakan ERARSLAN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 01.06.1976-SİVAS
e-posta : hackers58@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Fırat Üniversitesi	1999

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2003-2004	Cemal Gürsel İlköğretim Okulu	Öğretmen
2004-2005	Korkut Gümüşay İlköğretim Okulu	Öğretmen
2005-2006	Ulaş İlköğretim Okulu	Öğretmen
2006-2019	Kılıçarslan İlkokulu	Müd.Yard./Öğretmen

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı **KPDS** () **ÜDS** () **TOEFL** () **EILTS** ()